

Šintinoo citaaboo

Citaaboo fahamandiroo

Šintinoo citaaboo ti Bibiloo citaabu jinaa, maanaa lasal hayey ga a ga šelaŋ. Nga fillawey man'ti kala aduŋna takaroo, nda nbunadam takaroo, nda Izirayel jamaa.

Šintinoo citaaboo man'ti kala cawandiyan kaŋ ga šelaŋ hayey kaŋ Irkoy n'i tee ga. A ga cahā ka hakiikandi kaŋ Irkoy na aduŋna taka, woo ti haya kaŋ ga cebe kaŋ haya kul ga hima ka ben Irkoy cire. Citaaboo benantaa ga, a ga allaahidu noo kaŋ Irkoy ga huga nda nga jamaa. Citaaboo šintinoo ka koy benantaa ga, Irkoy no boro ga dii a: a ga nga boŋ bayrandi, a ga ciiti, a ga nga jamaa ga.

Šintinoo citaaboo woo ra Izirayel alaada žeenawey goo, ka cebe takaa kaŋ nda i na ngi naanaa ka gong.

Hayaa kaŋ Irkoy g'a wiri man'ti kala ir ma naanay nga, ir ma naanay allaahidu kaŋ nga n'a noo, ir ma nga yaamarey nda nga ašariyawey gana.

Aduŋna takaroo

1 ¹Šintinoo ga, Irkoy na beenaa nda laboo taka. ²Laboo sii nda taka kul, nga koonoo no. Kubay goo guusu beeroo boŋ, de^a Irkoy *Hundoo^b cindi ka dira-dira haroo boŋ.

³Irkoy nee: «Gaayoo ma bangay!» De gaayoo bangay. ⁴Irkoy dii kaŋ gaayoo boori. A na gaayoo nda kubaa fay k'i kaa cere ra. ⁵Irkoy na gaayoo maapoo daŋ «zaaroo», de a na kubaa maapoo daŋ «cijinoo». Cijin foo kaa, subbaahi foo kaa. Woo ti zaari jinaa.

⁶Irkoy nee koyne: «Farru beeri ma tee haroo ra kaŋ ga haroo fay ihinka!» ⁷Irkoy na farroo tee. A na farroo tee ka beene haroo nda ganda haroo fay. Woo kaŋ a n'a har tee. ⁸Irkoy na farroo din maapoo daŋ «beenaa». Cijin foo kaa, subbaahi foo kaa. Woo ti zaari hinkantoo.

⁹Irkoy nee koyne: «Haroo kaŋ goo beenaa se ganda ma marga nongu foo hala daw kogaa ma bangay!» Woo kaŋ a n'a har tee. ¹⁰Irkoy na daw kogaa maapoo daŋ «laboo», de a na hari margantaa maapoo daŋ «teekoo». Irkoy dii kaŋ a boori. ¹¹Irkoy yee ka nee: «Laboo ma dumari firzi hay. Subu kul ma nga dumiyooy hay. Tuuri dumi foo kul kaŋ ga ŋandi ma nga izoo hay, affoo kul nga dumiyooy ma bara a ga.» Woo kaŋ a n'a har tee. ¹²Dumari firzi fatta laboo cire. Subu dumi kul na nga dumiyooy hay. Tuuri kul na nga izoo hay. Dumi kul, nga dumiyooy goo a ga. Irkoy dii kaŋ a boori. ¹³Cijin foo kaa, subbaahi foo kaa. Woo ti zaari hincantoo.

¹⁴Irkoy nee koyne: «Hayayaŋ kaŋ ga gaay noo ma tee farroo ra kaŋ ti beenaa ka cijinoo nda zaaroo fay, i ma tee tammaasayaŋ waatey, nda zaarey, nda jiirey se. ¹⁵Beenaa farroo ra, hayey wey ma laboo noo gaay!» Woo kaŋ a n'a har tee. ¹⁶Irkoy na haya hinkaa tee kaŋ ga gaay noo. Ibeeroo kaŋ ga zaaroo gongu nda ikacca kaŋ ga cijinoo gongu. A na handarawey mo tee. ¹⁷A n'i daŋ beenaa farroo ra hala i ma laboo noo gaay. ¹⁸I ma dii zaaroo nda cijinoo ra, de i ma gaayoo nda kubaa fay k'i kaa cere ra. Irkoy dii kaŋ a boori. ¹⁹Cijin foo kaa, subbaahi foo kaa. Woo ti zaari taacantoo.

²⁰Irkoy nee koyne: «Haroo ma too nda hundikoyni. Cirawaŋ ma deeši laboo boŋ beenaa farroo here!» ²¹Irkoy na adabba beerey nda hundikoyney kaŋ ga puuti haroo ra, a n'i kul taka, affoo kul nda nga dumoo. A na cirawey kaŋ ga deeši mo

^a1.2 de, Ebere šenni ra, almaganaa faa ti amma.

^b1.2 Irkoy *Hundoo, Ebere šenni ra, almaganaa faa ti hew kaŋ hun Irkoy do.

kul taka, dumi nda dumi. Irkoy dii kaŋ a boori. ²²Irkoy na albarka daŋ i ra ka nee: «Hayey kaŋ ga huna haroo ra ma hay ka cere hay ka boobo ka teekoo harey too. Cirawey mo ma hay ka cere hay laboo ga!» ²³Cijin foo kaa, subbaahi foo kaa. Woo ti zaari guwantoo.

²⁴Irkoy nee koyne: «Hundikoyni dumi kul ma fatta laboo cire: adabba, nda labukoy, nda ganjihooga dumi kul!» Woo kaŋ a n'a har tee. ²⁵Takaa woo nda Irkoy na ganjihooga, nda adabba, nda labukoy kul tee, affoo kul nda nga dumoo. Irkoy dii kaŋ a boori. ²⁶Irkoy nee: «Ir ma boro tee, a ma hima nda ir. A ma tee ir cine! A ma tee jineboro teekoo hamiisaa se, nda beenaa ciraw, nda adabba, nda laboo kul, nda labukoy kul kaŋ ga ziilam-ziilam laboo ga.»

²⁷Irkoy na boro taka hala a ma hima nda nga.

Nga himakasinaa no kaŋ a n'a taka.

A n'i taka k'i tee aru nda woy.

²⁸Woo banda ga, Irkoy na albarka daŋ i ra, a nee i se: «Wa hay, war ma cere hay ka boobo. Wa laboo too, war m'a laama. Teekoo hamiisaa, nda beenaa ciraw, nda adabba kul kaŋ ga ziilam-ziilam laboo ga, war ma tee i se jineboro.» ²⁹Irkoy nee koyne: «Nga ne, subu kul kaŋ goo laboo ga kaŋ ga dumi tee, nda tuuri kul kaŋ ga ize nda dumi tee, ay g'i noo war se, i ma tee war meehunaa. ³⁰Laboo adabba kul, nda beenaa ciraw kul, nda labukoy kul kaŋ ga ziilam-ziilam laboo ga, maanaa hundikoyni kul, ay g'i noo subu firzoo kul, a ma tee ngi meehunaa.» Woo kaŋ a n'a har tee. ³¹Irkoy na hayey kul laasaabu kaŋ a n'i tee. A dii kaŋ i hanse ka boori. Cijin foo kaa, subbaahi foo kaa. Woo ti zaari idduwantoo.

2¹ Takaa woo nda beenaa, nda laboo, nda haya kul kaŋ goo i ra takandi ka ben. ² Jirbi iyyantoo hane takaroo goyoo kul kaŋ Irkoy n'a tee ben, de mo jirbi iyyantoo din hane a hunanzam nga goyoo kul kaŋ a n'a tee ra. ³ A na albarka daŋ zaari iyyantoo ra k'a yeeti jere ga, zama zaaroo din ra a hunanzam nga takaroo goyoo kul ra kaŋ a n'a tee.

Aroo nda woyoo goro Edeŋ saddiŋaa ra

⁴ Woo ti beenaa nda laboo takaroo fillaa.

Waatoŋ kaŋ Irkoy Abadantaa na beenaa nda laboo tee, ⁵ ba saaji tuuri kaccu foo sii laboo boŋ. Saaji dumari mo mana zay, zama Irkoy Abadantaa mana ncirŋi kaŋandi laboo boŋ jina. Boro mo sii no kaŋ ga laboo beeri. ⁶ Amma harandaŋ ga tun laboo cire kaŋ ga laboo beeneheroo kul haŋandi. ⁷ Labuhamni no Irkoy Abadantaa n'a zaa laboo ra ka aru hanse jina, a duu ka hundi funsu niiney ra. Aroo tee hundikoyni.

⁸ Woo banda ga, Irkoy Abadantaa na saddiŋa duma gandaa ra kaŋ se i ga nee Edeŋ. Edeŋ woo sii kala waynahunay here. A na aroo kaŋ a n'a hanse gorandi a ra. ⁹ Irkoy Abadantaa na tuuri kul kaŋ nga gunayanoo ga boori zayandi laboo ra kaŋ ga ize hay kaŋ ga boori ŋaayan se. Saddiŋaa gamoo ra a na tuuriŋaa hinka zayandi: hunayan tuuroo nda tuuroo kaŋ ga boro noo lakkal ka ihenna nda ifutu kaa cere ra.

¹⁰ Isa foo fatta Edeŋ gandaa ra kaŋ ga saddiŋaa haŋandi. No din ra isaa haroo fay ka tee kabe taaci. ¹¹ Isa jinaa maapoo ti Pišoŋ, a ga gandaa kaŋ maapoo ti Hawila kul kuubi k'a bere. Ganda no kaŋ ra wura goo. ¹² Wura alhakiikaa bara gandaa din ra. Deeli dumi kaŋ maapoo ti bedeliyom nda tondoo kaŋ maapoo ti oniks mo goo a ra. ¹³ Isa kabe hinkantoo maapoo ti Gihon, a ga gandaa kaŋ maapoo ti Kuš kul kuubi k'a bere. ¹⁴ Isa hinzantoo maapoo ti Tigr. Nga ti haroo kaŋ ga zuru Asiri gandaa se waynahunay here. Isa taacantoo maapoo ti Efrat.

¹⁵ Irkoy Abadantaa na aroo zaa k'a gorandi saddiŋaa ra hala a m'a beeri, a m'a hawgay. ¹⁶ Irkoy Abadantaa na aroo noo yaamar ka nee a se: «Tuuri kul kaŋ goo saddiŋaa ra, n'ga hin ka izey ŋaa, ¹⁷ kala tuuroo kaŋ ga boro noo lakkal ka ihenna nda ifutu kaa cere ra. Tuuroo din, masi izoo ŋaa, zama han kul kaŋ n'n'a ŋaa, šikka sii n'ga buu.»

¹⁸ Irkoy Abadantaa nee nga boŋ se: «A si boori aru ma cindi nga foo. Ay ga faabakaw tee a se, nga cine hangasine.» ¹⁹ Irkoy Abadantaa kaŋ na labu zaa ka ganjihooga kul nda ciraa kul hanse, a n'i ka koy aroo do hala nga ma dii maapney kaŋ a g'i daŋ i ga. Hundikoyni kul maapoo kaŋ aroo n'a noo a se, nga nda a ga ciyandi. ²⁰ Aroo na maa daŋ adabba kul ga, a daŋ ciraa kul ga, a daŋ ganjihooga kul ga. Amma a mana duu i ra faabakaw kaŋ ga tee a se nga cine hangasine.

²¹ Irkoy Abadantaa na aroo kaŋandi jirbi koma ra. Kaŋ aroo goo ma jirbi kul, Irkoy na aroo caraw birey affoo kaa, de a na bašoŋ yeeti dogoo ra. ²² Irkoy Abadantaa na caraw biriyoo kaŋ a n'a kaa aroo ra bere k'a tee woy k'a ka koy aroo do. ²³ Kaŋ aroo dii a kul, a kaati ka nee:

«Nhuu, woo ti hamoo kaŋ hun ay hamoo ra,
kuroo kaŋ hun ay kuroo ra.

Woo, maapoo kaŋ ga huru a ga, ti «woy»,
zama aru ra a hun.»^c

²⁴ Woo ka kate, aru ma hun nga ŋaa nda nga baabaa do ka denji nga wandoo ga, de i ga tee gaaham folloku.

²⁵ Ithinkaa kul, aroo nda nga wandoo, cindi gaa koonu bila nda i ma haw.

^c2.23 Ebere hantumoo ra, *aru* nda woy kalimawey ga baa ka hima.

Aroo nda woyoo zunubu jinaa

3¹ Ganjihoogawey kul kaŋ Irkoy Abadantaa n'i tee, gondi caram ka bisa i kul. Gondoo na woyoo hāa ka nee: «Cimi da no kaŋ tuuri kul kaŋ goo saddiŋaa ra, Irkoy nee war masi izoo ŋaa?»² Woyoo tuuru gondoo se ka nee: «Tuuri kul kaŋ goo saddiŋaa ra, ir ga hin ka izoo ŋaa.»³ Amma tuuroo kaŋ goo saddiŋaa gamoo ra, Irkoy nee ir se kaŋ ir masi izoo ŋaa, ir masi ba tuku a do nda ir si baa ir ma buu.»⁴ Gondoo nee woyoo se: «Kalaa, kalaa! War si buu baffoo.»⁵ Hayaa kaŋ no man'ti kala Irkoy ga bay kaŋ han kaŋ war n'a ŋaa war moŋey ga hay. War ga tee sanda nga, war ga ihenna nda ifutu kaa cere ra.»

⁶ Woyoo dii kaŋ tuuroo izoo ga boori ŋaayan se. Nga gunayanoo ga boori, de mo boro ga alhawa a se, zama lakkal no a ga noo. A na tuuroo ize foo kosu, a n'a ŋaa. Nga banda ga, nga kurŋoo kaŋ goo a bande, a n'a noo, de nga mo n'a ŋaa.⁷ Dogoo din da ngi boro hinkaa kul lakkaley zunbu ka bay kaŋ gaa koonu no ngi goo. I na jeejay fitayan kaa k'i daŋ-daŋ cere ga, i ma tee lenpe ngi affoo kul se.

⁸ Aroo nda woyoo maa Irkoy Abadantaa cee jindoo kaŋ goo ma dira-dira saddiŋaa ra waatoo kaŋ cijinoo hew baanaa ga fara. I koy tugu Irkoy Abadantaa se saddiŋaa tuurey gamey ra.⁹ Amma Irkoy Abadantaa na aroo cee, a n'a hāa ka nee: «Man ra ni goo?»¹⁰ A n'a zaabi ka nee: «Ya nka maa ni cee jindoo saddiŋaa ra, ay hunbur, zama ay goo gaa koonu. Woo se ay koy tugu.»¹¹ Irkoy Abadantaa nee aroo se: «May ka ni bayrandi kaŋ ni goo gaa koonu? Ni nka tuuroo izoo ŋaa kaŋ ay na ni yaamar mas'a ŋaa?»¹² Aroo n'a zaabi ka nee: «Woyoo kaŋ n'n'a noo ya ne, nga k'ay noo tuuroo izoo, woo ka kate y'a ŋaa.»

¹³ Irkoy Abadantaa nee woyoo se: «Cin ti woo kaŋ n'n'a tee?» Woyoo n'a zaabi ka nee: «Gondoo k'ay darga, woo ka kate y'a ŋaa.»

¹⁴ Irkoy Abadantaa nee gondoo se:

«Woo kaŋ n'n'a tee sabbu se,
n'ga laali adabba kul
nda ganjihooga kul gamey ra.
Hō banda ga, ni gundoo ga n'ga dira,
labutaasi no n'ga ŋaa ni hunaroo kul ra.

¹⁵ Ay ga iberitaray daŋ ni nda woyoo game,
ay g'a daŋ ni hayroo nda nga hayroo game.
A ga ni boŋoo motti,
ni mo ga ceekoroo motti.»

¹⁶ A nee woyoo se:

«Ay ga farayan boobo tonton ni alhaamidutaraa hottaa ga.
Kala hottay hala n'ga hay.
Ni kurŋoo se n'ga alhawa,
amma nga no ma ni juwal.»

¹⁷ A nee aroo se: «N'na haŋajer ni wandoo se, de mo n'na tuuroo izoo ŋaa kaŋ ay na ni yaamar mas'a ŋaa,
woo se laboo ga laali ni maaganda se.
Farayan nda n'ga duu ni meeŋaaroo
ni hunaroo kul ra.

¹⁸ Karji nda ngorfu ga zayandi ma ne.
N'ga dumarey ŋaa
kaŋ ga zay saajey ra.

¹⁹ Ni sungaa ra n'ga duu ni meeŋaaroo
hala ma yee laboo
kaŋ ra ni zandi,

zama labu ti ni,
de mo laboo ra n'ga yee.»

²⁰ Aroo kaŋ maapoo ti Adama^d na nga wandoo maapoo daŋ Haawa (maanaa «hunayan»), zama nga ti hundikoyni kul kaŋ ti boro jaa.

²¹ Irkoy Abadantaa na kuuru bankaarayyaŋ tee Adama nda nga wandoo se k'i daŋ i ga. ²² Woo banda ga, Irkoy Abadantaa nee: «Sohō kaŋ bora a tee sanda ir kaŋ ga ihenna nda ifutu kaa cere ra, ir ma hawgay a masi deebe ka hunayan tuuroo izoo kosu k'a ŋaa ka huna hala abada.» ²³ Irkoy Abadantaa n'a fattandi Edeŋ saddiŋaa ra hala a ma koy laboo beeri kaŋ ra a zandi. ²⁴ A n'i gaaray i ma koy taray. A na almalaykayaŋ kaŋ se i ga nee šerib nda takuba kaŋ ra nuune ga fatta kaŋ ga berebere, gorandi Edeŋ saddiŋaa waynahunay kaboo ga hala i ma borey ganji i ma koy hunayan tuuroo do.

^d3.20 Adama maanaa ti labu.

Kabila na Habila wii

4¹ Adama gorokasinay nda nga wandoo Haawa. Woyoo tee alhaamidu, a na ize daŋ aduŋna ra kaŋ maapoo ti Kabila^e. Haawa nee: «Ay duu iz'aru Abadantaa albarkaa ra.»² Woo banda ga, a yee ka ize daŋ aduŋna ra kaŋ maapoo ti Habila^f. Habila tee alman kurkaw, Kabila tee beerikaw.

³ Waatiyaŋ banda ga, Kabila na faari-izeyaŋ tee sargari Abadantaa maapoo ga. ⁴ Habila, nga mo, kate nga almanoo gunde jinawey, de a na ham henney noo a se. Habila nda nga sargaroo kan Abadantaa se. ⁵ Amma Kabila nda nga sargaroo mana kan a se. Kabila hanse ka futu hala ndumoo nka bibi cere ra. ⁶ Abadantaa nee Kabila se: «Macin se n'ga futu, macin se n'ga bibandi? ⁷ Nda n'na taka henna tee kaŋ ga hima, n'ga ni boŋoo jer! Amma nda mana taka henna tee, zunuboo ga daaru ni hugoo miŋoo ga. A ga alhawa nga ma duu ni, amma ni, ma hin a!»

⁸ Kabila na šenni fur nga armaa Habila ga kaŋ ngi ma koy hawsaa ra. Waatoo kaŋ i too hawsaa ra, a sar ka gum Habila ga, a n'a wii. ⁹ Kaŋ woo tee, Abadantaa na Kabila haa ka nee: «Man ni armaa Habila?» A n'a zaabi ka nee: «Ay si bay. Ni nka maa agay no m'ay armaa lakkal wala?»¹⁰ Irkoy nee a se: «Cin ti woo kaŋ n'n'a tee? Ni armaa kuroo na ni wurru za laboo ga hala ay do. ¹¹ Sohō n'ga laali, de laboo ga garsaka ma ne, nga kaŋ na ni armaa kuroo haŋ kaŋ ni kaboo n'a doori. ¹² Nda n'na laboo beeri, n'si duu nga albarkaa. N'ga tee soomasoomante kaŋ ga windi-windi aduŋna ra.»

¹³ Kabila nee Abadantaa se: «Ay zukandoo ga hanse ka tiŋ ya ne. ¹⁴ Nga ne, hō n'n'ay gaaray k'ay kaa laboo ga. Ay ga hima ka tugu ma ne. Ay ga tee soomasoomante kaŋ ga windi-windi aduŋna ra. Boro kul kaŋ duu agay g'ay wii.»¹⁵ Abadantaa n'a zaabi ka nee: «Boro kul kaŋ na ni wii, ga zukandi cee iyye ka faasa ma ne.» Woo banda ga, Abadantaa na tammaasa daŋ Kabila ga hala boro kaŋ dii a mas'a wii. ¹⁶ Kabila hun Abadantaa jine, a koy goro gandaa kaŋ se i ga nee Nodu kaŋ goo Edeŋ se waynahunay.

Kabila hayroo

¹⁷ Kabila gorokasinay nda nga wandoo. Woyoo tee alhaamidu, a duu nga boŋ, iz'aroo maapoo ti Henok. Kabila na koyra foo gorandi. A na koyraa maapoo daŋ Henok kaŋ ti nga iz'aroo maapoo. ¹⁸ Henok ti Irad baabaa, Irad ti Mehuyahel baabaa, Mehuyahel ti Metušahel baabaa, Metušahel ti Lemek baabaa.

¹⁹ Lemek hijji wande hinka. Ijinaa maapoo ti Ada, ihinkantoo ti Sila. ²⁰ Ada na Yabal hay. Kurkey kaŋ goo hukkumey cire saajoo ra kaag'aroo ti Yabal. ²¹ Yabal kayn'aroo maapoo ti Yubal. Yubal woo, nga ti kuntijikarkey nda laatikarkey kaag'aroo. ²² Sila mo na ize foo daŋ aduŋna ra kaŋ maapoo ti Tubal-Kayeŋ. Tubal-Kayeŋ no ma alhan nda guuru deŋyan dumi kul tee. Nga woymaa ti Naama. ²³ Lemek nee nga wandey se:

«Ada nda Sila, wa maa ya ne!

Lemek wandey, wa haŋajer ay šennoo se!

Boro kaŋ n'ay maray, ay g'a wii.

Zankaaru kaŋ n'ay kar, ay g'a wii.

²⁴ Kabila ga faasandi cee iyye,

Lemek cee wooye cindi iyye (77).»

²⁵ Adama yee ka duu nga wandoo ga iz'aru foo kaŋ Haawa na maapoo daŋ Seti (maanaa «sufuray»), zama a nee: «Irkoy yee ka doonandi ya ne iz'aru kaŋ yee Habila

^e4.1 Kabila maanaa ti *duuyan*.

^f4.2 Habila maanaa ti *harandaŋ*.

dogoo ra kaɗ Kabila n'a wii.»²⁶ Seti mo duu iz'aru foo kaɗ a na maapoo daɗ Enoš. Zamanoo din ra, borey šintin ka Abadantaa maapoo cee.

Adama hayroo, k'a zaa a ga ka koy Nuhu ga

5¹ Adama hayroo taarikoo ne. Hanoo kaŋ Irkoy na boro taka, a nk'a tee a ma hima nda nga. ² Hanoo kaŋ Irkoy na aru nda woy taka, a na albarka daŋ i ra, a na maapey daŋ «boro».

³ Waatoo kaŋ ra Adama too jiiri zangu nda waranza (130), nga no a duu iz'aru foo sanda nga cine. Nga himakasinaa no. Maapoo kaŋ a n'a daŋ a ga ti Seti. ⁴ Seti hayyanoo banda ga, Adama huna jiiri zangu yaaha (800). A na iz'aruyaŋ nda ize woyyaŋ hay. ⁵ Adama duu jiiri zangu yagga nda waranza (930) aloomur jina, a faati.

⁶ Waatoo kaŋ Seti duu jiiri zangu nda igguu (105), a na Enoš hay. ⁷ Enoš hayyanoo banda ga, Seti huna jiiri zangu yaaha nda iyye (807). A na iz'aruyaŋ nda ize woyyaŋ hay. ⁸ Seti duu jiiri zangu yagga nda iwoy cindi hinka (912) aloomur jina, a faati.

⁹ Waatoo kaŋ Enoš duu jiiri woyyagga (90), a na Kenan hay. ¹⁰ Kenan hayyanoo banda ga, Enoš huna jiiri zangu yaaha nda iwoy cindi guu (815). A na iz'aruyaŋ nda ize woyyaŋ hay. ¹¹ Enoš duu jiiri zangu yagga nda igguu (905) aloomur jina, a faati.

¹² Waatoo kaŋ Kenan duu jiiri woyye (70), a na Malalel hay. ¹³ Malalel hayyanoo banda ga, Kenan huna jiiri zangu yaaha nda woytaaci (840). A na iz'aruyaŋ nda ize woyyaŋ hay. ¹⁴ Kenan duu jiiri zangu yagga nda iwoy (910) aloomur jina, a faati.

¹⁵ Waatoo kaŋ Mahalalel duu jiiri woydu cindi guu (65), a na Yered hay. ¹⁶ Yered hayyanoo banda ga, Mahalalel huna jiiri zangu yaaha nda waranza (830). A na iz'aruyaŋ nda ize woyyaŋ hay. ¹⁷ Mahalalel duu jiiri zangu yaaha nda woyyagga cindi guu (895) aloomur jina, a faati.

¹⁸ Waatoo kaŋ Yered duu jiiri zangu nda woydu cindi hinka (162), a na Henok hay. ¹⁹ Henok hayyanoo banda ga, Yered huna jiiri zangu yaaha (800). A na iz'aruyaŋ nda ize woyyaŋ hay. ²⁰ Yered duu jiiri zangu yagga nda woydu cindi hinka (962) aloomur jina, a faati.

²¹ Waatoo kaŋ Henok duu jiiri woydu cindi guu (65), a na Metusala hay. ²² Metusala hayyanoo banda ga, Henok na Irkoy gana jiiri zangu hinza (300). A na iz'aruyaŋ nda ize woyyaŋ hay. ²³ Henok duu jiiri zangu hinza nda woydu cindi guu (365) aloomur. ²⁴ Henok na Irkoy gana, boro mana dii a koyne, zama Irkoy k'a zaa k'a ka koy nga do.

²⁵ Waatoo kaŋ Metusala duu jiiri zangu nda woyyaaha cindi iyye (187), a na Lemek hay. ²⁶ Lemek hayyanoo banda ga, Metusala huna jiiri zangu iyye nda woyyaaha cindi hinka (782). A na iz'aruyaŋ nda ize woyyaŋ hay. ²⁷ Metusala duu jiiri zangu yagga nda woydu cindi yagga (969) aloomur jina, a faati.

²⁸ Waatoo kaŋ Lemek too jiiri zangu nda woyyaaha cindi hinka (182), a na iz'aru foo hay. ²⁹ A na maapoo daŋ Nuhu (maanaa «bineyaynandi»). Lemek nee: «Woo g'ir biney yainandi laboo kaŋ Abadantaa n'a laali goy šendaa ra.» ³⁰ Nuhu hayyanoo banda ga, Lemek huna jiiri zangu guu nda woyyagga cindi guu (595). A na iz'aruyaŋ nda ize woyyaŋ hay. ³¹ Lemek duu jiiri zangu iyye nda woyye cindi iyye (777) aloomur jina, a faati.

³² Nuhu goo nda zangu guu (500) kaŋ a na Sem, nda Šam, nda Žafet hay.

Nbunadam borolaalataraa

6¹ Waatoo kaŋ nbunadam šintin ka hay ka cere hay laboo ga, i duu ize woyyaŋ. ² Irkoy iz'arey⁸ dii kaŋ nbunadam ize woyey ga boori, de i na woyey hiiŋi kaŋ i n'i suuba i ra. ³ Abadantaa nee: «Hundoo kaŋ ay n'a noo nbunadam se si cindi a ra hala abada, zama a man'ti kala faatante. Nga aloomuroo ga tee jiiri zangu nda waranka (120).» ⁴ Zamanoo din ra, boro doogoyaŋ goo laboo ga. I ga bara waatoo kaŋ Irkoy iz'arey^h koy goro nda nbunadam ize woyey ka duu i ga izeyaŋ. Ngi ti cee jinaa wongaari forantey.

⁵ Abadantaa dii kaŋ nbunadam borolaalataraa hanse ka boobo laboo ra, de mo zaaroo kul nga binoo miilewey man'ti kala ifutu. ⁶ Woo se Abadantaa nimsi nda haya kaŋ se nga na borey tee laboo boŋ, de mo binoo hanse ka maray. ⁷ Abadantaa nee: «Borey kaŋ ay n'i taka, ay g'i tuusu k'i kaa laboo boŋ, k'a dii za nbunadam hala alman, hala labukoy, hala beenaa ciraw, zama ay nimsi nda haya kaŋ se ay n'i tee.» ⁸ Amma Nuhu duu alhormo Abadantaa do.

Fillaa kaŋ ga šelaŋ Nuhu ga

⁹ Woo ti Nuhu fillaa. Nuhu man'ti kala boro šerrante kaŋ ga henan nga alwaddaa ra. A na Irkoy gana. ¹⁰ Iz'aru hinza no Nuhu n'i hay kaŋ maapey ti Sem, nda Šam, nda Žafet.

¹¹ Irkoy do, nbunadam hasara, laboo too nda ngi kurimunyaŋoo. ¹² Irkoy dii kaŋ laboo hasara, zama takahaya foo kul kaŋ goo laboo boŋ na fondo futu zaa. ¹³ Woo banda ga, Irkoy nee Nuhu se: «Ay na anniyaa zaa ka benandi nda hundikoyney kul, zama i na laboo too nda ngi kurimunyaŋoo. Ay ga ngi nda laboo halaci. ¹⁴ Amma ni, sunduku beeri tee nda bundu yakuwante kaŋ ga tee ma ne harihii. Ma hugu-huguyaŋ tee sundukoo ra. Ma gundoo nda tarayheroo kul yon nda yonhaya. ¹⁵ Takaa ne kaŋ nda n'ga hima k'a tee: hiyoo ma duu kabedaaru zangu hinza (300) kuuyan. A ma duu kabedaaru woyguu (50) hayyan. A ma duu kabedaaru waranza (30) kayyan. ¹⁶ Ma zanfun kaŋ ga sawa nda kabedaaru foo hayyan kaa beeneheroo ra. Sundukoo caraa ga ma mijoo kaa. Ma sooro hinka cin gundoo ra. ¹⁷ Nga ne, agay, ay ga hari beeri foo kaŋandi laboo boŋ hala a ma takahaya kul kaŋ hundi goo niinoo ra kaŋ goo aduŋna ra halaci. Haya kul kaŋ goo laboo boŋ ga dere. ¹⁸ Amma ni, ay ga ni noo *amaana. N'ga huru sundukoo kaŋ n'n'a tee harihii ra, ni nda ni iz'arey, nda ni wandoo, nda ni nzurawey kaŋ ti ni izey wandey. ¹⁹ Takahaya kul kaŋ ra hundi goo, ma ihinka-hinka daŋ ni bande hiyoo ra, woy nda aru, hala i ma hin ka huna ni bande. ²⁰ Ma woy nda aru zaa cirawey dumey kul ra, nda almaney dumey kul ra, nda labukoyey dumey kul ra. I ga kaa ni do, hala i ma hin ka huna. ²¹ De mo haya kul kaŋ ti ŋaayan kaŋ ga bara, m'a zaa ni bande, hala a ma tee ni nda ey se šilfandaa.»

²² Hayey kul kaŋ Irkoy n'i har, Nuhu n'i tee. A n'i tee nda takaa kaŋ nda Irkoy n'a yaamar.

⁸6.2 *Irkoy iz'arey*, Ebere šenni ra, almaganaa faa ti *beenaa borey*.

^h6.4 Sorro 2to.

Harihiyoo huruyanoo

7 ¹Woo banda ga, Abadantaa nee Nuhu se: «Huru harihiyoo ra, ni nda ni hugoo borey kul, zama ay do, ni hinne ti šerrante ni alwaddaa ra. ²Adabbawey kul kaŋ ga halal, dumi foo kul, ma woy nda aru iyye-iyye zaa i ra. Wey kaŋ ga harram, dumi foo kul, ma woy nda aru foo zaa i ra. ³Beenaa cirawey mo, ma woy nda aru iyye-iyye zaa i ra hala ngi dumoo masi dere laboo boŋ. ⁴Zama ne nda jirbi iyye ay ga ncirŋi zumandi laboo boŋ kaŋ ga kara cijin nda zaari hala jirbi woytaaci (40). Haya kul kaŋ ti hundikoyni kaŋ ay n'a tee kaŋ goo laboo boŋ, ay g'a tuusu.» ⁵Hayey kul kaŋ Abadantaa n'i yaamar, Nuhu n'i tee.

⁶Jiiri zangu iddu (600) bara Nuhu se waatoo kaŋ hari beeroo kaa ka laboo daabu. ⁷Nuhu nda nga iz'arey, nda nga wandoo, nda nga iz'arey wandey huru hiyoo ra ka hun hari beeroo cire. ⁸Adabbawey kul, wey kaŋ ga halal nda wey kaŋ ga harram, nda cirawey nda haya kul kaŋ ga ziilam-ziilam laboo ga, ⁹ihinka-hinka, woy nda aru, kaa Nuhu do ka huru a bande harihiyoo ra, sanda takaa kaŋ nda Irkoy n'a yaamar. ¹⁰Jirbi iyye banda ga, hari beeroo kaa ka laboo daabu.

Hari beeroo

¹¹Nuhu jiiri zangu idduwantoo (600to) ra, handu hinkantoo jirbi woy cindi iyyantoo (17to) ga, hanoo din, laboo cire guusu beeroo mijney kul bagu nda hari, beenaa mo mijney feeri. ¹²Ncirŋoo kaŋ laboo boŋ cijin nda zaari hala jirbi woytaaci (40). ¹³Hanoo din hunday no Nuhu nda nga iz'arey kaŋ ti Sem, nda Šam, nda Žafet, nda Nuhu wandoo, nda nga iz'arey wande hinza huru harihiyoo ra, ¹⁴ngi nda hooga dumi kul, nda adabba dumi kul, nda labukoy kaŋ ga ziilam-ziilam laboo ga dumi kul, nda ciraw dumi kul nda hayey kul kaŋ goo nda fata ka deeši. ¹⁵Takahaya kul kaŋ hundi goo a ra, kaa ihinka-hinka Nuhu do ka huru a bande harihiyoo ra. ¹⁶Dumi foo kul woy nda aru ka huru hiyoo ra sanda takaa kaŋ nda Irkoy na Nuhu yaamar. Woo banda ga, Abadantaa na harihiyoo mijoo daabu a ga.

¹⁷Hari beeroo woo kara laboo ga jirbi woytaaci (40). Haroo hanse ka boobo, de a na hiyoo doyandi k'a jer laboo ga. ¹⁸Haroo hanse ka tonton ka boobo laboo ga, de hiyoo cindi ka doy haroo boŋ. ¹⁹Haroo cindi a ga hanse ka tonton ka boobo laboo ga. Haroo na tondi hondu beerey kul kaŋ goo aduŋna ra daabu. ²⁰Haroo na tondi hondey daabu, de mo a bisa ey nda kabedaaru woy cindi guu (15). ²¹Hundikoyni kul kaŋ ga ziilam-ziilam laboo ga, za cirawey hala adabbawey, hala hoogawey nda haya kul kaŋ ga juuti laboo ga nda nbunadamey kul halaci. ²²Haya kul kaŋ hundi goo niinoo ra kaŋ goo labu kogaa boŋ kul buu. ²³Irkoy na haya kul kaŋ ti hundikoyni kaŋ goo laboo ga tuusu k'i derandi, ma dii za nbunadam hala adabba, hala labukoy, hala ciraa, i kul tuusandi ka dere laboo boŋ. Nuhu nda wey kaŋ goo a bande hinne ka hallasi. ²⁴Haroo cindi laboo boŋ jirbi zangu nda woyguu (150).

Hari beeroo benantaa

8¹Woo banda ga, Irkoy neli Nuhu nda hoogawey nda adabbawey kul ga kaŋ goo a bande harihiyoo ra. Irkoy na hew foo funsu laboo boŋ kaŋ na haroo zumandi. ²Laboo cire guusu beeroo mijey nda beenaa mijey daabu, de ncirŋoo kay. ³Kaynakayna haroo ga yee ganda laboo ga. Hala a ga too jirbi zangu nda woyguu (150) kul haroo cindi a ga yee ganda ka kacca. ⁴Handu iyyantoo jirbi woy cindi iyyantoo (17to) ra, hiyoo koy kay ganda kaŋ maŋŋoo ti Ararat tondi hondey boŋ. ⁵Haroo cindi de a ga zunbu hala handu woyantoo (10to) ga. Handu woyantoo (10to) din zaari jinaa, tondi hondey boŋey ūintin ka fatta.

⁶Jirbi woytaaci (40) banda ga, Nuhu na zanfunoo feeri kaŋ a n'a kaa hiyoo beeneheroo ra. ⁷A na gaaru-gaaru foo donto, a deeūi ka koy, amma cee boobo gaaru-gaaroo ga koy a ga yee kate, hala waatoo kaŋ ra haroo ben laboo ga. ⁸Woo banda ga, Nuhu yee koyne ka tuuzun foo donto ka dii wala haroo yee ganda laboo ga. ⁹Amma tuuzunoo mana hin ka duu nongu kaŋ ra nga ga kay. A yee kate hiyoo do, zama haroo na laboo kul daabu. Nuhu na nga kaboo ūerre, a na tuuzunoo dii, a n'a daŋ nga bande hiyoo ra. ¹⁰A batu hala jirbi iyee koyne, a duu ka yee ka tuuzunoo donto a ma koy. ¹¹Tuuzunoo yee kate a do almaaroo ra, hiino *zaytuŋaa fita gani foo goo mijoo ra. Waatoo din Nuhu bay kaŋ haroo yee ganda. ¹²A yee koyne ka batu hala jirbi iyee, a duu ka tuuzunoo donto, tuuzunoo mana yee kate a do koyne.

¹³Nuhu jiiri zangu iddu nda affaantoo (601to) handu jinaa zaari jinaa, nga no haroo kogu ka ben laboo ga. Nuhu na hiyoo daabirjoo kaa a ga, de a dii kaŋ laboo kogu. ¹⁴Handu hinkantoo jirbi waranka cindi iyyantoo (27to) hane, laboo kogu karbaūi.

¹⁵Woo banda ga, Irkoy ūelaŋ Nuhu se ka nee: ¹⁶«Fatta hiyoo ra, ni nda ni wandoo, nda ni iz'arey nda ngi wandey. ¹⁷Hundikoyne dumi kul kaŋ goo ni bande, nda cirawey, nda almaney, nda labukoyey kul kaŋ ga ziilam-ziilam laboo ga, m'i ka fatta ni bande hiyoo ra. I ma ŋuuti laboo ga, i ma hay ka cere hay, ka boobo laboo ga!» ¹⁸Nuhu nda nga iz'arey nda nga wandoo nda nga izey wandey fatta a bande. ¹⁹Adabbawey kul, nda labukoyey kul, nda cirawey kul, nda haya kul kaŋ ga ŋuuti laboo ga, dumi foo kul fatta cere bande hiyoo ra.

²⁰Nuhu na sargari tonadoo cin Abadantaa maŋŋoo ga. Nuhu zaa adabba halalantey nda ciraw halalantey ra, a n'i tee *sargari kukurante sargari tonadogoo boŋ. ²¹Abadantaa maa sunnaaraa kaana, de a nee nga boŋ se: «Ay si yee ka laboo danga nbunadam sabbu se, ba nda nbunadam binoo miilewey man'ti kala ifutu za nga zankataraa ga. Ay si yee ka hundikoyney kul halaci sanda takaa kaŋ agay ne k'a tee.

²²Kullihinne laboo ga bara,
dumayan nda hegayyan,
yayni nda konni,
kaydiya nda jiyaw,
cijin nda zaari
si ben.»

Irkoy na Nuhu noo amaana

9¹ Irkoy na albarka daɗ Nuhu nda nga iz'arey ra ka nee i se: «Wa tonton, war ma hay ka cere hay, de war ma laboo too. ²Hō banda ga, war ga tee hunburhaya nda jitandikaw laboo adabba kul se, nda ciraa kul, nda hundikoyi kul kaɗ ga juuti laboo ga, nda teekoo hamiisa kul. Wey kul ay n'i daɗ war kabey ra. ³Haya kul kaɗ ga huna, a ga juuti, ga tee war meehunaa sanda subu firzoo takaa. Ay n'i kul noo war se. ⁴Amma war masi ham ŋaa kaɗ ra hundi goo, maanaa hamoo nda nga kuroo. ⁵Amma mo, war kuroo kaɗ ti war hunaroo, boro kul kaɗ a n'a mun, ay g'a hāa nda a. A ma tee adabba wala adamize. Adamize foo kul ay g'a hāa nda nga cinaa hundoo.

⁶ Boro kaɗ na adamize kuroo mun,

Adamize no ma kaa ka nga mo kuroo mun,

zama Irkoy nka boro taka hala a ma hima nda nga.

⁷ War, wa duu izeyaɗ, war ma hay ka cere hay. War ma laboo too, war ma boobo a ra.»

⁸ Irkoy yee ka šelaɗ Nuhu nda nga iz'arey kaɗ goo a bande se ka nee: ⁹«Agay, ay ga war noo agay *amaanaa, war nda war hayroo kaɗ ga kaa war dumawey ga, ¹⁰nda hundikoyney kul kaɗ goo war bande, a ma tee ciraw, wala adabba, wala ganjihooga kul, nda haya kul kaɗ fatta ni bande harihiyoo ra, nda ganjihooga kul. ¹¹Ay ga war noo agay amaanaa kaɗ hari beeri si yee ka hundikoyney kul benandi, de hari beeri si yee ka tee kaɗ ga laboo halaci.»

¹² Irkoy nee koyne: «Agay amaanaa kaɗ goo agay nda war game, nda hundikoyi kul kaɗ goo war bande, nda alwaddawey kul kaɗ ga kaa borey, nga tammaasaa ti ¹³kaɗ ay n'ay beenegondoo daɗ duulawey ra. A ga tee amaana tammaasa agay nda laboo game. ¹⁴Waati kul kaɗ ay na duulawey marga laboo se beene, de ay n'ay beenegondoo bangandi duulawey ra, ¹⁵ay ga hongu agay amaanaa kaɗ goo agay, nda war, nda takahaya hundikoyney kul game. Ncirɗi si yee ka tee hari beeri ka takahayey kul halaci. ¹⁶Beenegondoo ga bangay duulawey ra, ay g'a guna hala ya duu ka hongu amaana abadantaa kaɗ goo agay kaɗ ti Irkoy nda takahaya hundikoyney kul game kaɗ goo laboo ga.» ¹⁷ Irkoy nee Nuhu se: «Woo ti amaanaa tammaasaa kaɗ ay n'a daɗ agay nda hundikoyney kul game kaɗ goo laboo ga.»

Nuhu nda nga iz'arey fillaa

¹⁸ Nuhu iz'arey kaɗ fatta harihiyoo ra man'ti kala Sem, nda Šam, nda Žafet. Šam ti Kanaɗ baabaa. ¹⁹ Nuhu iz'aru hinzaa no ka hay ka laboo too nda boro.

²⁰ Nuhu ti beerikaw jinaa kaɗ na *alaneb faari tee. ²¹ A na alaneboo hari mooraa haɗ, a suu, de a kay nga gaa koonu nga hukcumoo ra. ²² Šam kaɗ ti Kanaɗ baabaa, dii nga gaa koonoo, de a koy a filla taray nga arma hinkaa se. ²³ Woo banda ga, Sem nda Žafet na burmusoo zaa k'a daɗ ngi jesity ga, i dira ka huru nda banda-banda k'a gum. I mana dii ngi baabaa gaa koonoo, zama i nka duma bere ka huru a kone. ²⁴ Waatoo kaɗ suyanoo ben Nuhu bande, a maa haya kaɗ nga iz'aru kaccaa n'a tee.

²⁵ Woo ka kate, a nee:

«Ay na Kanaɗ laali.

Yala a ma tee nga armyey baɗney baɗnaa!»

²⁶ Nuhu yee koyne ka tonton ka nee:

«Albarka ma bara Abadantaa se kaɗ ti Sem Koyoo!

Yala Kanaɗ ma tee Sem baɗnaa!

²⁷ Yala Irkoy ma Žafet feeri!

Yala alaafiyaa ma bara Sem nda Žafet hukcumey nda cere game!

De mo Kanaɗ ma tee ngi baɗnaa!»

²⁸ Hari beeroo banda ga, Nuhu huna jiiri zangu hinza nda woyguu (350). ²⁹ Nuhu aloomuroo kul kaŋ a duu a, man'ti kala jiiri zangu yagga nda woyguu (950). Woo banda ga, a faati.

Nuhu iz'arey, gandawey assiloo

(Taarikey 1na 1.5–23)

10¹ Nuhu iz'arey kaŋ ti Sem, nda Šam, nda Žafet hayroo ti wey. I duu izeyan hari beeroo kaŋyanoo banda ga.

² Žafet iz'arey ti: Gomer, nda Magog, nda Maday, nda Yawaŋ, nda Tubal, nda Mešek, nda Tiras. ³ Gomer iz'arey ti: Aškenaz, nda Rifat, nda Togarma. ⁴ Yawaŋ iz'arey ti: Eliša, nda Tarsis, nda Kiti borey, nda Rodaŋ borey. ⁵ Borey wey ka zamna-zamna gungey ra, ngi laamaa foo kul nda nga šennoo, nda ngi alaayan beerey, nda ngi dumey.

⁶ Šam iz'arey ti: Kuš, nda Misirayim, nda Put, nda Kanaŋ. ⁷ Kuš iz'arey ti: Seba, nda Hawila, nda Sabata, nda Raama, nda Sabateka. Raama iz'arey ti Šeba, nda Dedaj. ⁸ Kuš na Namuruz mo hay. Namuruz ti boro jinaa kaŋ tee wongaari laboo ga. ⁹ Namuruz tee hookaw beeri Abadantaa do. Woo ra šennoo hun kaŋ ga nee: «Hookaw beeri no Abadantaa do, sanda Namuruz.» ¹⁰ Koyra jina-jinawey kaŋ a n'i laama ti Babel, nda Ereke, nda Akad, nda Kalne kaŋ goo gandaa ra kaŋ maajoo ti Šineyar. ¹¹ Gandaa woo ra Namuruz bisa ka koy Asiri gandaa ra. A na koyrawey cin kaŋyanŋ ti: Niniwe, nda Rehobot, nda Kala, ¹² nda koyra beeroo kaŋ ti Reseŋ kaŋ goo Niniwe nda Kala gamoo ra. ¹³ Misirayim ti Lud borey hayragoo, nda Anam borey, nda Lehab borey, nda Naftuwa borey, ¹⁴ nda Patrus borey, nda Kasalu borey, nda Kaftor borey. Filisti borey mana hun kala Kasalu borey ga. ¹⁵ Kanaŋ na Sidonŋ hay, nga ti nga iz'aru jinaa, nga dumaa ga, a na Heti hay. ¹⁶ Nga ga Žebus borey, nda Amor borey, nda Girgaši borey, ¹⁷ nda Hewi borey, nda Arki borey, nda Sini borey, ¹⁸ nda Arwad borey, nda Semar borey, nda Hamat borey hun. Wey kul banda ga, Kanaŋ borey alaayan beerey say-say. ¹⁹ Kanaŋ borey gandaa hirroo ti ka hun za koyraa kaŋ maajoo ti Sidonŋ, Gerar kaboo here, hala Gaaza. Ka yee k'a dii fondaa kaŋ ga koy koyrawey ra kaŋ ti Sodom, nda Gomor, nda Aduma, nda Seboyim here hala Leša. ²⁰ Wey ti Šam hayroo. Alaayan beeri foo kul goo cere bande, wey kaŋ ga šenni follokaa šelaŋ goo cere bande ngi laamawey nda ngi gandawey ra.

²¹ Sem kaŋ ti Žafet beer'aroo, duu iz'aruyanŋ. Eberⁱ nda nga iz'arey kul hayragoo ti nga. ²² Sem iz'arey ti: Elam, nda Ašur, nda Arfazad, nda Luđ, nda Aram. ²³ Aram iz'arey ti: Utus, nda Hul, nda Geter, nda Maš. ²⁴ Arfazad na Šela hay, Šela na Eber hay. ²⁵ Eber duu iz'aru hinka. Affoo maajoo ti Peleg (maanaa «zamna»), zama nga waatoo ra laboo zamnandi. Armaa maajoo ti Yokutaŋ. ²⁶ Yokutaŋ na Almodad hay, nda Šelef, nda Hasarmawet, nda Yera, ²⁷ nda Hadoram, nda Uzal, nda Dikla, ²⁸ nda Obal, nda Abimayel, nda Šeba, ²⁹ nda Ofir, nda Hawila, nda Yobab. Wey kul man'ti kala Yokutaŋ iz'aruyanŋ. ³⁰ Ngi gorodogoo ti, m'a dii za Meša, Sefar kaboo here, hala waynahunay tondi hondey do. ³¹ Wey ti Sem hayroo. Alaayan beeri foo kul goo cere bande, wey kaŋ ga šenni follokaa šelaŋ goo cere bande ngi laamawey nda ngi gandawey ra.

³² Wey ti Nuhu iz'arey alaayan beerey, alwadda ka kaa alwadda, ganda ka kaa ganda. Borey wey ga gandawey hun, ka zamna-zamna laboo ga hari beeroo kaŋyanoo banda ga.

¹10.21 A ga hin ka tee Eberewey kalimaa mana hun kala *Eber* kalimaa ra.

Babel soorohugu kukoo cinayanoo

11 ¹Zaman tee kaŋ aduŋŋa kul, šenni follokaa, nda kalima follokey no i g'a šelaŋ. ²Kaŋ adamizey saraysaray ka koy waynahunay here, i dii taranŋaran foo kaŋ goo gandra ra kaŋ maapoo ti Šineyar. I na no din tee ngi gorodogoo. ³I nee cere se: «Wa kaa, ir ma ferawyaŋ kar k'i ton nuune ra.» I mana tondi ka cina, feraw nda i cina. Guduroŋ ti haya kaŋ ga ferawey kanji cere ga. ⁴I nee cere se koyne: «Wa kaa, ir ma koyra cin ir boŋ se kaŋ ra soorohugu kuku goo kaŋ boŋoo ga too beenaa. Ir ma maa tee ir boŋ se hala ir masi duu ka say-say laboo kul boŋ.»

⁵Abadantaa zunbu ka dii koyraa nda soorohugu kukoo kaŋ adamizey n'i cin. ⁶Woo banda ga, a nee nga boŋ se: «Nga ne, i tee jama foo, i ga šenni follokaa šelaŋ. Woo ti šintinoo hinne! Sohō haya sii no kaŋ g'i ganji i ma haya tee kaŋ i baa. ⁷Wa kaa, ir ma zunbu ka ngi šennoo ŋaami cere ra hala affoo kul masi maa nga ceroo šennoo.» ⁸No din ra Abadantaa na borey say-say laboo kul ga, de i tun koyraa cinayanoo ga. ⁹Woo se i ga nee a se Babelj, zama no din ra Abadantaa na aduŋŋa kul šennoo ŋaami cere ra. No din mo ra Abadantaa na adamizey say-say laboo kul ga.

Sem nda nga hayroo fillaa

¹⁰Sem hayroo ne. Jiiri hinka hari beeroo kaŋyanoo banda ga, Sem na Arfazad hay, a goo nga jiiri zangoo (100) ra. ¹¹Sem huna jiiri zangu guu (500) Arfazad hayyanoo banda ga. A duu iz'aruyaŋ nda ize woyyaŋ. ¹²Arfazad goo nda jiiri waranza cindi guu (35) waatoo kaŋ ra a na Šela hay. ¹³Arfazad huna jiiri zangu taaci nda ihinza (403) Šela hayyanoo banda ga. A duu iz'aruyaŋ nda ize woyyaŋ. ¹⁴Kaŋ Šela duu jiiri waranza (30), a na Eber hay. ¹⁵Šela huna jiiri zangu taaci nda ihinza (403) Eber hayyanoo banda ga. A duu iz'aruyaŋ nda ize woyyaŋ. ¹⁶Kaŋ Eber duu jiiri waranza cindi taaci (34), a na Peleg hay. ¹⁷Eber huna jiiri zangu taaci nda waranza (430) Peleg hayyanoo banda ga. A duu iz'aruyaŋ nda ize woyyaŋ. ¹⁸Kaŋ Peleg duu jiiri waranza (30), a na Rehu hay. ¹⁹Peleg huna jiiri zangu hinka nda yagga (209) Rehu hayyanoo banda ga. A duu iz'aruyaŋ nda ize woyyaŋ. ²⁰Kaŋ Rehu duu jiiri waranza cindi hinka (32), a na Serug hay. ²¹Rehu huna jiiri zangu hinka nda iyye (207) Serug hayyanoo banda ga. A duu iz'aruyaŋ nda ize woyyaŋ. ²²Kaŋ Serug duu jiiri waranza (30), a na Nahor hay. ²³Serug huna jiiri zangu hinka (200) Nahor hayyanoo banda ga. A duu iz'aruyaŋ nda ize woyyaŋ. ²⁴Kaŋ Nahor duu jiiri waranka cindi yagga (29), a na Tera hay. ²⁵Nahor huna jiiri zangu nda iwoy cindi yagga (119) Tera hayyanoo banda ga. A duu iz'aruyaŋ nda ize woyyaŋ. ²⁶Kaŋ Tera duu jiiri woyye (70), a na Ibirim, nda Nahor, nda Haran hay.

Tera nda Ibirim fillaa

²⁷Tera hayroo ne. Tera na Ibirim, nda Nahor, nda Haran hay. Haran na Lotu hay. ²⁸Haran mana faati kala koyraa kaŋ ra a hayandi kaŋ ti Ur koyraa ra kaŋ goo Kalde gandra ra. A faati baaboo kaŋ ti Tera jine. ²⁹Ibirim nda Nahor na wandeyaŋ zaa. Ibirim wandoo maapoo ti Saray. Nahor wanoo maapoo ti Milka kaŋ ti Haran ize woyoo. Haran ti Milka nda Yisika baabaa. ³⁰Saray man'ti kala woy gun, a sii nda ize.

³¹Tera na nga iz'aroo Ibirim zaa, nda nga haamaa Lotu kaŋ ti Haran iz'aroo, nda nga nzura woyoo Saray kaŋ ti Ibirim wandoo. I hun Ur kaŋ goo Kalde ka koy gandra ra kaŋ maapoo ti Kanan. Kaŋ i too Karan, i na no din tee ngi gorodogoo. ³²Aloomuroo kaŋ Tera duu a man'ti kala jiiri zangu hinka nda igguu (205). A mana faati kala Karan.

Irkoy ciya Ibirim se a ma koy Kanaŋ

12¹ Abadantaa nee Ibirim se: «Fatta ni gandaa, nda ni dumoo, nda ni baabaa hugoo ka koy gandaa ra kaŋ ay g'a cebe ma ne.

² Ay ga ni tee dumi beeri. Ay ga albarka daŋ ni ra.

Ay ga ni maɗŋoo noo addawla.

Ma tee albarkahaya borey se!

³ Borey kaŋ ga gaara ma ne, ay ga albarka daŋ i ra, amma boro kaŋ na ni danga, ay g'a laali.

Ni bande, aduɗɗna alaayan beerey kul ga duu albarka.»

⁴ Ibirim koy nda takaa kaŋ nda Abadantaa n'a har a se. Lotu koy a bande. Kaŋ Ibirim ga fatta Karaŋ, jiiri woyye cindi guu (75) bara a se.

⁵ A koy nda nga bande nga wandoo Saray, nda nga armaa iz'aroo Lotu, nda nga almanoo, nda boro kul kaŋ goo maɗŋoo ga kaŋ i duu ey Karaŋ. I tun ka koy gandaa kaŋ maɗŋoo ti Kanaŋ. Waatoo kaŋ i too no din, ⁶ Ibirim dira gandaa ra ka too hala koyraa kaŋ maɗŋoo ti Šekem, More tuuriɗnaa beeroo do. Zamanoo din Kanaŋ borey no ma goro gandaa ra. ⁷ Amma Abadantaa bangay Ibirim se, a nee a se: «Ni hayroo se ay ga gandaa woo noo.» Ibirim na sargari tonadoo cin Abadantaa kaŋ bangay a se maɗŋoo ga. ⁸ Woo banda ga, a dira ka koy tondi hondoo here kaŋ goo koyraa kaŋ maɗŋoo ti Betel waynahunay kaboo here. A na nga hukukumoo cin Betel kaŋ goo waynakaŋay nda koyraa kaŋ se i ga nee Ayi kaŋ goo waynahunay game. A na sargari tonadoo cin Abadantaa maɗŋoo ga, a na Abadantaa maɗŋoo cee. ⁹ Woo banda ga, Ibirim yee ka saraysaray ka koy Negew gandaa ra.

Ibirim nda Saray koy waati tee Misira

¹⁰ Heray foo tee gandaa ra. Heraa laalayanoo se, Ibirim naaru ka doo Misira gandaa ra ka goro ka waati tee no din. ¹¹ Waatoo kaŋ i ga baa ka huru Misira gandaa ra, a nee nga wandoo Saray se: «Aywa! Ay ga bay kaŋ woy borya ti ni. ¹² Nda Misira borey dii ni, i ga nee kaŋ ay wandoo ti ni. I g'ay wii, i ga ni naŋ ma huna. ¹³ Ay g'a wiri ni ga, ma nee i se kaŋ ay woymaa ti ni! Nga ra i ga kula ay ra. Ni alhormaa ra, ay hundoo ga cindi ay ra.»

¹⁴ Waatoo kaŋ Ibirim too Misira gandaa ra, Misira borey dii kaŋ woyoo ga hanse ka boori. ¹⁵ Waatoo kaŋ Firawuuna cee-cirey na woyoo laasaabu, i koy a šifa Firawuuna se. Woo banda ga, woyoo zandi ka koy Firawuuna hugoo do. ¹⁶ Woyoo sabbu se, Firawuuna na Ibirim dii nda diiyan henna. A n'a noo alman buuna, nda ibeeri, nda farka aruyaŋ, nda baɗɗayaŋ, nda koŋɗayaŋ, nda farka woyyaŋ, nda yooyaŋ. ¹⁷ Amma Abadantaa na dori beeriyaŋ ka Firawuuna nda nga hugoo borey kar, Saray kaŋ ti Ibirim wandoo maaganda se. ¹⁸ Firawuuna ciya Ibirim se, a nee a se: «Cin ti woo kaŋ n'n'a tee ya ne? Macin se man'ay bayrandi kaŋ ni wandoo no? ¹⁹ Macin se ni nee kaŋ ni woymaa no, hala agay ne k'a zaa ka nee ay g'a tee wande? Sohõ ni wandoo ne, a zaa, ma koy!» ²⁰ Firawuuna na nga borey yaamar kaŋ i ma Ibirim fattandi. A ma koy nda wandoo nda haya kul kaŋ goo a kone.

Ibirim nda nga armaa iz'aroo Lotu fay

13¹Ibirim hun Misira gandaa ra ka žigi ka koy Negew, nga, nda nga wandoo, nda nga haya kul kaŋ goo maapoo ga, nda Lotu.

²Ibirim goo nda adabba boobo, nda nzorfu kaaray boobo, nda wura boobo. ³A saraysaray ka hun Negew ka koy hala Betel, nongoo kaŋ ra a jin ka nga hukukumoo cin kaŋ goo Betel nda Ayi game, ⁴hala nongoo kaŋ ra a na sargari tonadoo jinaa tee. De mo no din ra Ibirim na Abadantaa maapoo cee.

⁵Lotu kaŋ goo a bande mo goo nda alman buuna nda ibeeri nda hukkumyaŋ. ⁶Ngi affoo kul adabbawey ga hanse ka boobo, i si hin ka cindi cere bande, gandaa si hin k'i zaa, zama a ga kacca i se. ⁷Koyne mo Kanaŋ borey nda Ferezi borey goo gandaa din da ra. Han foo alfitina huru Ibirim almaney kurkey nda Lotu waney game. ⁸Ibirim nee Lotu se: «Ay g'a wiri ni ga, alfitina masi huru agay nda ni game. A masi huru ay kurkey nda ni waney game, zama ir kul ti hugu follokaa borey. ⁹Gandaa kul goo ni jine! Ir ma fay. Nda n'na hawsaa zaa, ay ga gurmaa zaa. Nda n'na gurmaa zaa, ay ga hawsaa zaa.»

¹⁰Lotu na nga boŋoo jer, a dii Žurdeŋ isaa ganganoo kul. A ga tay pataku. Woo ti za Abadantaa mana Sodom nda Gomor halaci. Nongoo din ga hima nda Abadantaa sadiŋaa. Ma nee Misira gandaa. A ga koy too hala koyraa kaŋ maapoo ti Sohar. ¹¹Lotu na Žurdeŋ isaa ganganoo kul suuba nga boŋ se, de a koy waynahunay kaboo here. Takaa woo nda i fay ka hun cere ga. ¹²Ibirim goro Kanaŋ. Lotu koy goro ganganoo koyrawey ra. A na nga hukukumoo cin Sodom koyraa jeroo ga. ¹³Sodom borey man'ti kala boro laalayaŋ. Zunubu teekaw beeriyaŋ no Abadantaa do.

Abadantaa na meefuryaŋ zaa

¹⁴Waatoŋ kaŋ Lotu hun Ibirim bande, woo din banda ga, Abadantaa nee Ibirim se: «Ni boŋoo jer ka guna, za nongoo kaŋ ra ni goo hala hawsa, nda gurma, nda dandi, nda dangay, ¹⁵zama gandaa kul kaŋ n'g'a honnay, ay g'a noo ni nda ni hayroo se hala abada. ¹⁶Ay ga ni hayroo tee sanda labutaasi. A ga boobo hala nongu kaŋ ra nda boro ga hin ka labutaasi kabu kul, a ga hin ka ni hayroo kabu. ¹⁷Tun ni boŋ ga, ma gandaa kuuyanoo nda nga hayyanoo kul dira, zama ay g'a noo ma ne.»

¹⁸Ibirim koy nga hukukumoo cin ka goro boraŋ kaŋ maapoo ti Mamre, tuuriŋaa beerey do kaŋ goo koyra kaŋ se i ga nee Hebron. No din ra a na sargari tonadoo cin Abadantaa maapoo ga.

Ibirim hin kokoyey kaŋ a n'i wongu

14¹ Waatoo kaŋ ra Šineyar gandaa kokoyoo ti Amrafel, Elasar koyraa kokoyoo ti Aryok, Elam gandaa kokoyoo ti Kedorlawomer, Goyim gandaa kokoyoo ti Tidal, ² zamanoo din no, i marga ka Bera wongu kaŋ ti Sodom kokoyoo, nda Birša kaŋ ti Gomor kokoyoo, nda Šinab kaŋ ti Aduma kokoyoo, nda Šemeber kaŋ ti Seboyim kokoyoo, nda Bela kaŋ se i ga nee Sohar, kokoyoo. ³ Wey kul na cere marga Sidim gandaa gooroo ra kaŋ ti teeko Ciiri-ciirantaa. ⁴ I na jiiri woy cindi hinka (12) tee, i goo Kedorlawomer cire, amma jiiri woy cindi hinzantoo (13to) ga, i ture. ⁵ Jiiri woy cindi taacantoo (14to) ra, Kedorlawomer nda kokoyey kaŋ marga ka koy Refa borey wongu koyraa ra kaŋ maapoo ti Ašitorot-Karanayim. I na Zuz borey wongu koyraa ra kaŋ maapoo ti Haam. I na Emu borey wongu Šawe-Kiryatayim. ⁶ I na Hori borey wongu ngi tondi hondoo ga kaŋ ti Seyir gandaa. I n'i gaaray hala El-Paraj kaŋ goo saajoo jeroo ga. ⁷ Woo banda ga, i yee ngi ceebandawey ra, i too En-Mišpat kaŋ ti koyraa kaŋ maapoo ti Kadeš. Ngı wongoo too Amalek borey gandaa kul nda Amor borey kaŋ ga goro Hasason-Tamar.

⁸ Sodom, nda Gomor, nda Aduma, nda Seboyim, nda Bela kaŋ se i ga nee Sohar, kokoyey kul fatta ka marga ka koy i wongu Sidim gandaa sosooroo ra. ⁹ Wey kaŋ i koy wongu man'ti kala Kedorlawomer kaŋ ti Elam kokoyoo, nda Tidal kaŋ ti Goyim kokoyoo, nda Amrafel kaŋ ti Šineyar kokoyoo, nda Aryok kaŋ ti Elasar kokoyoo. Kokoy taaci no kaŋ ga igguu wongu. ¹⁰ Sidim gandaa sosooroo kul ti guusuyan kaŋ ga too nda guduroŋ. Sodom nda Gomor kokoyey zuru, de i kaŋ guusey din ra. Wey kaŋ cindi zuru ka koy tondi hondoo here. ¹¹ Wongaarey na Sodom nda Gomor almanoo nda ngi meehunaa kul zaa k'i ka koy. ¹² I na Ibirim arma iz'aroo mo kaŋ ti Lotu nda nga almanoo kul zaa ka koy, zama a mana cindi ka goro kala Sodom.

¹³ Boro foo kaŋ zuru koy alhabaroo too Ibirim se kaŋ ti Ebere. Ibirim si goro kala tuurinaa beerey do kaŋ Mamre wane nda ey kaŋ ti Amor boro kaŋ ti Eškol nda Aner armaa kanjyan amaana goo ngi nda Ibirim game. ¹⁴ Waatoo kaŋ Ibirim maa kaŋ i na nga bora tee kasa-ize ka koy, a na nga hugu-ize wongaari boro zangu hinza nda iwoy cindi yaaha (318) zaa. I n'i gaaray hala koyraa ra kaŋ maapoo ti Dan. ¹⁵ A na wongu-izey zamna, ka nga iberey gande cijinoo ra, nga nda nga tamey. I n'i kar k'i gaaray hala koyraa kaŋ se i ga nee Hoba kaŋ goo Damas se hawsa here. ¹⁶ A yee kate nda almanoo kul, a yee kate nda nga bora Lotu nda nga almanoo, nda woyey nda jamaa kaŋ i bay k'i boy ka koy.

Ibirim na Melšizedek nda Sodom kokoyoo kubay

¹⁷ Waatoo kaŋ Ibirim na Kedorlawomer nda kokoyey kaŋ marga wongu ka hin, Sodom kokoyoo dira ka koy a kubay Šawe sosooroo ra kaŋ ti Kokoyoo sosooroo. ¹⁸ Melšizedek kaŋ ti Zalem kokoyoo, kate ŋaayan nda *alaneb hari moora. A mana cindi ka tee kala Irkoy Jerantaa *sargari juwalkaw. ¹⁹ A gaara Ibirim se ka nee:

«Irkoy Jerantaa kaŋ wane beenaa nda laboo
ma albarka daŋ Ibirim ra!

²⁰ Albarka ma bara Irkoy Jerantaa se

kaŋ na ni torrokey kaŋandi ni kaboo ra!»

Ibirim na nga hayey *azakkaa noo a se.

²¹ Sodom kokoyoo nee Ibirim se: «Ay noo borey, de ma almanoo zaa ni boŋ se!» ²² Amma Ibirim na Sodom kokoyoo zaabi ka nee: «Ay g'ay kaboo jer ka žee nda Abadantaa kaŋ ti Irkoy Jerantaa kaŋ na beenaa nda laboo taka, ²³ ay si haya kul zaa ni jinawey ra, ba sana wala šilli, soko ma kaa ka nee: «Agay ka Ibirim tee almankoyni.» ²⁴ Ay boŋ se, ay si haya kul zaa nda man'ti woo kaŋ aru soogey n'a ŋaa.

Borey mo kaŋ hanga ay bande ka koy wongu kaŋ ti Aner, nda Eškol, nda Mamre,
ngi, i ma ngi bagaa zaa!»

Irkoy na Ibirim noo amaana

15¹ Hayey wey banda ga, Abadantaa na šenni har Ibirim se bangayyan ra ka nee a se: «Masi hunbur haya kul, Ibirim! Agay no ma tee ma ne koray. Ni sufuraa ga hanse ka beeri.»² Ibirim zaabi ka nee: «Ay Koyoo, Abadantaa, hayaa kaŋ n'g'a noo ya ne koyne, cin no a g'a hanse ya ne? Agay ne ma aduŋna naŋ bila ize. Eliyezer, Damas boraa no m'ay tubu?»³ Ibirim nee koyne: «Ni ne man'ay noo hayyan, nga ne ay tamoo kaŋ ti ay hugu-izoo no m'ay tubu.»⁴ Amma Abadantaa na šenni har Ibirim se ka nee: «Boraa kaŋ n'n'a har si ni tubu, amma boraa kaŋ ga hun ni hamoo ra, nga no ma tee ni tubukaa.»⁵ A na Ibirim ka koy taraa ra, a nee a se: «Beenaa guna, ma handarawey kabu, nda n'ga hin ka ngi hinnaa bay.» A yee ka nee a se: «Takaa woo no ni hayroo booboyanoo ga ti a.»

⁶ Ibirim naanay Abadantaa, de a kabandi a se šerretaray.

⁷ A nee a se koyne: «Agay ti Abadantaa kaŋ na ni kaa Ur koyraa kaŋ goo Kalde gandaa ra, ka ni noo gandaa woo a ma tee ni wane.»⁸ Ibirim zaabi ka nee: «Ay Koyoo, Abadantaa, macin no m'ay ka hakiika ka bay kaŋ ay ga duu a?»⁹ Irkoy nee a se: «Haw woy-ize foo kaŋ goo nda jiiri hinza soolu ya ne, nda hancin foo kaŋ goo nda jiiri hinza, nda gaaru foo kaŋ goo nda jiiri hinza, nda gubaguba foo, nda tuuzun-ize foo.»¹⁰ Ibirim kate adabbawey kul, a na affoo kul dunbu gamoo ga, de a na jere foo kul tenjandi affaa. Amma cirawey hunday, a man'i zamna.¹¹ Jigaarayan zunbu adabba bukawey boŋ, amma Ibirim n'i gaaray.

¹² Waynaa kaŋyanoo ga, jirbi koma foo na Ibirim kaŋandi, de mo hunburay beeri n'a dii kubaa ra.¹³ Irkoy nee Ibirim se: «Ma bay kaŋ ni hayroo ga koy taabuši ganda ra kaŋ man'ti nga wanoo. I ga tee baŋpayanŋ no din, i g'i žilla jiiri zangu taaci (400).¹⁴ Amma ay ga dumoo ciiti kaŋ n'i daŋ baŋnataray. Woo din banda ga, i ga fatta ka koy nda alman boobo.¹⁵ Ni, n'ga koy ni hayragey gar alaaahara nda alaafiya. Žeenayyan henna banda ga, n'ga suturandi.¹⁶ Ni hayroo si yee kate ne ra kala hala alwadda taaci banda ga, zama waatoo din no Amor borey layboo mana too jina ya ne nongu kaŋ ga a si bisa.»

¹⁷ Waatoo kaŋ waynaa kaŋ, kubaa beeri, de alforon foo ga dullu, nuune ga fatta a ra ka koy huru alman foorantey game.¹⁸ Hanoo din, Abadantaa na *amaana daŋ nga nda Ibirim game. A nee a se: «Ay na gandaa woo noo ni hayroo se. M'a dii za Misira isaa ga hala Efrat isa beeroo,¹⁹ gandaa woo man'ti kala Keni borey, nda Kenaz borey, nda Kadumone borey,²⁰ nda Heti borey, nda Ferezi borey, nda Refa borey,²¹ nda Amor borey, nda Kanaŋ borey, nda Girgaši borey, nda Žebus borey gandaa.»

Isimayel hayyanoo

16¹ Saray kaŋ ti Ibirim wandoo, mana duu a se ize. Saray goo nda koŋŋa foo kaŋ Misira boro no, maapoo ti Hažatta. ² Saray nee Ibirim se: «Sohō kaŋ Abadantaa n'ay ganji ya duu ize, marga nda ay koŋŋaa. A ga hin ka tee a ma duu ya ne iz'aru.» Ibirim yadda Saray hoyraa. ³ Saray kaŋ ti Ibirim wandoo, na nga koŋŋaa Hažatta, Misira bora, zaa k'a noo nga kurŋoo Ibirim se a ma marga nda a. Woo kaa ka gar kaŋ Ibirim goo nda goray jiiri woy (10) ganda ra kaŋ se i ga nee Kanaŋ. ⁴ A marga nda Hažatta. A tee alhaamidu. Kaŋ a maate kaŋ nga ga tee boro hinka kul, a šintin ka donda nga koyoo Saray. ⁵ Woo se Saray nee Ibirim se: «Ay kaynandiyanoo ga kaŋ ni boŋ. Agay k'ay koŋŋaa daŋ ni kaboo ra, amma za a maate kaŋ nga ga tee alhaamidu a mma donda agay. Yala Abadantaa ma ciiti agay nda ni game.» ⁶ Ibirim na Saray zaabi ka nee: «Ni koŋŋaa ne, a goo ni kaboo ra, haya tee a se kaŋ kan ma ne.» Saray na Hažatta gurzugay hala nongu kaŋ ra a zuru a ga.

⁷ Abadantaa almalayka foo n'a gar saajoo ra hari foo jesoo ga kaŋ goo fonda here kaŋ ga koy saajoo ra kaŋ maapoo ti Šur. ⁸ A n'a hãa ka nee: «Hažatta, Saray koŋŋaa, man ra ni hun, man ra n'ga koy?» A n'a zaabi ka nee: «Ay koyoo Saray se ay goo ma zuru.» ⁹ Almalaykaa nee a se: «Yee ni koyoo do, ma ni boŋ yeeti a se ganda.» ¹⁰ A nee a se: «Ay ga ni hayroo boobandi nda takaa kaŋ nda a si hin ka kabandi nga booboyanoo se.» ¹¹ Abadantaa almalaykaa nee a se koyne:

«Ni tee alhaamidu,
n'ga iz'aru foo daŋ aduŋŋa ra
kaŋ n'ga maapoo daŋ Isimayel (maanaa «Irkoy ga maa»),
zama Abadantaa maa ni binekankamyanoo.

¹² Ni iz'aroo ga tee sanda ganjifarka.

A ga kay ka borey kul wongu,
borey kul ga kay k'a wongu.

Amma a ga goro jere ga nga armey se ka huna nga hinne.»

¹³ Abadantaa kaŋ šelaŋ Hažatta se, Hažatta na maapoo daŋ «ni ti El-Roy» (maanaa «ni ti Koyoo kaŋ ga dii agay»), zama a nee nga boŋ se: «Cimi da no kaŋ ay dii ne ra woo kaŋ dii agay!» ¹⁴ Woo se i na dayoo kaŋ goo Kadeš nda Bered gamoo ra maapoo daŋ Ber-Lahay-Roy (maanaa «Hundikoynoo kaŋ ga dii agay dayoo»).

¹⁵ Hažatta duu iz'aru foo Ibirim se. Ibirim na iz'aroo kaŋ Hažatta duu a a se, maapoo daŋ Isimayel. ¹⁶ Ibirim sii nda kala jiiri woyyaaha cindi iddu (86) waatoo kaŋ Hažatta duu a se Isimayel.

Ibirim maapoo bere ka tee Ibrahima

17¹ Waatoo kaŋ Ibirim duu jiiri woyyagga cindi yagga (99), Abadantaa bangay Ibirim se, a nee a se: «Agay ti Irkoy, Hini-kul-koyoo. Ma dira ay fonda ra, ma hena. ² Ay ga ni noo agay *amaanaa. Ay ga hanse ka ni hayyanoo boobandi.»³ Ibirim sujudu, de Irkoy ūe laŋ a se ka nee: ⁴ «Agay, agay amaanaa ne kaŋ ay g'a noo ma ne: n'ga tee dumi boobo se hayraa. ⁵ N'si yee ka ciyandi nda Ibirim, ni maapoo ga tee Ibrahima, zama ay na ni tee dumi boobo hayraa. ⁶ Ay ga ni noo hayyan boobo-boobo. Ay ga ni tee dumiyaŋ, de mo kokoyyaŋ ga hun ni ga. ⁷ Agay amaanaa ga cindi agay nda ni game, nda ni hayroo kaŋ goo ni dumaa ga, alwaddawey kul ra. A ga tee amaana kaŋ si tun hala ya tee ni nda ni hayroo kaŋ ga kaa ni dumaa ga kul se Koy. ⁸ Ay ga ni noo, ni nda ni hayroo kaŋ ga kaa ni dumaa ga, gandaa kaŋ ra ni ne ka koy goro. Kanaŋ gandaa kul n'g'a mayray hala abada. Ay ga tee ni hayroo Koyoo.»

⁹ Irkoy nee Ibrahima se: «Ni, ma agay amaanaa dii, ni nda ni hayroo kaŋ ga kaa ni dumaa ga, alwaddawey kul ra. ¹⁰ Agay amaanaa ne kaŋ ni nda ni hayroo kaŋ ga kaa ni dumaa ga, g'a kayandi: aru kul kaŋ goo war ra ga hima ka hurubangu. ¹¹ War hurubanguyanoo ga tee agay nda war game amaanaa tammaasaa. ¹² Alwadda ka kaa alwadda, zankaaru kul ga hima ka hurubangu nga jirbi yaahantoo hane. A ma teendi baŋŋa kul se kaŋ hayandi ni hugoo ra. A ma teendi baŋŋa kul kaŋ n'n'a day nda nooru kaŋ man'ti ni alkabiilaa. ¹³ Baŋŋa kaŋ hayandi ni hugoo ra nda bora kaŋ ni nk'a day nda ni nooroo, i kul ma hurubangu. Agay amaanaa ma tee war hamey ra amaana kaŋ si tun. ¹⁴ Aru jofolo kaŋ nga toošidogoo mee kuuroo mana dunbu, bora ga hun nga jamaa ra, zama a na agay amaanaa hoo.»

¹⁵ Irkoy nee koyne Ibrahima se: «Saray, ni wandoo, masi yee k'a cee nda Saray, hō banda ga, maapoo ga tee Sarata. ¹⁶ Ay ga albarka daŋ a ra, de ay ga ni noo nga mo ga iz'aru foo. Albarka ga huru a ra, de a ga tee dumi boobo se kaaga woy. Dumi boobo kokoyyaŋ si hun kala nga ga.» ¹⁷ Ibrahima sujudu, a haaru, de a nee nga boŋ se: «Taka foo nda aru kaŋ goo nda jiiri zangu (100) ga ize daŋ aduŋŋa ra? De Sarata kaŋ goo nda jiiri woyyagga (90), taka foo nda a ga ize daŋ aduŋŋa ra?»¹⁸ Woo banda ga, Ibrahima nee Irkoy se: «Yala ma Isimayel noo aloomur!»¹⁹ Amma Irkoy n'a zaabi ka nee: «Šikka sii kaŋ ni wandoo Sarata ga duu ma ne iz'aru foo, de n'ga maapoo daŋ Isiyaka. Ay g'a noo agay amaanaa, sanda amaana kaŋ si tun nga hayroo kaŋ goo dumaa ga se. ²⁰ Isimayel here, hayaa kaŋ n'n'a ŋaaray, ay n'a yakubar: ay ga albarka daŋ a ra. Ay g'a noo hayyan, ay g'a noo hayyan boobo. A ga boŋkoyini woy cindi hinka (12) hay, de ay g'a tee hayraa dumi beeri se. ²¹ Amma agay amaanaa Isiyaka ga, a ga tabati kaŋ Sarata ga duu a ma ne yeeši alwaatoo woo da cine ga.»

²² Kaŋ a ūe laŋ ka ben a bande, Irkoy žigi Ibrahima se beene. ²³ Ibrahima na nga izoo Isimayel dii, nda baŋŋey kul kaŋ hayandi nga hugoo ra, nda arey kul kaŋ a n'i day nda nga nooroo, nda arey kul kaŋ goo nga hugoo ra, a n'i kul daŋbangu zaari follokaa din da ra nda takaa kaŋ nda Irkoy n'a har a se. ²⁴ Ibrahima sii nda kala jiiri woyyagga cindi yagga (99) waatoo kaŋ a ga hurubangu. ²⁵ Nga izoo Isimayel sii nda kala jiiri woy cindi hinza (13) waatoo kaŋ a ga hurubangu. ²⁶ Zaari follokaa ra Ibrahima nda nga izoo Isimayel kul hurubangu. ²⁷ Nga hugoo arey kul, nda baŋŋey kaŋ hayandi a do, nda wey kaŋ man'ti nga alkabiilaa kaŋ a n'i day nda nga nooroo, i kul huru a bande bangu.

Abadantaa na Ibrahima iz'aroo hayyanoo bayrandi

18¹ Abadantaa bangay Ibrahima se tuuriɗnaa beerey jeroo ga kaɗ ti Mamre wane. Ibrahima goo ma goro nga hukkuɗoo miɗoo ga zaarikayaa ra. ² A na nga boɗoo jer, de a dii aru hinza kaɗ si mooru a ga, goo ma kay. Za a dii ey, kul a zuru ka hun nga hukkuɗoo miɗoo ga k'i kubay, a gunguma i se hala ganda. ³ A nee ngi affoo se: «Ay koyoo, ay g'a wiri ni ga, alhormo tee ya ne, masi bisa ka mooru ni tamoo ga, mana kay a do. ⁴ Naɗ i ma kate hari kayna, war ma war cewey jumay, de war ma hunanzam tuuroo cire. ⁵ Ay ga kate war se ɗaayan kayna hala war ma duu gaabi, nga banda ga, war ma koy war diraa ra, zama woo se ay na war zumandi agay do kaɗ ti war tamoo.» Yawey n'a zaabi ka nee: «A boori, haya tee kaɗ n'n'a har.» ⁶ Ibrahima zuru ka koy nga hukkuɗoo do ka Sarata gar, a nee: «Cahā! Ma farin hamni mudu hinza zaa, m'a loobu, m'a tee wijila.» ⁷ Woo banda ga, Ibrahima zuru ka koy nga almaney do, a na haw-ize foo dii kaɗ hamoo ga ban, a ga naasu. A n'a noo zankaaru foo se kaɗ n'a hanse nda cahāyan.

⁸ Ibrahima yee ka waahoonu nda waa gani zaa, nda haw-izoo hamoo kaɗ hansandi, a n'i daɗ nga yawey jine. Ibrahima ga kay jere ga waatoo kaɗ i ga ɗaa tuuroo cire. ⁹ I nee a se: «Man Sarata, ni wandoo?» A zaabi ka nee: «A goo no, hukkuɗoo cire.» ¹⁰ Yawey affoo nee: «Šikka sii kaɗ ay ga yee kate yeeši dimmaa woo da ga, Sarata ni wandoo ga duu iz'aru.» Sarata goo dumaa ga hukkuɗoo miɗoo ga, a ga haɗajer.

¹¹ Ibrahima nda Sarata žen, ngi jiirey boobo, de mo Sarata hun hayyan. ¹² Sarata haaru nga binoo ra ka nee: «Sohō kaɗ ay žen, man ra ay ga duu alhawa? Ay koyoo mo man'ti kala aru žeena.» ¹³ Abadantaa na Ibrahima hāa ka nee: «Macin se Sarata ga haaru ka nee: «Taka foo! Cimi da no kaɗ ay ga hin ka duu ize, agay kaɗ žen?» ¹⁴ Haya goo no kaɗ ga mongu Abadantaa se wala? Alwaatoo kaɗ ay n'a kayandi, yeeši dimmaa woo ga, ay ga yee kate ni do, Sarata ga duu iz'aru.» ¹⁵ Sarata na šennoo yankar ka nee: «Ya na haaru.» Hunburay ka kate a m'a har. Abadantaa n'a zaabi ka nee: «Ni haaru kay.»

Ibrahima na Irkoy ɗaaray Sodom se

¹⁶ Woo banda ga, yawey na fondaa sanbu. Koyraa kaɗ se i ga nee Sodom, nga no i n'a tenje ka koy. Ibrahima hanga ey k'i dum. ¹⁷ Abadantaa nee nga boɗ se: «Ay ga haya tugu Ibrahima se kaɗ ay g'a tee wala? ¹⁸ Šikka sii kaɗ Ibrahima ga tee dumi beeri gaabante. Nga ra, aduɗɗa gandawey kul ga duu albarka. ¹⁹ Ya nk'a suuba hala a ma nga izey nda nga hugoo borey kaɗ goo dumaa ga yaamar i ma Abadantaa fondaa gana nda goy šerrante nda laadirante teeyan. Woo ra Abadantaa ga Ibrahima noo hayaa kaɗ a bay k'a har a se.» ²⁰ Woo banda ga, Abadantaa nee Ibrahima se: «Hayey kaɗ borey g'i har Sodom nda Gomor ga hanse ka boobo, ngi zunubey hanse ka laala ²¹ hala nongu kaɗ ra ay ga zunbu ka dii wala hayey kaɗ ay ga maar'ey da no i g'i tee. Nda cimi no wala man'ti cimi no, ay ga bay.»

²² Arey hun no din ka koy Sodom. Amma Ibrahima cindi a ga kay Abadantaa jine. ²³ Ibrahima man kate, de a nee: «Adiši n'ga išerrante halaci ifutu bande wala? ²⁴ A ga hin ka tee boro šerrante woyguu (50) goo koyraa ra: adiši n'ga ngi mo halaci? N'si yaafa koyraa se boro woyguu (50) šerrantaa kaɗ goo a ra maaganda se? ²⁵ Woo man'ti ni goyoo: ka boro šerrantey halaci ifutawey bande taka kaɗ ra išerrantey nda ifutawey kul ma tee afolloku. Woo man'ti ni goyoo! Ni kaɗ ga aduɗɗa kul ciiti, man'ti cimi nda n'ga ciiti wala?» ²⁶ Abadantaa zaabi ka nee: «Nda ay na boro woyguu (50) šerrante gar Sodom ra, ngi maaganda se ay ga koyraa kul yaafa.» ²⁷ Ibrahima nee koyne: «Ay yadda ka šelaɗ ay Koyoo se, agay kaɗ man'ti kala labu nda boosu yaada. ²⁸ A ga hin ka tee boro woyguu (50) šerrantey din boro guu m'i kuma. Boro

guu se n'ga koyraa kul halaci wala?» A nee: «Nda ay na boro woytaaci cindi guu (45) gar no din, ay si koyraa halaci.»²⁹ Ibrahima šelaŋ koyne ka nee: «A ga hin ka tee boro woytaaci (40) bara no?» A n'a zaabi ka nee: «Boro woytaacaa (40) maaganda se ay s'a tee.»³⁰ Ibrahima nee koyne: «Yala ay Koyoo masi futu, ay ga šelaŋ koyne. A ga hin ka tee boro waranza (30) šerrante bara no din?» A nee: «Nda ay na boro waranza (30) gar no din, ay si haya kul tee koyraa se.»³¹ Ibrahima nee: «Ay duu bine ka šelaŋ ay Koyoo se. A ga hin ka tee boro waranka (20) bara no din.» A n'a zaabi ka nee: «Ay s'a halaci boro warankaa (20) maaganda se.»³² Ibrahima nee koyne: «Yala ay Koyoo masi futu, ay cee kokorantaa ti woo kaŋ ay ga šelaŋ. A ga hin ka tee boro woy (10) goo no din.» A n'a zaabi ka nee: «Ay s'a halaci boro woyaa (10) maaganda se.»

³³ Waatoo kaŋ Abadantaa šelaŋ ka ben Ibrahima bande, a koy, Ibrahima mo yee nga do.

Sodom nda Gomor halaciyanoo

19¹Almaaroo ra, almalayka hinkaa too Sodom. A gar kaŋ Lotu goo ma goro koyraa miŋoo ga. Kaŋ Lotu dii ey kul, a koy i kubay ka nga ndumoo gunguma ganda.²A nee i se: «Ay g'a wiri war ga, ay koyey, war ma kaa ka kani war tamoo hugoo ra, war ma war cewey jumay, nga banda ga, war ma biya ka tun ka war fondaa zaa.» I n'a zaabi ka nee: «Kalaa, kalaa! Ir ga kani farroo ra.»³Amma Lotu n'i gaabi hala i yadda ka koy nga do. A hina i se, a na takulayanŋ tee bila dolobiri, i ŋaa.

⁴I mana kani jina kaŋ Sodom arey kaa ka hugoo kuubi k'a bere, zankey nda boro beerey, koyraa arey kul.⁵I na Lotu cee ka nee a se: «Man arey kaŋ huru ni do hō cijinoo? I fattandi hala ir ma kani nda ey!»

⁶Lotu fatta i do hugoo miŋoo ga jina, a na ganboo daabu,⁷de a nee i se: «Ag'armey, ay g'a wiri war ga, war masi haya futu kul tee!⁸Wa maa ya ne! Ay goo nda ize woy hinka kaŋ mana bay ka marga nda aru, ay ga kate ey war se, war ma haya tee i se kaŋ war baa, amma arey wey, war masi haya kul tee i se, zama agay do i zumbu!»⁹I n'a zaabi ka nee: «Koy ka tun no!» I nee a se koyne: «Ni ceeka-dirakaw, sohō fondaa no n'ga baa m'a cebe ir se! A boori, sohō ir ga haya tee ma ne kaŋ ga bisa woo kaŋ ir ga kaa k'a tee i se.» Woo banda ga, i na Lotu tuti nda gaabi ka koy ganboo wurje.¹⁰Amma almalayka hinkaa na Lotu dii k'a daŋ ŋi bande hugoo ra, de i na hugoo miŋoo daabu ŋi ga.¹¹I na danawtaray ka arey kar kaŋ goo hugoo miŋoo ga, m'a dii za zankey hala ibeerey, i na hugoo miŋoo ceeci hala i fara.

¹²Arey nee Lotu se: «May ti ni boro kaŋ goo ne koyne? A ma tee ni nzuraa, ni iz'arey, ni ize woyey nda haya kul kaŋ ti ni wane kaŋ goo koyraa woo ra, m'a ka fatta ne ra,¹³zama ir ga nongoo woo halaci. Haya kaŋ se, goy laaley kaŋ ga harandi a ga hanse ka boobo Abadantaa do. Abadantaa nk'ir sanba ir m'a halaci.»¹⁴Lotu fatta ka koy arey kaŋ na nga ize woyey cewey dii kaŋ ti nga nzurawey do ka nee i se: «Wa tun ka hun ne, zama Abadantaa ga koyraa halaci!» Amma nga nzurawey do a mma hooray.

¹⁵Za subbaahi biya, nga no almalaykey na Lotu gaabi ka nee a se: «Tun, ma ni wandoo nda ni ize woy hinkaa kaŋ goo ne ka koy hala koyraa zunuboo kaŋ ga zunbu a boŋ masi ni halaci!»¹⁶Amma Lotu gay hala a ga koy. Aru hinkaa n'a dii nda kaboo, nga nda nga wandoo nda nga ize woy hinkaa, zama Abadantaa ga baa nga m'a hallasi. I n'a ka fatta, de i n'a naŋ koyraa dumaa ga.

¹⁷Kaŋ i n'i fattandi ka ben aru hinkaa affoo nee Lotu se: «Zuru ka ni hundoo ceeci! Masi jeli ni dumaa ga, de mo masi kay laamaa kul ra! Zuru ka koy tondi hondoo here nda n'si baa ma halaci!»¹⁸Lotu n'i zaabi ka nee: «Kalaa, ay koyoo!»¹⁹N'a alhormo tee ni tamoo se, ni boori a se ka hundoo hallasi. Agay ya, ay si hin ka zuru ka too hala tondi hondoo do, ay ga hunbur bonaa woo ma zunbu ay boŋ, ya buu.²⁰N'ga dii koyraa kaccaa woo? A ga hanse ka man, ay ga hin ka zuru ka too no din. Naŋ, ay ma zuru ka koy lafa no din. A ga kacca, de ay hundoo ga hallasi.»²¹A n'a zaabi ka nee: «Ay na woo mo tee ma ne, koyraa kaŋ ga ni goo, ay s'a halaci.»²²Zuru ka koy no din, zama ay si hin ka haya kul tee nda mana too no din jina!» Woo se i na koyraa din maapoo daŋ Sohar (maanaa «ikaccaa»).

²³Waynaa mma fatta kaŋ Lotu ga huru Sohar.²⁴Abadantaa na *ganjibaali nda nuune tee ncirni k'a zumandi Sodom nda Gomor boŋ. Hayaa woo mana hun kala Abadantaa do beenaa ra.²⁵A na koyrawey wey, nda laamaa, nda borey kaŋ goo i ra, nda suboo kul halaci.²⁶Lotu wandoo jeli nga dumaa ga, kul a bere ka tee ciiri boro assuura.

²⁷ Ibrahima biya ka tun ka koy nongoo kaɗ ra a cindi ka kay Abadantaa jine. ²⁸ A na Sodom, nda Gomor, nda laamaa gandaa kul honnay, de a ga dii dullu beeri kaɗ ga tun gandaa boɗ kaɗ ga hima nda alforon dullu.

²⁹ Waatoo kaɗ Irkoy ga laamaa koyrawey halaci, a hongu Ibrahima, a na Lotu hallasi balaawoo ra kaɗ a n'a kaɗandi koyrawey boɗ kaɗ ra Lotu cindi nda goray.

Mowab borey nda Amoɗ borey assiloo

³⁰ Lotu hun Sohar ka žigi ka koy goro tondi hondoo boɗ, nga nda nga ize woy hinkaa, zama a mma hunbur Sohar goraa. Nga nda nga ize woyey cindi ka goro tondi guusu foo ra. ³¹ Ize woy beeroo nee ikaccaa se: «Ir baabaa žen, aru sii gandaa ra kaɗ ga marga nda ir sanda borey kul takaa. ³² Kaa, ir m'ir baabaa haɗandi *alaneb hari moora, de ir ma kani nda a hala ir ma duu a se hayyan!»

³³ Cijinoo din da ra, i na ngi baabaa haɗandi alaneb hari moora. Ize woy beeroo koy marga nda a, amma Lotu mana bay nga izoo kaniyanoo nda tunyanoo kul ga. ³⁴ Subaa ra, ize woy beeroo nee ikaccaa se: «Cijin agay ka marga nda baaba, ir m'a haɗandi koyne alaneb hari moora hō cijinoo, de ma koy kani a bande hala ir ma duu a se hayyan.» ³⁵ Cijinoo din ra koyne, i na ngi baabaa haɗandi alaneb hari moora. Ize woy kaccaa koy marga nda a, amma Lotu mana bay nga izoo kaniyanoo nda tunyanoo kul ga.

³⁶ Lotu ize woy hinkaa kul tee ngi baabaa se alhaamidu. ³⁷ Ize woy beeroo duu iz'aru foo kaɗ a na maɗɗoo daɗ Mowab^k: nga ti Mowab borey kaɗ ga bara ba hō, hayragoo. ³⁸ Ize woy kaccaa mo duu iz'aru foo kaɗ a na maɗɗoo daɗ Ben-Ammi^l: nga ti Amoɗ borey kaɗ ga bara ba hō, hayragoo.

^k19.37 Mowab maanaa ti ay baabaa ga a hun.

^l19.38 Ben-Ammi maanaa ti ay hayragoo iz'aroo.

Ibrahimia koy Abimelek do

20¹Ibrahimia gana ka hun nongoo kaŋ ra a goo ka koy goro Negew gandaa ra. A mana goro kala Kadeš nda Šur gamoo ra. Nga banda ga, a goro ka waati tee koyra kaŋ se i ga nee Gerar. ²Ibrahimia mma nee borey se kaŋ Sarata man'ti kala nga woymaa. Gerar kokoyoo kaŋ ti Abimelek na Sarata zaa. ³Cijinoo ra, Irkoy kaa handiri ra Abimelek do, de a nee a se: «N'ga buu woyoo woo kaŋ n'n'a taa maaganda se, zama wande waani no.» ⁴Woo kaa ka gar kaŋ Abimelek mana too woyoo do. A nee: «Ay Koyoo! Adiši n'ga dumi šerrante mo wii wala?» ⁵Man'ti nga hunday ka nee ya ne kaŋ nga woymaa no? Woyoo mo nee ya ne kaŋ nga armaa no. Kaŋ ay ga woo tee ay binoo ga kaaray, ay kabey ga henan.»

⁶Handiroo ra Irkoy tuuru a se ka nee: «Ay ga bay bine kaaray nda ni goy. Agay no ka ni ganji ma kaŋ zunubu ra ay jine, woo se ay mana naŋ ma too a do. ⁷Sohō aroo woo wandoo yeeti a ga, zama annabi no, a ga Irkoy ŋaaray ma ne, de ni hundoo ga cindi ni ra. Amma nda man'a yeeti, ma bay kaŋ ni nda ni jamaa kul ga buu!»

⁸Abimelek biya ka tun, a ciya nga tamey kul se ka hayey wey kul filla i se. I hanse ka hunbur. ⁹Abimelek ciya Ibrahimia se, a nee a se: «Cin ti woo kaŋ n'n'a tee ir se? Cin ti haya futaa kaŋ ay n'a tee ma ne kaŋ se n'ga agay nda ay laamaa daŋ zunubu beeroo woo jine? N'na hayaa tee ya ne kaŋ si teendi.» ¹⁰Abimelek nee Ibrahimia se koyne: «Macin bara ni do kaŋ se n'na woo tee?» ¹¹Ibrahimia n'a zaabi ka nee: «Ya nka nee ay boŋ se: «Irkoy hunburay sii nongoo woo ra, i g'ay wii ay wandoo maaganda se.» ¹²Koyne mo nda cimi, ay woymaa no. Ay baabaa ize woyoo no, amma ir man'ti jaa foo, woo se a tee ya ne wande. ¹³Waatoos kaŋ Irkoy n'ay ka fatta k'ay moorandi ay baabaa hugoo, ay nee Sarata se: «Borohennataray tee ya ne, nongu kul kaŋ ra ir koy ma nee kaŋ ni armaa ti agay.»»

¹⁴Abimelek na alman buuna nda ibeeri, nda baŋŋayaŋ, nda koŋŋayaŋ zaa k'i noo Ibrahimia se. A na nga wandoo Sarata mo yeeti a se. ¹⁵Woo banda ga, Abimelek nee a se: «Ay gandaa ne ni jine, goro nongu ra kaŋ kan ma ne.» ¹⁶De a nee Sarata se: «Nga ne, ay na ni armaa noo nzorfu kaaray tamma boŋ zenber foo (1.000). Woo ti tammaasaa kaŋ ga cebe borey kul kaŋ goo ni bande se kaŋ n'ga henan hayaa woo kaŋ tee ra.»

¹⁷Ibrahimia na Irkoy ŋaaray, de Irkoy na Abimelek nda nga wandoo, nda nga koŋŋey noo baani, de i duu ka hin ka ize daŋ aduŋŋa ra. ¹⁸Haya kaŋ se Abadantaa nka Abimelek hugu kul tee boro gunyaŋ, Ibrahimia wandoo kaŋ ti Sarata maaganda se.

Isiyaka hayyanoo

21 ¹ Abadantaa mana dirja Sarata, sanda takaa kaŋ nda a n'a har, a n'a noo hayaa kaŋ a bay ka nee nga g'a tee a se. ² Sarata tee boro hinka, alwaatoo hunday kaŋ Irkoy n'a kayandi ga, Ibrahima žeenayyanoo ra, a duu a se iz'aru. ³ Iz'aroo kaŋ Sarata duu a a se, Ibrahima na maŋŋoo daŋ Isiyaka (maanaa «a ga haaru»). ⁴ Ibrahima na Isiyaka daŋbangu nga jirbi yaahantoo hane sanda takaa kaŋ nda Irkoy n'a yaamar. ⁵ Jiiri danju (100) bara Ibrahima se waatoo kaŋ nga izoo Isiyaka ga huru aduŋŋa ra. ⁶ Sarata nee: «Irkoy n'ay naalandi k'ay haarandi, boro kul kaŋ maar'a mo ga haaru ay bande.» ⁷ A nee koyne: «May no ma yadda ka nee Ibrahima se kaŋ Sarata ga kaa ka naanandi! Nga ne, nga žeenayyanoo ra ay duu a se iz'aru.»

Ibrahima na Hažatta nda Isimayel gaaray

⁸ Zankaaroo beeri, a hun fafa. Hanoo kaŋ Isiyaka ga hun fafa, Ibrahima na hoyandi beeri tee.

⁹ Sarata dii iz'aroo kaŋ Hažatta, Misira woyoo duu a, Ibrahima se, goo ma hooray^m. ¹⁰ A nee Ibrahima se: «Koŋŋaa woo nda nga iz'aroo gaaray, zama koŋŋaa woo iz'aroo nda ay wanoo kaŋ ti Isiyaka si tubu cere bande.» ¹¹ Šennoo woo hanse ka Ibrahima dor nga izoo Isimayel maaganda se. ¹² Amma Irkoy nee Ibrahima se: «Masi dor zankaa nda ni koŋŋaa se. Haya kul kaŋ Sarata n'a har ma ne, ma yadda a se, zama Isiyaka no ma duu ma ne hayyan kaŋ ra ni maŋŋoo si dere. ¹³ Amma koŋŋaa woo mo iz'aroo, ay g'a tee dumi beeri, zama ni hayroo no.»

¹⁴ Ibrahima biya ka tun, a na ŋaayan zaa k'a noo Hažatta se nda hunbar kaŋ ra hari goo kaŋ a n'a fur jesoo ga. A na zankaa mo noo a se, de a n'a naŋ a ma koy. A koy, de a dere Ber-Šeba saajoo ra. ¹⁵ Waatoo kaŋ hunbaroo haroo ben, a na zankaa fur tuuri kaccu foo cire. ¹⁶ A koy goro k'a tenje, a goo a se haya kaŋ ga koy too kabedaaru zangu hinka (200) cine, zama a nee nga boŋ se: «Ay si baa ya dii zankaa buuyanoo!» Hažatta goro k'a tenje ka hēe, a na nga jindoo jer ka hēe. ¹⁷ Irkoy maa zankaa jindoo. Irkoy almalayka foo ciya Hažatta se za beenaa ra ka nee a se: «Macin ka duu ni, Hažatta? Masi hunbur, zama Irkoy maa zankaa jindoo, nongoo kaŋ ra a goo. ¹⁸ Tun ni boŋ ga! Ma yee ka zankaa zaa, m'a dii ni kaboo ra, zama ay g'a tee dumi beeri!» ¹⁹ Irkoy na Hažatta moŋey feeri, de a na day foo honnay, a koy nga hunbaroo too hari a ra ka nga izoo haŋandi.

²⁰ Irkoy goo zankaaroo bande, a beeri, a cindi saajoo ra, a tee birawkarkaw. ²¹ A cindi Paraŋ saajoo ra, naŋŋoo n'a hijandi Misira gandaa woy foo.

Ibrahima nda Abimelek na cere noo amaana

²² Zaman follokaa din ra, Abimelek nda nga wongu-izey jineboraa kaŋ ti Pikol kaa Ibrahima do ka nee a se: «Irkoy goo ni bande hayey kul kaŋ n'g'i tee ra. ²³ Sohō žee ya ne, ne ra, nda Irkoy, kaŋ n's'ay zanba, n's'ay izey nda ay haamawey zanba. Takaa kaŋ nda ay na alhormo tee ma ne, takaa din da nda m'a tee agay nda gandaa se kaŋ ra ni kaa ka goro ka waati tee!» ²⁴ Ibrahima n'a zaabi ka nee: «Ay g'a žee ma ne.»

²⁵ A na dayoo šennoo tee Abimelek se kaŋ nga tamey n'a mayray nda gaabi. ²⁶ Abimelek n'a zaabi ka nee: «Ay si boraa bay kaŋ na woo tee, ni mo mana bay ka alhabar daŋ ay ra. Ya na bay ka maar'a nda man'ti hō.» ²⁷ Ibrahima na alman buuna nda ibeeri zaa k'i noo Abimelek se. I na cere noo amaana. ²⁸ Ibrahima na feeji woy-ize kaccu boŋ iyye zaa nga boŋ alman buuney ra k'i daŋ jere ga. ²⁹ Abimelek nee Ibrahima se: «Macin ti alman kaccu iyyaa woo kaŋ n'n'i daŋ jeraa ga addaliloo?»

^m21.9 *goo ma hooray*, Ebere šenni ra, almaganaa faa ti *goo ma Isiyaka haaru*.

³⁰ A n'a zaabi ka nee: «Yadda ka feeji woy-ize kaccu boŋ iyyaa woo taa ay kaboo ra hala i ma tee seedetaray kaŋ agay ka dayoo woo fanši.» ³¹ Woo se i na nongoo din maanoo daŋ Ber-Šeba (maanaa «žeeyanoo dayoo»ⁿ), zama no din ra i žee cere se.

³² I na cere noo amaana Ber-Šeba. Woo banda ga, Abimelek tun, nga nda Pikol kaŋ ti nga wongu-izey jineboraa, de i yee Filisti borey gandaa ra. ³³ Ibrahima na tuuri foo kaŋ se i ga nee tamaris duma Ber-Šeba, de a na Abadantaa kaŋ ti Koyoo kaŋ ga bara hala abada maanoo cee. ³⁴ Ibrahima goro ka waati kuku tee Filisti borey gandaa ra.

ⁿ21.31 *Ber-Šeba*, Ebere šenni ra, almaganaa faa ti *iyaa dayoo*.

Irkoy nee Ibrahima se a ma Isiyaka sarga

22¹ Hayey wey banda ga, Irkoy na Ibrahima sii ka dii. A nee a se: «Ibrahima!» Ibrahima n'a zaabi ka nee: «Agay ne.»² Irkoy nee a se: «Ni iz'aroo zaa, ni ize bajja follokaa Isiyaka kaŋ n'ga hanse ka bag'a. Fatta ka koy gandaa ra kaŋ se i ga nee Moriya, no din ra ay ga tondi hondu foo silbay ma ne, tondi hondoo din boŋ m'a tee ya ne *sargari kukurante.»

³ Ibrahima biya ka tun, a na nga farkaa soolu, a na nga tam hinka nda nga izoo Isiyaka zaa ka koy nga bande. A na tuuri zafa sargari kukurantaa se, de a tun ka koy nongoo kaŋ Irkoy n'a silbay a se ra.⁴ Jirbi hinza diray banda ga, Ibrahima na nongoo honnay.⁵ Ibrahima nee nga tamey se: «W'ay batu ne ra nda farkaa. Agay nda zankaa ga koy beene ka sujudu, nga banda ga, ir ga willi kate war do.»

⁶ Ibrahima na sargari kukurantaa tuuroo zaa, a n'a jeeje nga izoo Isiyaka boŋ. A na nuune diinandihayaa nda huryaa dii nga kaboo ra. Ngi boro hinkaa dira cere bande ka koy.⁷ Isiyaka na šenni fur nga baabaa ga ka nee a se: «Baaba!» A n'a zaabi ka nee: «Naam, ay izoo.» A nee a se: «Nuune diinandihayaa ne, tuuroo ne, man sargaroo feejoo?»⁸ Ibrahima n'a zaabi ka nee: «Ay izoo, Irkoy hunday no ma sargaroo feejoo doonandi.» Ngi boro hinkaa dira cere bande ka koy.

⁹ Waatoo kaŋ i too nongoo kaŋ Irkoy n'a silbay a se ra, Ibrahima na sargari tonadogoo cin. A na tuuroo kanandi a boŋ. A na nga izoo Isiyaka haw k'a kanandi tuuroo boŋ kaŋ goo sargari tonadogoo boŋ.¹⁰ Woo banda ga, Ibrahima deebe ka huryaa zaa hala nga ma nga izoo koosu.¹¹ Amma beenaa ra, Abadantaa almalaykaa ciya a se ka nee: «Ibrahima! Ibrahima!» A n'a zaabi ka nee: «Agay ne.»¹² Almalaykaa nee a se: «Ni kaboo masi ziira zankaa do, de mo masi baffoo tee a se, zama sohō ay bay kaŋ n'ga hunbur Irkoy, ni ize bajja follokaa, man'a ka wanji a se!»

¹³ Ibrahima na nga boŋoo jer, de a na gaaru foo honnay nga dumaa ga kaŋ hilley kotay tuuri kaccu foo ra. Ibrahima koy gaaroo dii k'a tee sargari kukurante nga izoo dogoo ra.¹⁴ Ibrahima na nongoo din maajoo daŋ «Abadantaa ga doonandi». Woo se borey ga nee hō zaaroo: «Abadantaa ga doonandi nga tondi hondoo boŋ.»

¹⁵ Cee hinkantoo Abadantaa almalaykaa ciya za beenaa ra Ibrahima se,¹⁶ ka nee a se: «Ay ga žee nda agay hunday, agay Abadantaa ka šelaŋ ka nee: «Zama de ni ne ka woo tee, mana ni ize bajja follokaa wanji ya ne,¹⁷ ay ga albarka boobo daŋ ni ra. Ay ga hanse ka ni hayroo boobandi sanda handarawey kaŋ goo beenaa ra wala labutaasi gurunbey kaŋ goo teekoo mijoo ga. Ni hayroo ga žigi nga iberey boŋ.¹⁸ Ni hayroo bande aduŋna gandawey kul ga duu albarka, zama n'na haŋajer ya ne.»¹⁹ Ibrahima yee nga tamey do. I hanga cere bande ka koy Ber-Šeba, zama no din no Ibrahima goo nda goray.

Nahor hayroo

²⁰ Woo banda ga, boroyaŋ kaa ka deede Ibrahima se ka nee: «Milka mo duu iz'aruyaŋ ni armaa Nahor se: ²¹ nga gunde jinaa ti Utus, Utus armaa ti Buz, nda Kemuwel kaŋ ti Aram baabaa, ²² nda Kesed, nda Hazo, nda Pildaš, nda Yidilaf nda Betuwel.» ²³ Betuwel ti Rebeka baabaa. Wey ti iz'aru yaahaa kaŋ Milka duu ey Nahor se kaŋ ti Ibrahima armaa. ²⁴ Nga *wahayoo kaŋ maajoo ti Rehuma, mo duu iz'aruyaŋ kanjaŋ ti Teba, nda Gaham, nda Tahaš, nda Maaka.

Ibrahimia na nongu day kaŋ ra Sarata ga suturandi

23¹Sarata huna jiiri zangu nda waranka cindi iyye (127): woo ti Sarata aloomuroo. ²Sarata mana faati kala Kiryat-Arba, maanaa Hebron kaŋ goo gandaa ra kaŋ se i ga nee Kanaŋ. Ibrahimia kaa ka goro ka Sarata suturayanoo tee, de mo k'a hēe. ³Ibrahimia tun nga bukaa do ka koy Heti borey here ka šelaŋ i se ka nee: ⁴«Ay man'ti kala taabuši, ay man'ti kala bisakaw war gamey ra. W'ay noo doo y'a tee *saaray hala ay g'ay wandoo sutura.» ⁵Heti borey na Ibrahimia zaabi ka nee: ⁶«Haŋajer ir se, ir koyoo! Ni man'ti kala boŋkoyni kaŋ Irkoy n'a daŋ ir gamey ra. Ni bukaa sutura ir saarawey kul ihennaa ra. Boro sii ir ra kaŋ ga ni ganji ma ni bukaa sutura nga saaraa ra.»

⁷Ibrahimia man ka gunguma gandaa borey se kaŋ ti Heti borey. ⁸A šelaŋ i se ka nee: «Nda war anniyaa no kaŋ war ga baa y'ay bukaa sutura nongoo kaŋ ra ay goo ra, wa yadda ya ne, ka koy hayaa kaŋ ay g'a wiri ŋaaray Eferoŋ do kaŋ ti Sohar iz'aroo. ⁹A ma Makupela tondi guusoo kaŋ ti nga wane yeeti ya ne kaŋ goo nga faaroo miŋoo ga. A m'a yeeti ya ne, y'a noo nga hayoo, hala a ma tee ya ne war gamey ra saaray.» ¹⁰Eferoŋ goo Heti borey gamey ra. Eferoŋ Heti boraa na Ibrahimia zaabi Heti borey nda borey kul kaŋ kaa koyraa miŋoo ga, jiney ra, ka nee: ¹¹«Kalaa, ay koyoo, yadda ya ne! Ay ga ni noo faaroo yaada, tondi guusoo kaŋ goo a ra mo, ay g'a noo ma ne yaada. Ay g'a noo ma ne ay gandaa borey jiney ra. Ni bukaa sutura.»

¹²Ibrahimia gunguma gandaa borey se. ¹³Ganda borey jine a šelaŋ Eferoŋ se ka nee: «Ay g'a wiri ni ga, maa ya ne. Naŋ ya faaroo hayoo bana. M'a taa hala ya hin k'ay bukaa sutura a ra.» ¹⁴Eferoŋ na Ibrahimia zaabi ka nee: ¹⁵«Ay koyoo, agay nda ni game, faari kaŋ nzorfu kaaray tamma boŋ zangu taaci (400) ga duu a, man'ti baffoo! Ni bukaa sutura.»

¹⁶Ibrahimia yadda Eferoŋ šennoo se, de a na tamma nzorfey neeši a se kaŋ a n'a har Heti borey jiney ra. A na nzorfu tamma boŋ zangu taacaa (400) kaŋ ga sawa nda yooboo barmaa bana a se kaaray. ¹⁷Takaa woo nda Eferoŋ faaroo kaŋ goo Makupela kaŋ ga Mamre tenje, faaroo nda tondi guusoo kaŋ goo a ra nda tuuri kul kaŋ goo faaroo nda nga carawey ga, ¹⁸i kul tee Ibrahimia halaalaa Heti borey nda borey kul kaŋ kaa koyraa miŋoo ga, jiney ra.

¹⁹Woo banda ga, Ibrahimia na Sarata, nga wandoo, sutura tondi guusoo kaŋ goo Makupela faaroo ra kaŋ ga Mamre tenje, maanaa Hebron, Kanaŋ gandaa ra. ²⁰Faaroo nda tondi guusoo kaŋ goo a ra hun Heti borey maŋney ga ka huru Ibrahimia maŋpoo ga. Ibrahimia n'a tee bukaw suturadoo.

Isiyaka hiijaa

24¹ Ibrahima žen, nga jiirey boobo. Abadantaa na albarka daŋ a ra nongoo kul here. ² Ibrahima nee nga tamoo se kaŋ žen nga hugoo tamey kul kaŋ kone nga almanoo kul goo: «Ay g'a wiri ni ga, ni kaboo daŋ ay ceehamoo cire, ³ ay ga ni žeendi nda Abadantaa kaŋ ti beenaa nda laboo Koyoo, hala masi wande zaa ay izoo se Kanaŋ borey ize woyey ra kaŋ gamey ra ay goo ma goro. ⁴ Amma ma koy ay gandaa ra, ay borey do, ma wande zaa ay izoo Isiyaka se.» ⁵ Baŋŋaa nee a se: «A ga hin ka tee woyoo si baa nga ma hanga agay ka kaa gandaa woo ra. Adiŋi ya ni izoo yeeti ganda kaŋ ra ni hun ra wala?» ⁶ Ibrahima n'a zaabi ka nee: «Hawgay, mas'ay izoo yeeti no din! ⁷ Abadantaa kaŋ ti beenaa Koyoo kaŋ n'ay kaa ay baabaa hugoo ra nda ay gandaa ra, nga kaŋ ŋelaŋ ka žee ya ne kaŋ nga ga gandaa woo noo ay hayroo se, nga hunday ga nga almalaykaa daŋ ni jine. De mo no din ra n'ga wande zaa ay izoo se. ⁸ Nda woyoo wanji ka hanga ni, žeeyanoo hun ni jindoo ga. Hayaa kaŋ ay g'a har ma ne de ti mas'ay izoo yeeti no din.» ⁹ Baŋŋaa na nga kaboo daŋ Ibrahima, nga koyoo ceehamoo cire ka žee a se kaŋ nga ga hayaa tee kaŋ a n'a har. ¹⁰ A na yoo boŋ woy (10) zaa nga koyoo yoowey ra k'i jeeje nda nga koyoo arzaka henney k'i ka koy. A tun ka koy hala *Mezopotami kaŋ ti Nahor koyraa.

¹¹ Kaŋ a too no din, a na yoowey sonbandi koyraa dumaa ga, dayoo jeroo ga, alaasar baanaa ra, dimmaa kaŋ ga woyey ga koy gur. ¹² Woo banda ga, a nee: «Abadantaa, ay koyoo Ibrahima Koyoo, ay ga ni ŋaaray ma ni alhormaa cebe ay koyoo Ibrahima se k'ay kubayandi hō nda woo kaŋ ay g'a ceeci. ¹³ Agay ne hari zaadogoo ra, koyraa zankawoyey ga fatta ka kaa ka gur. ¹⁴ Yala woy soogaa kaŋ se ay ga nee: «Ni hooboo šiiri ya ne hala ay ga haŋ; kaŋ ga tuuru ya ne ka nee: «Haŋ, ay ga ni yoowey mo noo i ma haŋ!» Woo din ti bora a kaŋ n'n'a jisi ni tamoo Isiyaka se. Takaa woo ra ay ga bay kaŋ n'ga alhormo tee ay koyoo se.» ¹⁵ A mana ŋelaŋ ka ben jina kaŋ Rebeka fatta kate nga hooboo goo jesoo ga. A man'ti kala Betuwel ize woyoo. Betuwel man'ti kala Milka nda Nahor kaŋ ti Ibrahima armaa, iz'aroo. ¹⁶ Woy soogaa ga hanse ka boori, a si aru bay, aru mana bay ka marga nda a. A zunbu hari zaadogoo ra ka nga hooboo too ka žigi.

¹⁷ Baŋŋaa zuru k'a kubay ka nee a se: «Hinžee ya ne, de m'ay noo hari kayna ni hooboo ra hala ay ga haŋ.» ¹⁸ A n'a zaabi ka nee: «Haŋ, ay koyoo.» A na nga hooboo zumandi nda cahāyan k'a noo a ma haŋ. ¹⁹ Waatoo kaŋ a n'a haŋandi ka ben, a nee a se: «Ay ga gur ni yoowey mo se, hala ngi jawoo ma hun.» ²⁰ Woo banda ga, a cahā ka koy nga hooboo haroo doori almaney haŋ jinaa ra. A yee ka zuru ka koy dayoo ga ka gur, a gur yoowey kul se. ²¹ Aroo cindi a ga dangay k'a guna, a ga baa nga ma bay wala Abadantaa na nga diraa boryandi wala a man'a boryandi.

²² Waatoo kaŋ yoowey haŋ ka ben, aroo na wura niinekorbay foo kaŋ ga too tamma jere tinŋan nda wura kabehiiri hinka kaŋ ga too tamra boŋ woy (10) tinŋan zaa. ²³ A nee a se: «May ize ti ni? Ay g'a wiri ni ga, m'a bayrandi ya ne. Nongu goo ni baabaa hugoo ra kaŋ ra agay nda ay borey ga hin ka cijinoo tee wala?» ²⁴ A n'a zaabi ka nee: «Betuwel izoo ti agay. Betuwel ti iz'aroo kaŋ Milka duu a Nahor se.» ²⁵ A yee ka nee a se: «Subu nda fita boobo goo ir do, nongu goo no kaŋ ra war ga hin ka cijinoo tee.» ²⁶ Woo banda ga, aroo sujudu Abadantaa se, ²⁷ de a nee: «Albarka ma bara Abadantaa se, ay koyoo Ibrahima Koyoo, nga kaŋ mana nga alhormo naanayantaa kaa ay koyoo bande! Abadantaa n'ay gongu hala ay koyoo armye hugoo ra.»

²⁸ Woy soogaa zuru ka koy hugey do, nga naa here, ka hayey filla. ²⁹ Rebeka goo nda armaa foo kaŋ maapoo ti Labaŋ. Labaŋ zuru ka fatta ka koy aroo do, dayoo jeroo ga. ³⁰ Waatoo kaŋ a dii niinekorbaa nga woymaa ga nda kabehiirey kaŋ goo kabey ra, a maa nga woymaa Rebeka ga ŋelaŋ ka nee: «Woo no aroo n'a har ya ne.»

A zuru ka koy aroo do, de a n'a gar a ga kay yoowey do, dayoo jeroo ga. ³¹ Labaṅ nee a se: «Kaa, ni kaṅ Abadantaa na albarka daṅ ni ra! Macin se n'ga cindi taray? Ay na hugoo haabu, ay na doo hanse yoowey se.»

³² Aroo koy huru hugoo ra, i na yoowey jeejaa kaa i boṅ. I kate yoowey se subu nda fita. I kate hari tamoo se kaṅ nda nga nda arey kaṅ goo a bande ga ngi cewey jumay. ³³ Woo banda ga, i na ṅaayan gorandi a se. Amma a nee: «Ay si ṅaa nda man'ti ya nka haya har kaṅ goo ay do jina.» A nee a se: «Šelaṅ!» ³⁴ Waatoo din a šelaṅ ka nee: «Ibrahimama tamoo ti agay. ³⁵ Abadantaa hanse ka albarka daṅ ay koyoo ra, a tee beerante. A n'a noo alman buuna nda ibeeri, nzorfu kaaray nda wura, baṅṅayanṅ nda koṅṅayanṅ, yooyanṅ nda farkayanṅ. ³⁶ Sarata, ay koyoo wandoo, nga žeenayyanoo ra a duu a se iz'aru foo. Izoo din no, ay koyoo n'a noo haya kul kaṅ goo nga maṅṅoo ga. ³⁷ Ay koyoo nk'ay žeendi ka nee: «Kanaṅ borey kaṅ gandaa ra ay goo nda goray, masi woy zaa ay izoo se ngi ize woyey ra. ³⁸ Amma ma koy ay baabaa hugoo ra, ay alaayan beeroo do, ka wande zaa ay izoo se.» ³⁹ Ay nee ay koyoo se: «A ga hin ka tee woyoo si baa nga ma hanga agay.» ⁴⁰ A n'ay zaabi ka nee: «Abadantaa kaṅ fondaa ra ay ga dira ga nga almalaykaa daṅ ni jine. A ga ni diraa boryandi, de n'ga woy zaa ay izoo se, ay alaayan beeroo ra, ay baabaa hugoo do. ⁴¹ Žeeyanoo si hun ni jindoo ga kala nda ni koy ay alaayan beeroo do. Nda i man'a noo ma ne mo, a hun ni ga.» ⁴² Hō ay too hari zaadogoo do, de ay nee: «Abadantaa, ay koyoo Ibrahimama Koyoo, ay g'a wiri ni ga, m'ay diraa boryandi kaṅ ra ay gool! ⁴³ Agay ne ma kay hari zaadogoo jeroo ga, nda woy soogo fatta ka kaa ka gur dayoo ga, de ay nee a se: «Suuri, m'ay noo hari kayna ni hooboo ra.» ⁴⁴ De a n'ay zaabi ka nee: «Haṅ, ni yoowey mo ay ga gur i se.» Yala woo ma tee woyoo kaṅ Abadantaa n'a jisi ay koyoo izoo se.» ⁴⁵ Ya na šelaṅ ka ben ay binoo ra kaṅ Rebeka da ne ka fatta kate nga hooboo goo jesoo ga, a ga zumbu haroo ga ka koy gur. Ay nee a se: «Suuri, m'ay noo hari ya haṅ.» ⁴⁶ Dogoo din da a na nga hooboo zumandi, a nee: «Haṅ, ay ga ni yoowey mo haṅandi.» Ay haṅ, a na yoowey mo haṅandi. ⁴⁷ Ay n'a hāa ka nee: «May ize ti ni?» A zaabi ka nee: «Betuwel kaṅ ti Nahor iz'aroo kaṅ Milka duu a a se, izoo ti agay.» Waatoo din ay duu ka niinekorkaa daṅ niinoo ga, ay na kabehiirey daṅ kabey ga. ⁴⁸ Woo banda ga, ay sujudu Abadantaa se. Ay na albarka tee a se, nga kaṅ ti ay koyoo Ibrahimama Koyoo kaṅ n'ay gongu fondo hennaa ga hala y'ay koyoo armaa ize woyoo zaa nga iz'aroo se. ⁴⁹ Sohō, nda war ga baa war ma alhormo naanayante tee ay koyoo se, war m'a har ya ne. Nda man'ti nga, war m'a har ya ne hala ya bay kabe kaṅ ga ay ga koy.»

⁵⁰ Labaṅ nda Betuwel n'a zaabi ka nee: «Woo mana hun kala Abadantaa do. Cin no ir ga hin k'a har ma ne ifutu wala ihenna ra? ⁵¹ Rebeka ne ni jine, a zaa ka koy. A ma tee ni koyoo izoo se wande, sanda takaa kaṅ nda Abadantaa n'a kayandi.» ⁵² Waatoo kaṅ Ibrahimama tamoo maa ngi šenney, a sujudu Abadantaa se. ⁵³ A na nzorfu hiiriyāṅ nda wura hiiriyāṅ nda darbayanṅ fattandi k'i noo Rebeka se. A na gornni beeriyāṅ tee armaa nda paṅṅoo se.

⁵⁴ Woo banda ga, tamoo nda borey kaṅ goo a bande ṅaa, i haṅ, i duu ka kani. Subbaahoo ra, i tun, tamoo nee: «W'ay naṅ ya yee ay koyoo do.» ⁵⁵ Armaa nda paṅṅoo zaabi ka nee: «Naṅ woy soogaa ma goro ir bande haya kayna, ba nda jirbi woy (10) de no, nga banda ga, a ma koy.» ⁵⁶ A n'i zaabi ka nee: «War mas'ay gayandi, zama Abadantaa n'ay diraa boryandi. Wa naṅ ya yee ka koy ay koyoo do.» ⁵⁷ I n'a zaabi ka nee: «Wa naṅ ir ma ciya zankawoyoo se, ka nga hunday hāa.» ⁵⁸ I ciya Rebeka se, i n'a hāa ka nee: «N'ga baa ma šerre aroo bande sohō da wala?» A n'i zaabi ka nee: «Ay ga koy.» ⁵⁹ I na ngi woymaa Rebeka nda woyoo kaṅ n'a biiri naṅ i ma koy nda Ibrahimama tamoo nda nga borey. ⁶⁰ I gaara Rebeka se, i nee:

«Ir woymaa, yala ma tee boro zenberyanṅ hala cee zenber woyyanṅ se hayraa.
De mo ni hayroo ma nga iberey koyrawey taa.»

⁶¹ Rebeka nda nga koŋŋey tun, i žigi yoowey boŋ ka hanga tamoo. Takaa woo nda tamoo na Rebeka zaa ka koy.

⁶² Isiyaka yee kate dayoo do kaŋ se i ga nee Ber-Lahay-Roy. A si goro kala Negew.

⁶³ Alaasar foo Isiyaka fatta ka koy hawsaa ra ka miile. Waati foo a na boŋoo jer, a dii yooyaŋ kaŋ goo ma kaa. ⁶⁴ Rebeka mo na nga boŋoo jer, a na Isiyaka honnay, de a sar ka zunbu ka hun yoowaa boŋ. ⁶⁵ A nee tamoo se: «May ti aroo woo hawsaa ra kaŋ goo ma dira ka kaa k'ir kubay?» Baŋŋaa n'a zaabi ka nee: «Ay koyoo Isiyaka no.» A na nga sanfitoo zaa k'a gum nga boŋ. ⁶⁶ Baŋŋaa na hayey kul filla Isiyaka se kaŋ nga n'i tee. ⁶⁷ Isiyaka na Rebeka dii ka koy nga ŋaa Sarata hukkmoo ra. A tee a se wande, a bag'a. Woo ka Isiyaka binoo yaynandi ŋaŋoo buuyanoo dumaa ga.

Ibrahimima hayroo cindoo

25 ¹Ibrahimima yee ka wande foo zaa kaŋ maapoo ti Ketura. ²Woyoo duu a se hayyan. Maapey ti: Zimraŋ, nda Yokušaŋ, nda Medaŋ, nda Majaŋ, nda Yišbak, nda Suwa. ³Yokušaŋ na Šeba nda Dedan daŋ adupna ra. Dedan izey ti: Ašur borey, nda Letuš borey, nda Leyun borey. ⁴Majaŋ iz'arey ti: Efa, nda Efer, nda Hanok, nda Abida, nda Elda. Wey kul ti Ketura izeyan nda nga haamayay. ⁵Hayaa kul kaŋ goo Ibrahimima maapoo ga, a n'a noo Isiyaka se. ⁶Iz'arey kaŋ *wahayey duu ey a se, a n'i noo gomniyaŋ za a ga huna. Amma a n'i moorandi nga izoo Isiyaka, k'i sanba ganda ra kaŋ goo waynahunay kaboo here.

Ibrahimima buuyanoo

⁷Aloomuroo kaŋ Ibrahimima duu a man'ti kala jiiri zangu nda wooye cindi guu (175). ⁸Woo banda ga, hundoo hun, a faati. A duu aloomur kuku, a koy nga hayragey gar alaahara. ⁹Nga izey Isiyaka nda Isimayel n'a sutura Makupela tondi guusoo ra kaŋ goo faaroo ra, Mamre jeroo ga. A man'ti kala Eferoŋ wane kaŋ ti Sohar Heti boraa iz'aroo. ¹⁰Faaroo no kaŋ Ibrahimima n'a day Heti borey ga. No din ra Ibrahimima nda nga wandoo Sarata suturandi. ¹¹Ibrahimima buuyanoo banda ga, Irkoy na albarka daŋ nga izoo Isiyaka ra. Isiyaka gorodogoo ti nongoo kaŋ se i ga nee Ber-Lahay-Roy.

Isimayel hayroo

¹²Isimayel, Ibrahimima izoo, hayroo ne. Isimayel ti iz'aroo kaŋ Hažatta, Misira boraa kaŋ ti Sarata koŋŋaa, duu a, Ibrahimima se. ¹³Isimayel iz'arey ti wey, ngi maapey ne, alwadda ka kaa alwadda. Isimayel iz'aru jinaa ti Nebayot, nga banda ga, Kedar, nda Adbel, nda Mihsam, ¹⁴nda Mišma, nda Duma, nda Masa, ¹⁵nda Hadad, nda Tema, nda Yetur, nda Nafiš, nda Kedma. ¹⁶Wey ti Isimayel iz'arey, ngi maapey, nda ngi koyrawey, nda ngi gorodogey. Ngi ti ngi alkabiilawey bonkoyni woy cindi hinkaa (12). ¹⁷Aloomuroo kaŋ Isimayel duu a man'ti kala jiiri zangu nda waranza cindi iyye (137). Hundoo hun, a faati ka koy nga hayragey gar alaahara. ¹⁸Isimayel hayroo si goro kala za Hawila hala Šur kaŋ goo Misira tenje ka koy Ašur gandaa here. Isimayel nda nga armey kul si goro nda cere.

Isiyaka hayroo

¹⁹Isiyaka, Ibrahimima izoo, hayroo ne. Ibrahimima na Isiyaka daŋ adupna ra. ²⁰Jiiri woytaaci (40) bara Isiyaka se waatoo kaŋ ra a ga hiiji Rebeka kaŋ ti Betuwel izoo, Aram boraa kaŋ goo Padaŋ-Aram. Nga ti Labaŋ, Aram boraa woymaa. ²¹Isiyaka na Abadantaa ŋaaray nga wandoo se kaŋ man'ti kala woy gun. Abadantaa na nga ŋaarayroo taa. Rebeka, nga wandoo tee alhaamidu. ²²Izey ga cere tuti gundoo ra. Rebeka nee: «Nda takaa woo no, cin no ay ga ti a?» A koy Abadantaa ibaayoo ceeci. ²³Abadantaa n'a zaabi ka nee:

«Dumi hinka bara ni gundoo ra.

Jama hinka ga hun ni gundoo ra kaŋ ga fay.

Jama faa goo nda gaabi ka bisa ceroo.

Ibeeroo ga yee ikaccaa cire.»

²⁴Hanoo kaŋ ra a duu nga boŋ, nga ne, ntaway aruyaŋ ka cindi gundoo ra. ²⁵Ijinaa kaŋ kaa, nga kul no ma ciray. Gaahamoo kul ti hinbiri ma nee burmusu, i na maapoo daŋ Eso (maanaa «hinbiri»). ²⁶Nga banda ga, armaa kaa, de kaboo ga Eso ceekoroo dii. I na maapoo daŋ Yakuba (maanaa «ceekore diikaa»^p). Waatoo kaŋ i ga hayandi, Isiyaka sii nda kala jiiri woydu (60).

^p25.26 Yakuba, Ebere šenni ra, almaganaa faa ti *zanbante*, zamnaa 27.36.

Eso na nga izejinawtaraa barmay nda ŋaayan

²⁷ Zankeɓ beeri, Eso tee aru kaŋ ga hanse ka wan hooyan, a ga baa hawsa koyyan. Amma Yakuba tee boro alaafiyante kaŋ ga goro hugey do. ²⁸ Isiyaka si baa kala Eso, zama hamey kaŋ a g'i hoo ga kan mijoo ra. Amma Rebeka si baa kala Yakuba.

²⁹ Han foo Yakuba goo ma maafe hina, Eso kaa ka hun hawsaa ra, a dusu, a heray. ³⁰ Eso nee Yakuba se: «Ay g'a wiri ni ga, naŋ ya gona iciraa woo ra, maafe ciraa woo ra, zama ay dusu, ay ga baa ka buu nda heray.» Šennoo woo ka kate i daŋ a ga Edom (maanaa «iciray»). ³¹ Yakuba nee a se: «Kala ma ni izejinawtaraa neere ya ne jina.» ³² Eso zaabi ka nee: «Nga ne, ay ga baa ka buu, macin no ay g'a tee izejinawtaray se?» ³³ Woo banda ga, Yakuba nee: «A žee ya ne jina!» A žee a se, a na nga izejinawtaraa neere Yakuba se. ³⁴ Yakuba na Eso noo dunguri dumi maafe nda takula. A ŋaa, a haŋ jina, a tun ka koy. Takaa woo nda Eso na nga izejinawtaraa kaynandi.

Isiyaka koy Abimelek do

26¹ Heray foo tee gandaa ra kaŋ man'ti heray jinaa kaŋ tee Ibrahima waati. Isiyaka koy koyraa ra kaŋ se i ga nee Gerar, Abimelek do kaŋ ti Filisti borey kokoyoo. ² Abadantaa bangay a se, a nee: «Masi doo Misira gandaa ra, goro gandaa ra kaŋ ay g'a har ma ne. ³ Ma goro ka waati tee no din ra. Ay goo ni bande. Ay ga albarka daŋ ni ra, zama ni nda ni hayroo se ay ga gandawey wey kul noo. Ay ga žeeyanoo too kaŋ ay n'a žee ni baabaa Ibrahima se. ⁴ Ay ga ni hayroo boobandi sanda handarawey kaŋ goo beenaar. Ay g'a noo gandawey wey kul. Ni hayroo bande aduŋna gandawey kul ga duu albarka, ⁵ zama Ibrahima na haŋajer ya ne. A n'ay talfey, nda ay yaamarey, nda ay hantumey, nda ay ašariyawey dii.»

⁶ Woo ka kate Isiyaka goro Gerar. ⁷ Waati kaŋ nongoo din borey n'a haa nda wandoo kaŋ goo a bande, a mma nee i se nga woymaa no. A ga hunbur ka nee i se nga wandoo no, zama a ga huzun nongoo din borey masi koy nga wii Rebeka maaganda se, zama woy no kaŋ ga boori.

⁸ Isiyaka goro ka gay no din ra. Han foo Abimelek kaŋ ti Filisti borey kokoyoo, guna nda funeetaraa, de a dii kaŋ Isiyaka goo ma nga wandoo Rebeka mooruumooru. ⁹ Abimelek ciya Isiyaka se, a nee: «Šikka sii kaŋ woyoo woo ni wandoo no. Taka foo nda n'ga yadda ka nee ni woymaa no?» Isiyaka n'a zaabi ka nee: «Ya nk'a har ya si koy buu nga maaganda se.» ¹⁰ Abimelek nee: «Cin ti woo kaŋ n'n'a tee ir se? Haya kayna gandaa boro foo masi marga nda ni wandoo m'ir daŋ haya ra.»

¹¹ Abimelek na gandaa kul gagay ka nee: «Boro kul kaŋ tuku aroo woo do wala nga wandoo, a waazibi boraa ma wiiyan.»

¹² Woo banda ga, Isiyaka na faari tee gandaa din ra, jiiroo woo, woo kaŋ a n'a duma cine zangu (100) no a n'a hegay, zama Abadantaa na albarka daŋ a ra. ¹³ A tee alman, nga almanoo mma koy de a ga tonton hala nongu kaŋ ra a tee almankoy ni beeri. ¹⁴ A goo nda alman buuna nda ibeeri kuryaŋ, nda tam booboyaŋ. Filisti borey canse Isiyaka ga.

Isiyaka nda Abimelek na cere noo amaana

¹⁵ Dayey kul kaŋ nga baabaa tamey n'i fanši, nga baabaa Ibrahima waati, Filisti borey n'i too nda labu k'i lutu. ¹⁶ Abimelek nee Isiyaka se: «Fatta ir gandaa ra, zama n'ga hin ir.» ¹⁷ Isiyaka hun no din. A koy goro Gerar gooroo ra, no din ra a cindi. ¹⁸ A na dayey fanši koyne kaŋ teendi nga baabaa Ibrahima waati, amma Ibrahima buuyanoo banda ga, Filisti borey n'i lutu. Maa follokey kaŋ baaboo n'a daŋ i ga, nga no a n'i tunandi. ¹⁹ Isiyaka tamey fanši gooroo ra, i duu no din hari henna. ²⁰ Gerar koyraa kurkey yenje Isiyaka kurkey bande ka nee i se: «Ir wane haroo!» Isiyaka na dayoo maapoo daŋ Esek (maanaa «yenjeyan»), zama i nka yenje a bande. ²¹ Isiyaka tamey na day foo fanši koyne kaŋ nga mo i yenje a bande a ga. A na maapoo daŋ Sitina (maanaa «citiyan»). ²² A hun no din ka koy, a na day foo fanši koyne kaŋ yenje mana tee a ga. A na maapoo daŋ Rehobot (maanaa «feriyan»). A nee: «Sohō Abadantaa n'ir feeri, ir ga tonton ka boobo gandaa ra.»

²³ Woo banda ga, a tun no din ka koy Ber-Šeba. ²⁴ Abadantaa bangay a se cijinoo ra ka nee: «Agay ti ni baabaa Ibrahima Koyoo. Masi hunbur, zama ay goo ni bande. Ay ga albarka daŋ ni ra, ay ga ni hayroo boobandi, Ibrahima, ay tamoo maaganda se.» ²⁵ No din ra Isiyaka na sargari tonadoo cin ka Abadantaa maapoo cee. A na nga hukkumoo cin. Isiyaka tamey na day foo fanši no din.

²⁶ Han foo Abimelek nda nga ceroo Ahuzat nda nga wongu-izey jineboraa kaŋ ti Pikol hun Gerar ka koy a do. ²⁷ Isiyaka nee i se: «Macin ti addaliloo kaŋ se war ga kaa ay do, war kaŋ konna agay, war n'ay gaaray war do?» ²⁸ I n'a zaabi ka nee: «Ir

⁹26.8 Ebere hantumoo ra, *Isiyaka* nda *mooru-mooru* kalimawey ga baa ka hima.

nka dii nda cimi kaŋ Abadantaa goo ni bande. Woo se ir nee kaŋ žeeyan ma huru ir nda ni game. Ir ma žee ka cere noo amaana. ²⁹Žee kaŋ n'si haya laala tee ir se sanda takaa kaŋ nda ir mana ni laazaaba. Ihenna de no ir n'a tee ma ne, de mo ir na ni naŋ ma koy nda alaafiyaa. Sohō Abadantaa na albarka daŋ ni ra!» ³⁰Isiyaka na hoyandi beeri tee i se, i ŋaa, i haŋ. ³¹Subaa ra, i biya ka tun, i žee cere se. Isiyaka n'i naŋ i ma koy, i hun a do nda alaafiyaa.

³²Zaaroo din da Isiyaka tamey kaa a do k'a noo dayoo kaŋ i n'a fanši alhabar. I nee a se: «Ir duu hari.» ³³A na dayoo maapoo daŋ Šiba (maanaa «žeeyan»). Woo se hala hō koyraa maapoo ti Ber-Šeba (maanaa «žeeyanoo dayoo»^o).

Eso hiiji woy dumi waaniyan

³⁴Waatoos kaŋ Eso duu jiiri woytaaci (40) a hiiji Žudit kaŋ ti Beri, Heti boraa, izoo nda Basemat kaŋ ti Elon, Heti boraa, izoo. ³⁵Woy hinkaa woo na Isiyaka nda Rebeka hundoo maray.

Yakuba duu gaararo Eso dogoo ra

27 ¹Žeenay kaa Isiyaka ga, nga moo gunaa kuma hala nongu kaŋ ra a si dii koyne. A ciya nga iz'aru jinaa Eso se, a nee a se: «Ay izoo!» A n'a zaabi ka nee: «Agay ne, ay baabaa!» ²Isiyaka šelaŋ a se ka nee: «Nga ne, ay žen, ay s'ay buuyanoo zaaroo bay. ³Sohō ay g'a wiri ni ga, ma ni hoo jinawey zaa kaŋ ti ni foolaa nda ni biraa, ma koy hawsaa ra ka ham hoo ya ne. ⁴M'a hina hala a ma tee ya ne ŋaayan kaana, de ma kate a ya ne y'a ŋaa hala ay hundoo ma jaali, ya gaara ma ne za ya na buu.»

⁵Rebeka maa hayaa kaŋ Isiyaka n'a har nga izoo Eso se. Eso koy hawsaa ra ka ham hoo. ⁶Rebeka šelaŋ Yakuba, nga izoo se ka nee: «Aywa, ay maa ni baabaa goo ma šelaŋ ni armaa Eso se ka nee: ⁷«Ham hoo kate ya ne, m'a tee ya ne ŋaayan kaana, ya ŋaa. Ay ga gaara ma ne Abadantaa jine za ya na buu.» ⁸Sohō ay izoo, haŋajer šennoo se kaŋ ay g'a har ma ne. ⁹Koy alman buuney ra, ma hancin-ize henna boŋ hinka dii kate ya ne hala y'i tee ŋaayan kaana, sanda woo kaŋ ga kan ni baabaa se. ¹⁰M'a ka koy ni baabaa se, de a ga ŋaa hala a ma duu ka gaara ma ne za a mana buu.»

¹¹Amma Yakuba nee nga ŋaa Rebeka se: «Aywa, Eso, ag'armaa ya gaahamoo kul ti hinbiri, agay binde mma yuttu. ¹²A ga hin ka tee ay baabaa m'ay dadaba, de ya tee a se zambante, ya kate ay boŋ ga dangayan kaŋ man'ti gaarayan.» ¹³Ŋaŋoo n'a zaabi ka nee: «Ay izoo, nda a na ni danga, a ma kaŋ ay boŋ. Haŋajer ay šennoo se ma koy kate ey.»

¹⁴A koy, a n'i dii, a kate ey nga ŋaa se. Ŋaŋoo n'i tee ŋaayan kaana sanda woo kaŋ ga kan baaboo se. ¹⁵Woo banda ga, Rebeka na nga ize jinaa Eso bankaaway kul ihenna zaa kaŋ ga jisi a do hugoo ra. A n'i daŋ nga ize hinkantoo Yakuba ga. ¹⁶Hanciney kuurey, a n'i ka kabey nda jindoo nongey kaŋ ga yuttu daabu. ¹⁷Woo banda ga, a na ŋaayan kaana nda takulaa kaŋ a n'i hanse daŋ nga izoo Yakuba kaboo ra. ¹⁸A too nga baabaa do, a nee a se: «Ay baabaa!» A n'a zaabi ka nee: «Naam, ay ize foo ti ni?» ¹⁹Yakuba na nga baabaa zaabi ka nee: «Agay no Eso, ni ize jinaa. Ay na hayaa tee kaŋ n'n'a har. Tun, ma goro, m'ay hamoo ŋaa, ma gaara ya ne.» ²⁰Isiyaka nee nga izoo se: «Cin ti woo? Ni ya cahā ka duu, ay izoo!» A na zaabi ka nee: «Haya kaŋ no, Abadantaa, ni Koyoo k'ay kubayandi nda a.»

²¹Isiyaka nee Yakuba se: «Man kate ya ni dadaba, ay izoo, hala ya bay wala ni ti ay izoo Eso wala man'ti ni no.» ²²Yakuba man nga baabaa Isiyaka ga, a n'a dadaba, de a nee: «Jinde šennoo man'ti kala Yakuba jindoo, amma kabey man'ti kala Eso kabey.» ²³A man'a bay, zama kabey kul ti hinbiri sanda nga armaa Eso waney takaa. A baa ka gaara a se. ²⁴A nee koyne: «Ay izoo Eso no wala?» Yakuba n'a zaabi ka nee: «Ayyo, agay no.»

²⁵Isiyaka nee: «Ay noo hamoo kaŋ n'n'a hoo, y'a ŋaa, ya gaara ma ne!» A n'a noo a se, a ŋaa. A kate a se *alaneb hari moora, a haŋ. ²⁶Baaboo nee a se: «Man kate, de m'ay summu, ay izoo.» ²⁷A man, de a n'a summu. Isiyaka maa nga izoo darbawey hewoo. A gaara a se. A nee:

«Wa guna, ay izoo hewoo ga hima nda faari
kaŋ Abadantaa na albarka daŋ a ra hewoo.

²⁸Yala Irkoy ma ni noo beenaa gomnoo nda laboo albarkaa.

Alkama nda alaneb hari masi jaŋ ni do!

²⁹Yala alkabiilayanj ma yee ni cire!

Dumiyanj ma gunguma ma ne!

Ma tee ni armye boŋkoynoo,

de mo ni ŋaa-izey ma gunguma ma ne!

Boro kaŋ na ni danga ga laali,

boro kaŋ gaara ma ne ga duu albarka!»

³⁰ Isiyaka nka gaara ka ben Yakuba se, Yakuba fatta nga baabaa do, dogoo din da Eso kaa ka hun hoodogoo ra. ³¹ Nga mo na ŋaayan kaana foo tee kaŋ a kate a nga baabaa se. A nee nga baabaa se: «Ay baabaa, tun ka ni izoo hamoo kaŋ a n'a hoo ŋaa, ma gaara a se.» ³² Baaboo n'a haa ka nee: «May ti ni?» A n'a zaabi ka nee: «Agay no, ni ize jinaa, Eso.» ³³ Isiyaka hanse ka jijiri hunburay se, de a nee: «May ti bora kaŋ na ham hoo ka kate a ya ne? Ay n'a kul ŋaa za mana too kate. Ay gaara a se. De mo gaararoo ga cindi a bande.»

³⁴ Waatoo kaŋ ra Eso maa nga baabaa ŧenny, a na kaati beeri tee, binoo hanse ka maray, de a nee nga baabaa se: «Ay baabaa, gaara ya ne, agay mo!» ³⁵ Isiyaka n'a zaabi ka nee: «Ni armaa kaa nda carmay, de a duu gaararoo kaŋ n'ga hima ka duu a.» ³⁶ Eso nee: «Hayaa kaŋ se i na maajoo daŋ Yakuba (maanaa <zanbante^p>), nga se a n'ay zanba cee hinka? A na izejinawtaraa taa ay kone, sohō nga ne ka koy nda gaararoo kaŋ ay ga hima ka duu a!» A yee ka nee: «Mana gaarari kul jisi ya ne?» ³⁷ Isiyaka na Eso zaabi ka nee: «Guna, ay n'a tee ni boŋkoynoo, ay na nga armye kul tee nga tamey. Ay n'a noo alkamaa nda alaneb haroo. Sohō macin no ay ga hin k'a tee ma ne, ay izoo?» ³⁸ Eso nee nga baabaa se: «Gaararoo woo hinne bara ma ne, ay baabaa? Ay baabaa, gaara ya ne!» Eso na nga jindoo jer ka hēe. ³⁹ Baaboo n'a zaabi ka nee:

«Guna, ni gorodogoo ga mooru labu albarkantey nda beenaa gomnoo.

⁴⁰ Ni takubaa nda n'ga huna,
n'ga yee ni armaa cire,
amma n'ga kaa ka duu ni boŋ.

*Tinjay-zaa-bundoo kaŋ a ga daŋ ni boŋ,
n'g'a kaa ni jindoo ga.»

Yakuba zuru ka koy nga hasaa Labaŋ do

⁴¹ Eso konna Yakuba, gaararoo maaganda se kaŋ baaboo n'a tee a se. Eso nee nga boŋ se: «Ay baabaa buuyanoo waatoo man, ay ga ag'armaa Yakuba wii.» ⁴² Rebeka duu ŧenny kaŋ hun nga ize jinaa Eso miŋoo ra alhabaroo. A daŋ i ma ciya nga ize hinkantoo Yakuba se, a nee a se: «Aywa, ni armaa Eso ga baa nga ma faasa nga boŋ se ka ni wii. ⁴³ Sohō ay izoo, haŋajer ay ŧennoo se, tun ka zuru ka koy lafa Labaŋ jeroo ga kaŋ ti ag'armaa kaŋ goo koyraa ra kaŋ maajoo ti Karaŋ. ⁴⁴ Ma jirbiyaŋ tee a do hala han kaŋ ni armaa binoo ma zunbu. ⁴⁵ Hala waati kaŋ ni dooraa hun ni armaa binoo ra, a ma dirŋa hayaa kaŋ n'n'a tee nga se. Waatoo din ay ga sanba ma ne ma yee kate. Cin se ay ga jaŋ war boro hinkaa kul han follokaa ra?»

⁴⁶ Rebeka nee Isiyaka se: «Ay konna hunayan, Heti ize woyey^r sabbu se. Nda Yakuba na woy zaa, sanda wey dumey, Heti ize woyey ra, ganda a ize woyey ra, macin no hunayan g'a nafa ya ne?»

^p27.36 *Yakuba*, Ebere ŧenni ra, almaganaa faa ti *ceekore diikaa*, zamnaa 25.26.

^r27.46 *Zamnaa* 26.34.

28¹ Isiyaka ciya Yakuba se, a gaara a se jina, a duu k'a yaamar ka nee: «Masi woy zaa Kanaŋ borey ize woyey ra. ²Tun ni boŋ ga, ma koy Padaŋ-Aram, Betuwel do kaŋ ti ni jaa baabaa. No din ra ma woy zaa ni jaa armaa kaŋ ti Labaŋ, ize woyey ra. ³Yala Irkoy, Hini-kul-koyoo ma albarka daŋ ni ra, a ma ni noo hayyaŋ ka ni boobandi. N'ga tee dumi boobo. ⁴Yala a ma ni noo Ibrahima albarkaa, ni nda ni hayroo kul, hala ma gandaa mayray kaŋ Irkoy n'a noo Ibrahima se kaŋ ra ni koy goro.» ⁵Takaa woo nda Isiyaka na Yakuba sanba Padaŋ-Aram, Labaŋ do kaŋ ti Betuwel, Aram boraa, izoo. Labaŋ mma tee arma Rebeka se kaŋ ti Yakuba nda Eso jaa.

⁶Eso dii kaŋ Isiyaka gaara Yakuba se, a n'a sanba Padaŋ-Aram hala a ma wande zaa no din, kaŋ a ga gaara a se mo, a n'a yaamar ka nee: «Masi woy zaa Kanaŋ borey ize woyey ra.» ⁷A dii kaŋ Yakuba maa nga baabaa nda nga jaa se, de mo a koy Padaŋ-Aram. ⁸Woo ka kate Eso ma faham kaŋ Kanaŋ borey ize woyey si kan nga baabaa Isiyaka se. ⁹Woo banda ga, Eso koy Isimayel do. A yee ka hiiji woy foo. Woyoo man'ti kala Isimayel, Ibrahima iz'aroo ize woyoo, maŋoo ti Mahalat, Nebayot woymaa no.

Irkoy bangay Yakuba se handiri ra

¹⁰Yakuba hun koyraa ra kaŋ se i ga nee Ber-Šeba ka koy Karaŋ. ¹¹A too nongu foo ra kaŋ ra a kani, zama waynaa kaŋ. A na tondi foo sanbu k'a tee furkanga, a kani no din da. ¹²A handiri. Handiroo ra, a dii kali-kali kaŋ ga kay laboo ga, boŋoo goo beenaa ra, de Irkoy almalaykey ga žigi, i ga zunbu kali-kaloo boŋ. ¹³De Abadantaa ga kay boŋoo boŋ^s ka nee: «Agay ti Abadantaa, ni baabaa Ibrahima Koyoo, Isiyaka Koyoo, gandaa woo kaŋ ra ni goo ma kani, ay g'a noo ni nda ni hayroo se. ¹⁴Ni hayroo ga boobo sanda labutaasi. Ni laboo laamaa ga koy too gandaa kanjey kul: k'a dii dangay nda dandi here ka koy hawsa nda gurma here. Ni nda ni hayroo ra, aduŋna alaayan beerey kul ga duu albarka. ¹⁵Nga ne, ay goo ni bande, ay ga ni hawgay nongu kul kaŋ ra n'ga koy. Ay ga ni ka yee kate gandaa woo ra. Ay si ni naŋ, ay ga hayaa tee kaŋ ay n'a har ma ne.»

¹⁶Yakuba tun jirboo ra, de a nee: «Šikka sii kaŋ Abadantaa goo nongoo woo ra, agay, ya na bay!» ¹⁷A jiti, de a nee koyme: «Nongoo woo ga boro hunburandi! Ne man'ti nongu kul kala Irkoy hugoo, ne ti beenaa miŋoo!» ¹⁸Yakuba biya ka tun, a na tondoo zaa kaŋ cindi boŋoo cire, a n'a kayandi k'a tee hongandihaya, a na jii doori tondoo boŋoo boŋ. ¹⁹A na nongoo din maŋoo daŋ Betel (maanaa «Irkoy hugoo»), amma cee jinaa koyraa maŋoo ti Luz. ²⁰Yakuba na meefur foo zaa ka nee: «Nda Irkoy goo ay bande, nda a n'ay hawgay fonda a kaŋ ra ay goo ma dira ra, nda a n'ay noo ŋaayan kaŋ ay g'a ŋaa, nda bankaarayyaŋ kaŋ ga huru ay ga, ²¹nda ay yee nda baani ay baabaa hugoo do, nga ra Abadantaa ga tee ya ne Koy. ²²De mo tondoo woo kaŋ agay ne k'a kayandi k'a tee hongandihaya, ga tee Irkoy hugoo. Gomni kul kaŋ n'g'a noo ya ne, ay ga *azakkaa noo ma ne.»

Yakuba too Labaŋ do

29¹ Yakuba yee ka fonda zaa, a koy waynahunay izey ganda here. ² A dii day foo hawsaa ra, alman buuna kur hinza ga kani miŋoo ga, zama dayoo din ra i ga almaney haŋandi. Tondoo kaŋ ga dayoo miŋoo daabu ga tiŋ. ³ Waati kaŋ alman kurey kul marga jina, nga no i ga tondoo gunguray k'a kaa dayoo miŋoo ga ka almaney haŋandi. Woo banda ga, i ga tondoo yeeti dayoo miŋoo ga. ⁴ Yakuba ŧeŋaŋ i se k'i haa wala man wane nda ey. I n'a zaabi ka nee: «Karaŋ koyraa wane nda ir.» ⁵ A nee i se: «War ga Labaŋ bay, Nahor haam'aroo?» I n'a zaabi ka nee: «Ir g'a bay.» ⁶ A nee i se: «A ga saabu wala?» I n'a zaabi ka nee: «A ga saabu. Raŧel, nga ize woyoo ne ma kaa nda alman buuney.» ⁷ A nee koyne: «Zaaroo ya ga kuu, waatoo mana too kaŋ ra almaney ga margandi. Wa almaney haŋandi ka koy i kur.» ⁸ I nee: «Ir si hin kala waati kaŋ alman kurey kul marga jina, nga no kurkey ga tondoo gunguray k'a kaa dayoo miŋoo ga ka almaney haŋandi.»

⁹ A goo ma ŧeŋaŋ i bande da kaŋ Raŧel ne ma kaa nda nga baabaa almaney, zama kurkaw no. ¹⁰ Waatoo kaŋ Yakuba dii Raŧel, nga hasaa Labaŋ ize woyoo, nda Labaŋ almaney, Yakuba man ka tondoo gunguray kaŋ goo dayoo miŋoo ga. A na Labaŋ nga hasaa almaney haŋandi. ¹¹ Woo banda ga, a na Raŧel summu, de a na nga jindoo jer ka hēe. ¹² Yakuba filla Raŧel se kaŋ baaboo boro ti nga, nga man'ti kala Rebeka izoo. Raŧel zuru ka koy a har nga baabaa se. ¹³ Dogoo din da kaŋ Labaŋ maa Yakuba, nga woymaa izoo alhabaroo, a zuru ka koy a kubay, a n'a naagu nga gandoo ra k'a summu, de a n'a ka koy nga hugoo do. Yakuba na hayey kul filla Labaŋ se. ¹⁴ Labaŋ nee a se: «Šikka sii kaŋ ay hamoo nda ay kuroo ti ni!» Yakuba goro a do hala handu foo too.

Yakuba hiijay hinkaa

¹⁵ Labaŋ nee koyne Yakuba se: «Man'ti kaŋ se ay bora ti ni, nga se n'ga goy ya ne yaada! Ni goy hayoo kayandi ya ne.» ¹⁶ Woo kaa ka gar kaŋ Labaŋ goo nda ize woy hinka, ijinnaa maŋnoo ti Leya, ihinkantoo maŋnoo ti Raŧel. ¹⁷ Leya goo nda mootondi hennayan, amma Raŧel goo nda kunturu henna nda ndum henna. ¹⁸ Yakuba na Raŧel bajoo zaa nga binoo ra. A nee: «Ay ga goy ma ne jiiri iyye, ay banaa ti Raŧel, ni ize woy hinkantoo.» ¹⁹ Labaŋ zaabi ka nee: «Ay baa y'a noo ma ne nda y'a noo aru foo se, cindi ay do.»

²⁰ Yakuba goy jiiri iyye hala nga ma duu Raŧel, i tee moŋoo ra sanda jirbi kaynayan taka kaŋ nda a ga bag'a. ²¹ Jiiri iyyaa banda ga, Yakuba nee Labaŋ se: «Ay noo ay wandoo, zama waatoo kaŋ ga ir huru too, ay ga baa y'a hiiji.»

²² Labaŋ na nongoo din borey kul marga, a na hoyandi beeri tee. ²³ Amma waatoo kaŋ cijinoo too, a na nga ize woyoo Leya zaa k'a ka koy Yakuba do, Yakuba gorokasinay nda a. ²⁴ Labaŋ na nga koŋŋaa Zilpa noo nga izoo Leya se, a ma tee a se koŋŋa. ²⁵ Subbaahoo ra, nga ne, Leya no. Yakuba nee Labaŋ se: «Cin ti woo n'n'a tee ya ne! Ni bay Raŧel se ay goy ma ne? Cin se n'n'ay darga?» ²⁶ Labaŋ zaabi ka nee: «Ir nongoo kaniiroo ra, boro si kayne hiijandi ka beere naŋ. ²⁷ Jirbi iyyaa benandi nda a, nga banda ga, ir ga ni noo affaa nda n'ga goy ya ne koyne jiiri iyye.» ²⁸ Hayaa kaŋ a n'a har, Yakuba n'a tee. A na jirbi iyyaa tee nda Leya jina, Labaŋ n'a noo nga ize woyoo Raŧel a ma hiiji a. ²⁹ Labaŋ na nga koŋŋaa Bilha noo nga izoo Raŧel se, a ma tee a se koŋŋa. ³⁰ Yakuba gorokasinay nda Raŧel mo kaŋ a bag'a nda Leya. A yee ka jiiri iyye taaga goy Labaŋ se.

Yakuba izey

³¹ Kaŋ Abadantaa dii kaŋ Yakuba ga baa Raŧel ka bisa Leya, woo se a na Leya noo hayyan, amma Raŧel a n'a tee woy gun. ³² Leya tee boro hinka, a na iz'aru foo

daŋ aduŋna ra. A na maɓnoo daŋ Rubej (maanaa «wa guna iz'aru»). A nee: «Zama Abadantaa dii ay naajoo. Sohō ay kurɓoo ga baa agay.»³³ A yee ka tee boro hinka, a duu iz'aru. A nee: «Zama Abadantaa dii ay baji jaŋaa, nga se a n'ay noo izoo woo.» A na maɓnoo daŋ Simewoj (maanaa «a ga maa»).³⁴ A yee ka tee boro hinka, a duu iz'aru foo. A nee: «Nhuu, sohō ay kurɓoo ga didiji ay ga, zama ay duu a se iz'aru hinza.» Woo se a na maɓnoo daŋ Lewi (maanaa «a ga didiji»).³⁵ A yee ka tee boro hinka, a na iz'aru foo daŋ aduŋna ra. A nee: «Hiino ay ga albarka tee Abadantaa se!» Woo se a na maɓnoo daŋ Zuda (maanaa «a ga albarka tee»). Woo banda ga, a mana duu ize.

30¹ Waatoo kaŋ Rašel dii kaŋ nga si duu ize Yakuba se, a canse nga woymaa ga, de a nee Yakuba se: «Ay noo zanka, nda man'ti nga, ay ga buu!»² Yakuba futu Rašel ga, de a nee: «Agay ti Irkoy kaŋ na ni ganji hayyan?»³ Rašel nee a se: «Ay koŋŋaa Bilha ne, marga nda a, a ma hay ay maapoo ga, woo ra ize kaŋ a g'a hay ga tee ay wane.»⁴ A n'a noo Bilha, nga koŋŋaa, sanda wande. Yakuba marga nda a.⁵ Bilha tee boro hinka, a na iz'aru hay Yakuba se.⁶ Rašel nee: «Irkoy ciiti ya ne, a maa ay ţennoo se k'ay noo iz'aru.» Woo se a na maapoo daŋ Dan (maanaa «a ciiti»).⁷ Koŋŋaa yee koyne ka tee boro hinka, a na nga iz'aru hinkantoo hay Yakuba se.⁸ Rašel nee: «Ay na yenje ţenda tee ay woymaa bande, ay hin a. A na zankaa maapoo daŋ Neftali (maanaa «ay yenjaa».)»

⁹ Waatoo kaŋ Leya dii kaŋ nga gay nga mana hay, a na Zilpa nga koŋŋaa zaa k'a noo Yakuba se, a ma tee a se sanda wande.¹⁰ Nga koŋŋaa na iz'aru hay Yakuba se.¹¹ Leya nee: «Woo ti gomni!» A na maapoo daŋ Gad (maanaa «gomni»).¹² Koŋŋaa duu Yakuba se nga iz'aru hinkantoo.¹³ Leya nee: «Woo ti ag'arrahamaa! Sohō woyey ga yee ya ne arrahamantaa.» A na maapoo daŋ Aţer (maanaa «arrahamaa».)

¹⁴ Han foo Rubey koy faarey ra, alkamaa hegaa waati, a duu tuuri-ize fooyaj kaŋ ga woy gun safar, a kate ey nga paa Leya se. Rašel nee Leya se: «Ay g'a wiri ni ga, ay noo ni izoo tuuri-izey ra kaŋ ga woy gun safar.»¹⁵ A n'a zaabi ka nee: «A mana wasa ma ne kaŋ n'n'ay kurpoo taa, ay izoo tuuri-izey mo n'ga baa m'i taa wala?» Rašel nee: «A boori! A ga kani ni do hō cijinoo, m'ay noo ni izoo tuuri-izey.»¹⁶ Almaaroo ra, kaŋ Yakuba kaa ka hun faarey do, Leya fatta k'a kubay ka nee a se: «Agay do n'ga kani, zama ay na kaniyanoo day nda ay izoo tuuri-izey.» Cijinoo din a kani a do.¹⁷ Irkoy yadda Leya se, a tee boro hinka, a na nga iz'aru guwantoo daŋ aduŋna ra Yakuba se.¹⁸ Leya nee: «Irkoy n'ay bana, zama ay n'ay koŋŋaa noo ay kurpoo se.» A na zankaa maapoo daŋ Isakar (maanaa «ay banaa»).¹⁹ A yee koyne ka tee boro hinka, a duu nga iz'aru idduwantoo Yakuba se.²⁰ A nee: «Agay, Irkoy n'ay noo nooyan henna. Hō banda ga, ay kurpoo g'ay beerandi, zama iz'aru iddu no ay n'i hay a se.» A na zankaa maapoo daŋ Zabuloŋ (maanaa «beeray»).²¹ A gay jina, a na ize woy foo hay, a na maapoo daŋ Dina^ţ.²² Irkoy ŋeli Rašel ga, a maa a se, a n'a faaba a ma duu ize.²³ A tee boro hinka, a duu iz'aru. A nee: «Irkoy n'ay haawoo kaa.»²⁴ A na zankaa maapoo daŋ Isufi (maanaa «a ma tonton»). A nee: «Yala Abadantaa ma iz'aru foo tonton ya ne!»

Yakuba tee almankoyin

²⁵ Waatoo kaŋ Rašel na Isufi daŋ aduŋna ra, Yakuba nee Labaŋ se: «Ay naŋ ya koy, ya yee ay do, ay gandaa ra.»²⁶ Ay noo ay wandey nda ay izey kaŋ se ay goy ma ne, ay ga baa ya koy, zama ni hunday ga bay takaa kaŋ nda ay goy ma ne.»²⁷ Labaŋ n'a zaabi ka nee: «Nda ni nka hin ka alhormo tee ya ne, ma cindi ay do! Ay gunandoo ra ay dii kaŋ ni maaganda se Abadantaa na albarka daŋ ay ra.»²⁸ A nee koyne: «Ni goy hayoo kayandi ya ne, ay g'a bana.»²⁹ Yakuba nee a se: «N'ga takaa bay kaŋ nda ay goy ma ne, nda takaa kaŋ ni alman kuroo ti a ay kone,³⁰ zama ikaynaa kaŋ cindi ma ne za ya na kaa ni do, ne ka boobo. Agay bande Abadantaa na albarka daŋ ni ra. Sohō waati foo no ay ga goy ay hugoo hunday se?»³¹ A n'a zaabi ka nee: «Macin no y'a noo ma ne?» Yakuba nee a se: «Mas'ay noo haya kul, amma nda ni yadda woo kaŋ ay g'a har ma ne, ay ga yee ka ţintin ka ni alman buaney kur k'i hawgay.»³² Ay ga dira ni almaney kul bande hō ka feeji-izey kul kaŋ ga tonbi goo wala ţeeri, nda feeji-ize bibey kul, nda hancin-izey kaŋ ga ţeeri goo, nda wey kaŋ ga tonbi goo hanciney ra: wey din no ma tee ay banaa.³³ Suba n'ga bay ay laadirtaraa ga, waati kaŋ ni kaa k'ay banaa laasaabu. Hancin kul kaŋ ni dii a

^ţ30.21 Dina maanaa ti ciitiyan.

ay waney ra kaɗ ga tonbi sii, žeerii sii, nda feeji bibey, ma bay ya nk'i zay.»³⁴ Labaɗ zaabi ka nee: «Ay yadda, a ma tee woo kaɗ n'n'a har.»

³⁵ Amma zaari follokaa din da ra, Labaɗ na jindaarey kaɗ ga caaray goo, nda hanciney kul kaɗ ga tonbi goo, nda wey kul kaɗ ra ikaaray goo, nda wey kul kaɗ ga bibi feeji-izey ra, a n'i kul daɗ jere ga jina, a n'i daɗ nga iz'arey kabey ra. ³⁶ Woo banda ga, a na jirbi hinza diray daɗ nga nda Yakuba game. Yakuba cindi, a ga Labaɗ almaney jerey kur.

³⁷ Yakuba na tuuri kabe ganiyaɗ zaa kaɗ ga hima nda turaariɗnaa kabeyaɗ, nda affooyaɗ kaɗ ga hima nda kangawɗnaa kabeyaɗ, nda affooyaɗ koyne kaɗ ga hima nda miliya kabeyaɗ. A n'i feferi ka žeerii-žeeriiyaɗ kaa kokošo'o ga hala bundu kaaraa fatta. ³⁸ Woo banda ga, tuuri kabey kaɗ a n'i feferi, a n'i jisi almaney hari haɗ jinawey ra, ngi moɗey cire. I ga marga nda cere waati kaɗ i kaa ka haɗ. ³⁹ Almaney ga marga nda cere tuuri kabey jerey ga. Waati kaɗ i hay i ga duu izeyaɗ kaɗ ga caaray wala tonbi wala žeerii goo. ⁴⁰ Feejey kaɗ Yakuba n'i daɗ jere ga, a n'i tenjandi Labaɗ alman kurey kaɗ ga tonbi goo nda ibibey. Takaa woo nda a na alman marga nga boɗ se. A mana naɗ i ma birji Labaɗ waney ra. ⁴¹ Waati kul kaɗ feeji gaabantey ga marga nda cere, Yakuba ga tuuri kabe feferantey daɗ almaney moɗey cire hari haɗ jinawey ra, hala i ma duu ka marga nda cere jerey ga. ⁴² Alman faabey, a s'i daɗ i se, woo ra ifaabey ti Labaɗ wane, igaabantey ti nga wane. ⁴³ Takaa woo nda Yakuba tee almankoyini beeri. A duu alman buuna boobo, nda koɗɗayaɗ, nda baɗɗayaɗ, nda yooyaɗ, nda farkayaɗ.

Yakuba zuru Labaŋ ga

31 ¹Han foo Yakuba maa Labaŋ iz'arey ga nee: «Yakuba n'ir baabaa hayey kul zaa. Ir baabaa hayey nda a na almanoo woo kul tee.» ²Yakuba dii kaŋ Labaŋ anniyaa bere, a mana yee ka tee sanda cee jinaa takaa. ³Koyne mo Abadantaa nee Yakuba se: «Yee ni hayragey gandaa ra, ni dumoo do, ay goo ni bande.»

⁴Woo banda ga, Yakuba sanba ka ciya Rašel nda Leya se i ma kaa hawsaa ra nga alman buuney do. ⁵A nee i se: «Ay ga dii kaŋ war baabaa anniyaa bere, a mana yee ka tee sanda cee jinaa takaa, amma Irkoy kaŋ ay baabaa g'a gana goo ay bande. ⁶War hunday ga bay kaŋ ay goy war baabaa se nda ay hinoo kul, ⁷nga, a n'ay tee hoorayhaya, cee woy (10) a g'ay banaa barmay, amma Irkoy mana yadda nga goy futaa ma duu agay. ⁸Waatoo kaŋ ra a ga nee: «Tonbikoyney ga tee ni banaa», almaney kul tonbikoyni no i ga hay. Nda a nee: «Icaarawey ga tee ni banaa», almaney kul ga icarante hay. ⁹Irkoy ka war baabaa almaney taa k'i noo ya ne. ¹⁰Waati kaŋ alman hinka ga marga, ay g'ay boŋoo jer ka dii handiri ra kaŋ alman arey kaŋ ga marga nda woyey man'ti kala icarayyan, nda tonbikoyniyan, nda žeerikoyniyan. ¹¹Irkoy almalaykaa nee ya ne handiroo ra: «Yakuba!» Ay zaabi ka nee: «Naam.» ¹²A nee ya ne: «Ni boŋoo jer ka guna, alman arey kul kaŋ ga marga nda woyey man'ti kala icarayyan, nda tonbikoyniyan, nda žeerikoyniyan, zama ay dii haya kul kaŋ Labaŋ n'a goy ni ga. ¹³Agay ti Betel Koyoo, nongoo kaŋ ra n'na tondoo kaŋ n'n'a kayandi k'a sinji yon, nongoo kaŋ ra n'na allaaħidu zaa ya ne. Sohō tun ni boŋ ga, ma fatta gandaa woo ra, de ma yee gandaa kaŋ ra ni hayandi.» ¹⁴Rašel nda Leya zaabi ka nee a se: «Ir mma bara nda baa nda tubuhaya ir baabaa hugu ra koyne wala? ¹⁵Man'ti a nk'ir tee sanda yawyan wala, zama a n'ir neere? A n'ir hayoo ŋaa, a n'a ŋaa! ¹⁶Šikka sii, almanoo kul kaŋ Irkoy n'a taa ir baabaa kone, ir nda ir izey wane. Sohō haya kul kaŋ Irkoy n'a har ma ne, m'a tee.»

¹⁷Yakuba tun, a na nga izey nda nga wandey žigandi yoowey boŋ. ¹⁸A na nga almaney gongu ka koy nda haya kul kaŋ goo a se, nda wey kaŋ a duu ey Padaŋ-Aram, de a koy nga baabaa Isiyaka do Kanaŋ gandaa ra. ¹⁹Woo kaa ka gar kaŋ Rašel na nga baabaa toorey zay waatoo kaŋ a koy alman buuney kosu. ²⁰Yakuba na Labaŋ, Aram bora lakkaloo zay, a zuru a ga bila nda a ma haya kul har a se. ²¹A zuru, nga nda haya kul kaŋ goo maapoo ga. A tun ka koy Efrat isaa deŋ ka bisa ka koy tondi hondey kaŋ se i ga nee Galad.

Labaj na Yakuba gaarandi

²²Jirbi hinzantoo ra, Labaŋ duu alhabar kaŋ Yakuba zuru. ²³Labaŋ na nga borey zaa k'a gaarandi, jirbi iyye diray no a n'a tee hala a ga duu a Galad tondi hondey ra. ²⁴Amma cijinoo ra, Irkoy bangay Labaŋ, Aram bora se handiri ra ka nee a se: «Hawgay, masi ba šenni henna har Yakuba se soko ifutu.»

²⁵Labaŋ too Yakuba. A gar kaŋ Yakuba na nga hukkumey cin tondi hondey ra. Labaŋ mo na nga waney cin, nga nda nga borey, Galad tondi hondey ra. ²⁶Labaŋ nee Yakuba se: «Cin ti woo n'n'a tee? Cin se n'n'ay lakkaloo zay ka koy nda ay ize woyey ma nee koŋŋayan kaŋ ni duu ey wongu ra! ²⁷Macin se ni tugu ka zuru, n'n'ay zanba, de mo mana haya kul har ya ne? Nda a gar ni nk'a har ya ne, ya mma ni naŋ ma koy nda paali, nda dooniyar, nda dunduŋ, nda kuntiji hēeni. ²⁸Koyne mo mana naŋ ya ba ay haamawey nda ay ize woyey summu! Lakkal jaŋante goy no n'n'a tee. ²⁹Ay goo nda hini ka haya hasara war se, amma Koyoo kaŋ ni baabaa g'a gana šelaŋ ya ne cijin ka nee: «Hawgay, masi ba šenni henna har Yakuba se soko ifutu.» ³⁰Sohō kaŋ ni goo ma koy, zama n'ga buura ni baabaa hugoo ga, macin se n'n'ay toorey zay?» ³¹Yakuba zaabi ka nee Labaŋ se: «Ya nka hunbur, zama ay hongu kaŋ n'ga hin ka ni ize woyey taa ay kone nda gaabi. ³²Amma bora kaŋ kone ni dii

ni toorey, a masi huna! Ir armey jine, fisi ka dii hayaa kaŋ ti ni wane, m'a zaa.» Yakuba si bay kaŋ Rašel na toorey zay. ³³ Labaŋ huru Yakuba hukukumoo ra, nda Leya wanoo ra, nda koŋŋa hinkaa waney ra, amma a mana duu haya kul. Kaŋ a fatta Leya hukukumoo ra kul, a koy Rašel wanoo ra. ³⁴ Amma Rašel nka toorey zaa k'i tugu yoowaa gaaroo ra, de a goro i boŋ. Labaŋ na hukukumoo kul fisi, amma a mana duu ey. ³⁵ Rašel nee nga baabaa se: «Masi dor, ay koyoo nda ay mana hin ka tun ma ne, woyey alaadaa maaganda se.» Labaŋ yee ka ceeci, a mana duu toorey.

³⁶ Yakuba futu, a citi Labaŋ ga ka nee a se: «Man hooyanoo kaŋ ay n'a tee, man zunuboo kaŋ se n'ga zuru ay bande? ³⁷ N'n'ay jinawey kul fisi, macin no ni dii a kaŋ ti ni hugoo wane? A kaa taray, ay borey nda ni borey jine hala i ma ciiti ir boro hinkaa game! ³⁸ Jiiri warankaa (20) kaŋ ay n'a tee ni do ra, ni feejey wala ni hanciney mana bay ka zama, ya na bay ka gaarey kaŋ goo ni almaney ra hamey ŋaa. ³⁹ Ya na bay ka kate ma ne alman kaŋ ganjihoo ga n'a wii, agay no ma mursaa zaa. N'g'ay banandi woo kaŋ zayandi zaari here nda woo kaŋ zayandi cijin here. ⁴⁰ Zaari here konnoo g'ay kar, cijin here hargoo g'ay kar. Jirbi jaŋay ga duu agay. ⁴¹ Jiiri waranka (20) no ay n'a tee ni hugoo do! Ay goy ma ne jiiri woy cindi taaci (14) ni ize woy hinkaa maaganda se, jiiri iddu ay ga ni alman buuney kur, de mo n'n'ay banaa barmay cee woy (10). ⁴² Nda man'ti Koyoo kaŋ ay kaagaa g'a gana, Ibirahima Koyoo, Koyoo kaŋ Isiyaka ga hunbur a, goo ay bande, hō gar n'n'ay naŋ ya koy nda ay kabe kooney. Amma Irkoy dii ay farayanoo nda goy šendaa kaŋ ay n'a tee, a na ciitoo dunbu cijin.»

Laban̄ na Yakuba na cere noo amaana

⁴³ Labaŋ na Yakuba zaabi ka nee: «Woyey wey man'ti kala ay ize woyey, ngi izey man'ti kala ay haamawey, almaney wey man'ti kala agay wane. Hayey kul kaŋ n'ga dii ey man'ti kala agay wane. Sohō macin no ay g'a tee ay ize woyey nda ay haamawey kaŋ i n'i daŋ aduŋŋa ra se? ⁴⁴ Kaa, ir ma cere noo amaana, agay nda ni, ir ma seede daŋ agay nda ni gamoo ra.»

⁴⁵ Yakuba na tondi foo zaa a n'a kayandi k'a tee hongandihaya. ⁴⁶ A nee nga borey se: «Wa tondiyaj marga.» I na tondey zaa k'i marga cere boŋ, i ŋaa no din ra tondey boŋ. ⁴⁷ Labaŋ na nongoo maapoo daŋ Yegar-Sahaduta (maanaa «tondi margantaa kaŋ ga tee seede»). Yakuba na nongoo maapoo daŋ Galed (maanaa «tondi margantaa kaŋ ga seede»). ⁴⁸ Labaŋ nee: «Hō banda ga, tondi margantaa man'ti kala seede ir game!» Woo se a na nongoo maapoo daŋ Galed. ⁴⁹ I ga nongoo cee koyne nda Mispa (maanaa «hawgaydogoo»), zama Labaŋ nee: «Yala Abadantaa ma agay nda ni kul hawgay ir masi amaanaa woo hoo waati kaŋ ir hun cere mo cire. ⁵⁰ Nda n'n'ay ize woyey žilla, nda n'na woy fooyaj daŋ i ga, hawgay man'ti boro no ma seede ir gamey ra, Irkoy ti seedaa kaŋ goo agay nda ni game!»

⁵¹ Labaŋ nee koyne Yakuba se: «N'ga dii tondi margantaa woo, n'ga dii tondoo kaŋ ga kay kaŋ ay n'a daŋ agay nda ni game. ⁵² Tondi margantaa ma tee seede, tondoo woo kaŋ ga kay ma tee seede kaŋ ay si bisa tondi margantaa nda tondoo kaŋ ga kay ga ka koy ifutu tee ma ne, ni mo si bisa i ga ka kaa ay heroo ra ka ifutu tee ya ne. ⁵³ Yala Ibirahima Koyoo nda Nahor Koyoo kaŋ ti ngi baabaa Koyoo ma ciiti ir game! Yakuba žee nda Koyoo kaŋ nga baabaa Isiyaka ga hunbur a.»

⁵⁴ Yakuba na alman koosu k'a tee sargari tondi hondey ra, a na nga borey kul cee k'i ŋandi. I ŋaa cere bande, i na cijinoo tee no din ra.

Yakuba soolu nga ma Eso kubay

32¹ Labaŋ biya ka tun, a na nga haamawey nda nga ize woyey summu, a gaara i se jina, a willi nga do. ² Yakuba na nga naarumaa fondaa zaa, Irkoy almalaykayaŋ n'a kubay. ³ Kaŋ Yakuba dii ey kul, a nee: «Woo ti Irkoy jamaa!» De a na nongoo din maapoo daŋ Mahanayim (maanaa «jama hinkaa»).

⁴ Yakuba na dontokawayaŋ sanba nga jine, nga armaa Eso do, Seyir gandaa ra, Edom hawsaa ra. ⁵ A n'i yaamar ka nee: «Hayaa ne kaŋ war g'a har ay koyoo Eso se, wa nee a se: «Ni tamoo Yakuba nee, nda man'ti hõ, nga gay nga ga goro ka waati tee Labaŋ do. ⁶ A nee nga duu hawayaŋ, nda farkayaŋ, nda alman buunayaŋ, nda baŋŋayaŋ, nda koŋŋayaŋ, nga sanba k'a bayrandi nga koyoo se kaŋ ti ni hala ma alhormo tee nga se.»

⁷ Dontokey yee kate Yakuba do ka nee a se: «Ir koy ni armaa Eso do, nga mo goo ma ni kubay nda aru boro zangu taaci (400) kaŋ goo a bande.» ⁸ Yakuba hanse ka hunbur, binoo dunbu. A na nga borey, nda alman buuney, nda ibeerey, nda nga yoowey fersi, fersi hinka. ⁹ A nee nga boŋ se: «Nda Eso kaŋ affoo boŋ k'a kar, affaa kaŋ cindi ga hin ka hallasi.»

¹⁰ Woo banda ga, Yakuba nee: «Irkoy, ay kaagaa Ibirahima Koyoo nda ay baabaa Isiyaka Koyoo! Abadantaa nee ya ne: «Yee ni gandaa ra, ni dumoo do, ay ga gomni tee ma ne.» ¹¹ Ay ga hanse ka kacca *anneemaa kul nda laadiryanoo kul kaŋ n'n'a tee ni tamoo se, zama hanoo kaŋ ay ga Žurdeŋ isaa woo deŋ, haya kul sii ay kone nda man'ti kala ay goboo, amma hõ jama hinka bara ya ne. ¹² Ay g'a wiri ni ga, m'ay hallasi ag'armaa kaboo ra, Eso kaboo ra, zama ay ga hunbur a ma kaa ka agay, nda woyey, nda zankey kar. ¹³ Ni binde, ni nka nee ya ne: «Ay ga gomni tee ma ne, ay ga ni hayroo boobandi sanda teekoo labutaasoo kaŋ hinnaa si kabandi.»

¹⁴ A na cijinoo tee no din ra a na gomni kaa nga almanoo kaŋ goo a kone ra k'a noo nga armaa Eso se: ¹⁵ hancin boŋ zangu hinka (200) nda jindaaru boŋ waranka (20), nda feeji boŋ zangu hinka (200), nda gaaru boŋ waranka (20), ¹⁶ nda yoo boŋ waranza (30) kaŋ ga naanandi nda ngi izey, nda haw kobsi woytaaci (40), nda yaaru kobsi woy (10), nda farkey woy boŋ waranka (20), nda farkey aru boŋ woy (10). ¹⁷ A n'i fay kur nda kur k'i noo nga tamey se ka nee i se: «Wa koy ay jinoo ra, war ma alman kurey moorandi cere ka dira.» ¹⁸ A na ijinaa yaamar ka nee a se: «Nda Eso ag'armaa na ni kubay, de a na ni hãa ka nee: «May wane ni? Man ra n'ga koy? May wane wey kaŋ goo ni jine?», ¹⁹ m'a zaabi ka nee: «Ni tamoo Yakuba wane nda ey. Hayaa no kaŋ a n'a sanba nga koyoo Eso se. Nga hunday goo ir dumaa ga, a goo ma kaa.» ²⁰ Yaamar follokaa no a n'a tee ihinkantoo se nda ihinzantoo nda borey kul kaŋ ga dira almaney dumawey ga, a nee i se: «Woo no war g'a har ay koyoo Eso se nda war n'a kubay. ²¹ War ma nee a se: «Ni tamoo Yakuba hunday ne ma kaa, a goo ir dumaa ga.» Zama a nka nee nga boŋ se: «Ay ga binoo yaynandi nda hayaa woo kaŋ ga koy ay jine, woo banda ga, ay g'a tenje, a ga hin ka tee a m'ay barraku.» ²² Almaney koy jinoo ra, de a na cijinoo din tee farroo ra.

Yakuba gurgay aru gaabante foo bande

²³ Yakuba tun cijinoo ra, a na nga wande hinkaa, nda nga koŋŋa hinkaa, nda nga zanka woy cindi faa (11) zaa ka koy bisa ka isaa yawdogey deŋ kaŋ ti Yabok. ²⁴ A n'i zaa ka haroo deŋ nda haya kul kaŋ ti nga wane. ²⁵ Yakuba cindi nga hinne. Aru foo gurgay a bande hala moo boo. ²⁶ Kaŋ aroo bay kaŋ nga si hin a kul, gurgaa ra a na Yakuba kar baggal biroo ga hala a goyri. ²⁷ A nee: «Ay naŋ ya koy, zama moo boo.» Yakuba zaabi ka nee a se: «Ay si ni naŋ nda mana gaara ya ne.» ²⁸ A n'a hãa ka nee: «Macin ti ni maapoo?» A nee a se: «Yakuba.» ²⁹ A yee ka nee a se: «Ni maapoo si yee ka tee Yakuba, Izirayel nda i ga ni cee (maanaa «a gurgay Irkoy bande»), zama

ni nka gurgay Irkoy bande nda borey bande, ni hin.»³⁰ Yakuba n'a hãa ka nee: «Ay g'a wiri ni ga, ni maapoo har ya ne.» A n'a zaabi ka nee: «Macin se n'g'ay hãa nda ay maapoo?» A gaara a se dogoo din da ra.³¹ Yakuba na nongoo din maapoo daŋ Penuwel (maanaa «Irkoy ndumoo»). A nee: «Zama ay dii Irkoy moo nda moo, de woo kul ra ay hundoo hallasi.»

³²Waynaa kay waatoo kaŋ a ga fatta Penuwel. A ga solli cewoo ga. ³³Woo se hala hõ Izirayel borey si baggal biri ham ŋaa, zama nongoo kaŋ ga Yakuba baggal biroo ga dobu maray.

Yakuba nda Eso waafaku

33 ¹Yakuba na nga boŋoo jer, de a ga Eso honnay kaŋ goo ma kaa, aru boro zangu taaci (400) goo a bande. A na zankey zamna Leya, nda Rašel, nda koŋŋa hinkaa game. ²A na koŋŋey nda izey daŋ jine, Leya nda nga waney goo dumawey ga, Rašel nda Isufi goo banda. ³Nga hunday huru jiney ra, a ga dira a ga gunguma hala ganda cee iyee hala nga armaa do. ⁴Eso zuru k'a kubay, a na nga boŋ warra jindoo ga k'a naagu nga gandoo ra k'a summu, i hēe. ⁵Kaŋ Eso na nga boŋoo jer, a dii woyey nda zankey, a nee: «Mayyaŋ ti wey ni bande?» Yakuba zaabi ka nee: «Zankey no kaŋ Irkoy n'i doonandi ni tamoo se.»

⁶Koŋŋey nda ngi izey man, i gunguma. ⁷Leya mo nda nga izey man, i gunguma. Isufi nda Rašel man, i gunguma. ⁸Eso yee ka nee: «Macin no n'g'a tee almaney wey se kaŋ ay n'i kubay?» A n'a zaabi ka nee: «Ni kaŋ ti ay koyoo do, ay ga baa ya duu alhormo.» ⁹Amma Eso nee: «Ay wanoo g'ay wasa, ag'armaa, gaabu i ga.» ¹⁰Yakuba zaabi ka nee: «Suuri, masi woo tee! Alhormo tee ya ne, ma beeraa woo taa ay ga, zama takaa kaŋ nda n'n'ay kubay ga hima nda Irkoy kubayyan, ni yadda ay ga. ¹¹Gomnoo dii kaŋ kaa ma ne, zama Irkoy ka doonandi ya ne, haya kul goo ya ne.» Yakuba na Eso gaabi, a n'a taa.

¹²Eso nee: «Ir ma koy, ir ma hanga cere, ay ga dira ni bande.» ¹³A n'a zaabi ka nee: «Ay koyoo, n'ga bay kaŋ zankey sii nda gaabi, feejiyaŋ nda hawyaŋ kaŋ ga naanandi goo ay ga, nda ir n'i cahāndi zaari folloku, almaney kul ga halaci. ¹⁴Ay g'a wiri ni ga, ay koyoo ma koy nga tamoo jine. Agay, ay ga dira mossoyaada almaney kaŋ goo ay jine cewey bande nda zankey cewey bande hala ya too ni do, ay koyoo gandaa ra kaŋ se i ga nee Seyir.» ¹⁵Eso nee: «Adiši ay ga borey jere foo naŋ ni bande.» Yakuba n'a zaabi ka nee: «Ay koyoo, masi woo tee, alhormo de no ay g'a wiri ni ga!»

¹⁶Zaroo din kul ra, Eso na Seyir gandaa fonda zaa. ¹⁷Yakuba hunday naaru ka koy Sukot here. A na hugu cin nga boŋ se, a na tendeyaŋ tee almaney se: woo se i ga nee nongoo din se Sukot (maanaa «tendeyaŋ»).

Yakuba goro Šekem koyraa jeroo ga

¹⁸Woo banda ga, Yakuba too nda baani Šekem koyraa ra kaŋ goo Kanaŋ gandaa ra, kaŋ a ga hun Padaŋ-Aram. A na nga hukkuumoo cin koyraa mijoo ga. ¹⁹A na farroo jeroo kaŋ ra a na nga hukkuumoo cin day nzorfu kaaray tamma boŋ zangu (100) Hamor izey ga kaŋ ti Šekem baabaa. ²⁰De no din ra a na sargari tonadoo cin k'a kayandi kaŋ a na maŋnoo daŋ «El kaŋ ti Izirayel Koyoo».

Šekem kaŋ Dina ga ka marga nda a

34¹ Han foo Dina kaŋ ti ize woyoo kaŋ Leya duu a Yakuba se, fatta ka koy Šekem koyraa laamaa zankawoyey guna. ² Koyraa laamaa boŋkoynoo kaŋ maapoo ti Hamor Hewi bora, iz'aroo kaŋ maapoo ti Šekem dii a. A n'a dii ka marga nda a nda gaabi. ³ Woo banda ga, Šekem na Dina, Yakuba ize woyoo bajoo zaa nga binoo ra. A baa zankawoyoo, a šelaŋ a se hala binoo ma kani nga ga. ⁴ Šekem nee nga baabaa Hamor se: «Ay hiijandi zankawoyoo woo.» ⁵ Yakuba maa kaŋ a gum nga ize woyoo Dina boŋ. Iz'arey koy nda nga almaney hawsaa ra, a mana haya kul har hala waatoo kaŋ ra i yee kate. ⁶ Hamor, Šekem baabaa, fatta ka koy Yakuba do ka šelaŋ a se.

⁷ Waatoo kaŋ Yakuba izey kaa ka hun hawsaa ra, i maa alhabaroo. Biney maray, i hanse ka futu hayaa kaŋ se Šekem na goy futaa woo tee Izirayel hugoo ra, ka kani nda Yakuba ize woyoo, woo ti haya kaŋ si hima ka tee. ⁸ Hamor šelaŋ i se ka nee: «Šekem, ay iz'aroo na war ize woyoo bajoo zaa nga binoo ra, ay g'a wiri war ga, war m'a noo a se hiijay. ⁹ Wa waafaku nda ir, war g'ir noo war woyey hiijay se, war mo ma hiiji ir waney. ¹⁰ Wa goro ir bande, gandaa goo war jine. Wa cindi, war ma day ka bara, war ma duu nonguyaŋ.»

¹¹ Šekem mo nee woyoo baabaa nda armyey se: «Wa alhormo tee ya ne! Hayaa kaŋ war g'a har, ay g'a noo war se. ¹² Wa hiijay alman boobo daŋ ay ga nda gomni beeri, haya kul kaŋ war n'a har, ay g'a noo, wa yadda de k'ay noo woyoo ya hiiji a.»

Yakuba izey faasa ngi woymaa se

¹³ Yakuba iz'arey na carmay ka tuuru Šekem nda nga baabaa Hamor se, zama Šekem nka gum ngi woymaa Dina boŋ. ¹⁴ I nee i se: «Ir si hin ka woo tee k'ir woymaa noo aru se kaŋ ti jofolo, haawi no ir se. ¹⁵ Hayaa folloku ga ir ga yadda war se kaŋ ti, nda war n'ir takaa tee ka arey kul kaŋ goo war ra daŋbangu. ¹⁶ Woo ra ir ga war noo ir ize woyey hiijay se, de ir ga war waney zaa, ir ga goro war bande ka tee jama folloku. ¹⁷ Amma nda war si baa war ma haŋajer ir se ka hurubangu, ir g'ir woymaa zaa ka koy.»

¹⁸ Ngey šenney kan Hamor nda nga izoo Šekem se. ¹⁹ Aru soogaa mana gay kaŋ a na hayaa tee, zama a ga baa Yakuba ize woyoo. Koyne mo a ga hanse ka bara nda meešenni borey kul do nga baabaa hugoo ra. ²⁰ Hamor nda Šekem, nga izoo, koy ngi koyraa mijoo ga ka šelaŋ ngi koyraa borey se ka nee: ²¹ «Borey wey goo ir bande nda alaafiya, i ma cindi ir gandaa ra ka day ka bar. Nga ne, ir gandaa ga hay, i ma doo zaa. Ir ga ngi woyey zaa ka hiiji ey, ir mo g'i noo ir waney. ²² Nga binde, borey wey nee kaŋ hayaa folloku ra ngi ga goro ir bande ka tee jama folloku: hayaa man'ti kala aru kul kaŋ goo ir ra ma hurubangu sanda ngi takaa. ²³ Ngi alman kurey, nda ngi hayey, nda ngi adabbawey kul si tee ir wane wala? Ir ma yadda hinne hala i ma goro ir bande.» ²⁴ Borey kul kaŋ kaa koyraa mijoo ga na haŋajer ka yadda Hamor nda nga izoo Šekem se. Aru kul kaŋ kaa koyraa mijoo ga hurubangu.

²⁵ Jirbi hinzantoo hane, kaŋ i ga hanse ka dor, Yakuba iz'aru hinka, Simewoŋ nda Lewi kaŋ ti Dina armyey, affoo kul na nga takubaa zaa, i kaŋ koyraa ra kaŋ ga hongu nga goo alaafiya ra, de i na arey kul wii. ²⁶ I na Hamor nda nga izoo Šekem mo wii nda takubaa, i na Dina fattandi Šekem hugoo ra, de i n'a ka koy. ²⁷ Yakuba iz'arey jerey kaa ka bukawey hayey zaa, i na koyraa kom kaŋ ra i gum ngi woymaa boŋ. ²⁸ I na ngey alman buuney, nda ibeerey, nda farkey, haya kul kaŋ goo i se koyraa ra, nda haya kul kaŋ goo i se hawsaa ra, i n'i taa. ²⁹ I na ngey almanoo, nda zankey nda woyey kul zaa ka haya kul kom kaŋ goo ngi hugey ra.

³⁰ Yakuba nee Simewor̄nda Lewi se: «War n'ay tooŋe k'ay tee konnayhaya Kanaŋ borey nda Ferezi borey se kaŋ goo ganda ra. Ay sii nda boro boobo, i ga marga ka kaa ay ga, i g'ay kar hala ya dere sōy, agay nda ay hugoo.» ³¹ I n'a zaabi ka nee: «A ga hima k'ir woymaa tee sanda woykuuru wala?»

Yakuba gana Šekem ka koy Betel

35 ¹Han foo Irkoy nee Yakuba se: «Tun ni boŋ ga, žigi ka koy Betel, ma goro no din. Ma sargari tonadoo cin no din ni Koyoo maŋoo ga kaŋ bangay ma ne waatoo kaŋ n'ga zuru ni armaa Eso se.» ²Yakuba nee nga alayaney nda nga borey kul se: «Wa koy waaney derandi kaŋ goo war kone, tooru doo sii ne ra, wa war boŋ henanandi ka kaaray, war ma darbay barmay. ³Ir ma tun ka žigi ka koy Betel, no din ra ay ga sargari tonadoo cin ir Koyoo maŋoo ga kaŋ n'ay zaabi ay binemarayyanoo zaaroo hane, de mo kaŋ cindi ay bande ay naarumaa ra.» ⁴I na Yakuba noo koy waaney kul kaŋ cindi i kone nda korbawey kaŋ cindi haŋawey ra. Yakuba n'i fiji tuurijnaa beeroo cire kaŋ goo Šekem jeroo ga. ⁵Woo banda ga, i koy. Koyrawey kaŋ goo jere ga, Irkoy n'i hunburandi hala nongu kaŋ ra i mana Yakuba izey gaarandi.

⁶Yakuba nda borey kul kaŋ goo a bande too Luz kaŋ se i ga nee Betel kaŋ goo Kanaŋ gandaa ra. ⁷No din ra a na sargari tonadoo cin, de a na nongoo cee nda El-Betel (maanaa «Betel Koyoo»), zama no din ra Irkoy na nga boŋ cebe a se waatoo kaŋ a ga zuru nga armaa se.

⁸Debora faati kaŋ ti Rebeka biirikaa. A suturandi Betel se ganda, tuurijnaa beeroo cire, de i na maŋoo daŋ «Hēeney tuurijaŋoo».

⁹Waatoo kaŋ Yakuba kaa ka hun Padaŋ-Aram, Irkoy bangay a se koyne, a na albarka daŋ a ra. ¹⁰Irkoy nee a se:

«Ni maŋoo ti Yakuba,
amma hō banda ga,
ni maŋoo si yee ka tee Yakuba,
a ga tee Izirayel.»

Takaa woo nda a na Izirayel maŋoo daŋ a ga. ¹¹Irkoy nee a se koyne:

«Agay ti Irkoy, Hini-kul-koyoo.
Hay, ma boobo!
Dumi nda dumi booboyaŋ ga hun ni ga,
n'ga kokoyyaŋ hay.»

¹²Gandaa kaŋ ay n'a noo Ibrahima nda Isiyaka se,
ay g'a noo ma ne.

Ni hayroo kaŋ ga cindi ni dumaa ga,
ay g'i noo gandaa din.»

¹³Woo banda ga, Irkoy žigi ka hun nongoo kaŋ ra a šelaŋ a bande ra. ¹⁴Yakuba na hongandihaya foo kayandi nongoo kaŋ ra Irkoy šelaŋ a se, hongandihayaa tondi nda a n'a tee kaŋ a na *sargari hari-hari doori a boŋ ka jii doori a ga. ¹⁵Yakuba na nongoo kaŋ ra Irkoy šelaŋ a bande maŋoo daŋ Betel (maanaa «Irkoy hugoo»).

Benžamej hayandi, Rašel faati

¹⁶Yakuba nda nga borey hun Betel. Diray cindi ngi nda koyraa game kaŋ se i ga nee Efrata, waatoo kaŋ Rašel ga duu nga boŋ, a hanse ka fara hala a ga zumandi.

¹⁷Hayyanoo taamaroo ra, hayandikaa nee a se: «Bine tee, zama iz'aru no ni yee ka duu.» ¹⁸Waatoo kaŋ hundoo ga baa ka hun, zama hundi gurzugaa ra a goo, a na zankaa maŋoo daŋ Ben-Oni (maanaa «ag'almasiiba izoo»), amma baaboo n'a cee nda Benžamej (maanaa «ay kabe gumaa izoo»). ¹⁹Rašel faati, a suturandi Efrata fondaa ra. Efrata da ti Betelehem. ²⁰Yakuba na tondi foo kayandi k'a tee hongandihaya *saaraa boŋ. Rašel saaraa hongandihayaa no kaŋ ga bara hala hō zaaroo.

²¹ Woo banda ga, Izirayel gana, a na nga hukkumoo cin nongu foo kaŋ se i ga nee Migdal-Eder^t dumaa ga. ²² Izirayel goraa ra, nongoo din ra, Rubenŋ koy marga nda Bilha kaŋ ti nga baabaa *wahayoo. Izirayel maar'a.

Yakuba iz'arey maapey

Yakuba sii nda kala iz'aru woy cindi hinka (12). ²³ Leya iz'arey ti: Yakuba ize jinaa kaŋ ti Rubenŋ, nga banda ga, Simewonŋ, nda Lewi, nda Žuda, nda Isakar, nda Zabulonŋ. ²⁴ Rašel iz'arey ti: Isufi nda Benžameŋ. ²⁵ Bilha, Rašel koŋŋaa, iz'arey ti: Dan nda Neftali. ²⁶ Zilpa, Leya koŋŋaa, iz'arey ti: Gad nda Ašer. Wey ti Yakuba iz'arey kaŋ a duu ey Padaŋ-Aram.

Isiyaka buuyanoo

²⁷ Yakuba koy nga baabaa Isiyaka do Mamre kaŋ goo Kiryat-Arba kaŋ se i ga nee Hebronŋ kaŋ ra Ibrahima nda Isiyaka goro ka waati tee. ²⁸ Isiyaka duu jiiri zangu nda woyyaaha (180) aloomur. ²⁹ Isiyaka hundoo hun, a faati. A duu aloomur kuku, a koy nga hayragey gar alaahara. Nga iz'arey Eso nda Yakuba n'a sutura.

^t35.21 *Migdal-Eder*, nongu hodaddante no kaŋ ga kurkey ga goro ka hawgay.

Eso hun Kanaŋ ganda ra ka koy goro Seyir ganda ra

36¹ Eso kaŋ se i ga nee koyne Edom, hayroo ne. ² Eso mana nga wandey zaa kala Kanaŋ ganda ize woyey ra: Ada kaŋ ti Eloŋ Heti bora ize woyoo, nda Oholibama, Ana ize woyoo kaŋ ti Sibon Hewi bora ize woyoo. ³ Wey banda ga, Basemat kaŋ ti Isimayel ize woyoo, Nebayot woymaa. ⁴ Ada duu Eso se Elifaz, Basemat duu Rehuwel, ⁵ Oholibama duu Yewuŋ, nda Yalam, nda Kora. Wey ti Eso iz'arey kaŋ a duu ey Kanaŋ ganda ra.

⁶ Han foo Eso na nga wandey, nda nga iz'arey, nda nga ize woyey, nda nga hugoo borey kul, nda nga alman kurey, nda nga adabbawey, nda gomni kul kaŋ a duu a Kanaŋ ganda ra, a n'i zaa ka koy goro ganda foo here kaŋ ga mooru nga armaa Yakuba. ⁷ Zama hayaa kaŋ se ngi almaney ga hanse ka boobo hala nongu kaŋ ra i si hin ka goro cere ra. Ganda kaŋ ra i goo ma goro si hin k'i zaa ngi almaney maaganda se. ⁸ Woo ka kate Eso goro tondi hondey ra kaŋ ti Seyir ganda. Eso da se i ga nee Edom.

Eso hayroo Seyir ganda ra

⁹ Eso ti Edom borey baabaa, nga hayroo ne kaŋ goo tondi hondey ra kaŋ ti Seyir ganda. ¹⁰ Eso iz'arey maapey ne: nga wandoo Ada iz'aroo ti Elifaz, nga wandoo Basemat iz'aroo ti Rehuwel. ¹¹ Elifaz iz'arey ti: Temaŋ, nda Omar, nda Sefo, nda Gatam, nda Kenaz. ¹² Timna ti *wahayoo kaŋ Elifaz, Eso iz'aroo n'a zaa hiijay se. A duu a se Amalek. Wey ti Ada, Eso wandoo haamawey. ¹³ Rehuwel iz'arey ti: Nahat, nda Zera, nda Šamma nda Miza. Wey ti Basemat, Eso wandoo haamawey. ¹⁴ Oholibama kaŋ ti Eso wandoo man'ti kala Ana, Sibon ize woyoo, ize woyoo, nga izey ne: a duu Eso se Yewuŋ, nda Yalam, nda Kora.

¹⁵ Alkabiilawey boŋkoyney kaŋ hun Eso iz'arey ra maapey ti: Elifaz, Eso iz'aru jinaa iz'arey maapey ne: boŋkoynoo kaŋ maapoo ti Temaŋ, nda boŋkoynoo Omar, nda boŋkoynoo Sefo, nda boŋkoynoo Kenaz, ¹⁶ nda boŋkoynoo Kora, nda boŋkoynoo Gatam, nda boŋkoynoo Amalek. Wey ti boŋkoyney kaŋ hun Elifaz ga Edom ganda ra, i man'ti kala Ada haam'arey. ¹⁷ Rehuwel kaŋ ti Eso iz'aroo, iz'arey maapey ne: boŋkoynoo Nahat, nda boŋkoynoo Zera, nda boŋkoynoo Šamma nda boŋkoynoo Miza. Wey ti boŋkoyney kaŋ hun Rehuwel ga Edom ganda ra. I man'ti kala Basemat, Eso wandoo haam'arey. ¹⁸ Oholibama kaŋ ti Eso wandoo, hayroo ti: boŋkoynoo Yewuŋ, nda boŋkoynoo Yalam, nda boŋkoynoo Kora. Wey ti boŋkoyney kaŋ hun Oholibama ga, Eso wandoo kaŋ ti Ana ize woyoo. ¹⁹ Wey ti Eso iz'arey nda ngi alkabiilawey boŋkoyney. Eso da se i ga nee Edom.

Seyir, Hori bora nda nga hayroo

²⁰ Seyir kaŋ ti Hori bora kaŋ bay ka goro ganda ra, hayroo ne: Lotan, nda Šobal, nda Sibon, nda Ana, ²¹ nda Dišon, nda Eser, nda Dišan. Wey ti Hori borey boŋkoyney, Seyir hayroo, Edom ganda ra. ²² Lotan iz'arey ti Hori nda Hemam. Lotan woymaa ti Timna. ²³ Šobal iz'arey ti: Aliwan, nda Manahat, nda Ebal, nda Šefo, nda Onam. ²⁴ Sibon iz'arey ti Aya nda Ana. Ana follokaa no ka duu hari saajoo ra, waatoo kaŋ a koy nga baabaa Sibon farkey kur. ²⁵ Ana izey ti: Dišon nda Oholibama kaŋ ti Ana ize woyoo. ²⁶ Dišon iz'arey ti: Hemdan, nda Ešan, nda Yitraŋ, nda Keraŋ. ²⁷ Eser iz'arey ti: Bilhan, nda Zawan, nda Akan. ²⁸ Dišan iz'arey ti Utus nda Araŋ.

²⁹ Hori borey boŋkoyney ne: boŋkoynoo Lotan, nda boŋkoynoo Šobal, nda boŋkoynoo Sibon, nda boŋkoynoo Ana, ³⁰ nda boŋkoynoo Dišon, nda boŋkoynoo Eser, nda boŋkoynoo Dišan. Wey ti Hori borey boŋkoyney, alkabiila nda alkabiila Seyir ganda ra.

Edom gandaa kokoyey nda nga alkabiilawey boŋkoyney

³¹ Za kokoy mana Izirayel borey laama, kokoyey kaŋ laama Edom gandaa ra maapey ne: ³² Bela, Bewor iz'aroo na Edom laama. Nga koyraa maapoo ti Dinhaba. ³³ Waatoo kaŋ Bela buu, Zera iz'aroo Yobab kaŋ ga hun Bosra huru dogoo ra. ³⁴ Waatoo kaŋ Yobab buu, Hušam huru dogoo ra, a si hun kala Temaŋ borey gandaa ra. ³⁵ Waatoo kaŋ Hušam buu, Bedad iz'aroo Hadad huru dogoo ra. Nga no ka Majaŋ borey kar ka hin ey Mowab gandaa ra. Nga koyraa maapoo ti Awit. ³⁶ Waatoo kaŋ Hadad buu, Samla kaŋ ga hun Masreka huru dogoo ra. ³⁷ Waatoo kaŋ Samla buu, Šawul kaŋ ga hun Rehobot isaa^u mijoo ga huru dogoo ra. ³⁸ Waatoo kaŋ Šawul buu, Akbor iz'aroo Bal-Hanaŋ huru dogoo ra. ³⁹ Waatoo kaŋ Bal-Hanaŋ, Akbor iz'aroo buu, Hadar huru dogoo ra, nga koyraa maapoo ti Pawu. Wandoo maapoo ti Mehetabel. Mehetabel ti Matred ize woy. Matred ti Me-Zahab ize woy.

⁴⁰ Boŋkoyney kaŋ hun Eso ga maapey ne, affoo kul nda nga alaayan beeroo, nda nga gorodogoo, nda nga maapoo: Timna, nda Alewa, nda Yetet, ⁴¹ nda Oholibama, nda Ela, nda Pinoŋ, ⁴² nda Kenaz, nda Temaŋ, nda Mibsar, ⁴³ nda Magdiyel, nda Iram. Wey ti Edom boŋkoyney, affoo kul nda nga gorodogoo gandaa kaŋ i n'a mayray ra. Eso ti Edom borey kaagaa.

^u36.37 Zamnaa 31.21.

Isufi handirey

37¹ Yakuba goro Kanaŋ gandraa ra, nongoo kaŋ ra baaboo bay ka cindi. ² Yakuba hayroo fillaa ti woo. Waatoo kaŋ Isufi goo nda jiiri woy cindi iyye (17), a ga koy almaney kur, nga nda nga armyey. Zankaa woo ga hanga nga baabaa foo izey bande kaŋ ti Bilha nda Zilpa iz'arey. A ga ngi šenni laaley ka too ngi baabaa do. ³ Woo kaa ka gar Izirayel ga baa Isufi ka bisa nga zankey kul, zama nga ųeenayyanoo ra a duu a, a na darbay caarante foo tee a se. ⁴ Kaŋ nga armyey ga dii kaŋ ngi baabaa ga bag'a ka bisa ngey kul, i konna a, de i si hin ka ųelanj a se nda baji.

⁵ Isufi handiri, de a n'a deede nga armyey se, woo yee ka kate i ma konna a ka tonton. ⁶ A nee i se: «Wa maa handiroo kaŋ ay n'a tee se! ⁷ Ir mma goo ma jeeni terenjiyan haw faarey ra kaŋ dogoo din da ay terenjoo tun ka kay nga boŋ ga, war waney g'a kuubi k'a bere, de i ga gunguma jinoo ra.» ⁸ Nga armyey n'a zaabi ka nee: «Macin! Ni mm'ir laama sanda kokoy? Ni mm'ir juwal sanda boŋkoyni wala?» I yee ka konna a ka tonton nga handirey nda nga ųenney maaganda se.

⁹ A yee ka handiri koyni, de a n'a filla nga armyey se. A nee: «Ay na handiri foo tee koyni. Handiroo ra ay dii waynaa nda handoo nda handaray woy cindi foo (11) ga gunguma ya ne.» ¹⁰ A n'a deede nga baabaa nda nga armyey se. Baaboo citi a ga ka nee: «Cin handiri ti woo? Adiųi agay, nda ni ųaa, nda ni armyey no ma kaa ka gunguma ma ne?» ¹¹ Isufi armyey canse a ga, amma baaboo gaabu ųennoo ga.

Isufi armyey n'a neere, a koy fatta Misira gandraa ra

¹² Han foo Isufi armyey koy ngi baabaa almaney kur koyraa here kaŋ se i ga nee ųekem. ¹³ Izirayel nee Isufi se: «Man'ti ųekem here no ni armyey ga koy kur? Kaa, ya ni sanba i do.» A n'a zaabi ka nee: «Agay ne, ay baabaa!» ¹⁴ Izirayel nee a se: «Ay g'a wiri ni ga, koy ma dii wala ni armyey nda almaney ga saabu, ma kaa ka ngi alhabar tee ya ne.»

Takaa woo nda a n'a sanba Hebroŋ gooroo ra, Isufi koy ųekem here. ¹⁵ Aru foo n'a kubay saajoo ra, a dere. Aroo n'a haa ka nee: «Macin no n'g'a wiri?» ¹⁶ A n'a zaabi ka nee: «Ag'armey no ay g'i wiri. Ay g'a wiri ni ga, nda n'ga nongoo bay kaŋ ra i koy almaney kur, m'a har ya ne.» ¹⁷ Aroo nee a se: «I hun ne ra, ay ga maa i ga nee ngi ma koy koyraa here kaŋ se i ga nee Dotanj.» Isufi hanga nga armyey ceebandawey, a duu ey Dotanj.

¹⁸ Za a mana too kate i do, i g'a honnay nongu mooro ra, i marga ka waafaku ka nee ngi m'a wii. ¹⁹ I nee cere se: «Handirey baabaa ne ma kaa. ²⁰ Wa kaa, ir m'a wii, ir m'a warra dayey wey affoo ra, de ir ma nee kaŋ ganjihooga k'a ųaa. Waatoo din ir ga dii haya kaŋ nga handirey ga ti a!» ²¹ Rubenj maa ųennoo, a baa nga m'a hallasi kabey ra. A nee: «Ir masi hundoo kaa.» ²² A yee ka nee i se: «War masi kuri mun. W'a warra dayoo woo ra kaŋ ne saajoo ra, amma war mas'a wii.» A nka baa nga m'a hallasi k'a ka yee baaboo do.

²³ Waatoo kaŋ Isufi too kate nga armyey do, i na nga darbaa kaa jindoo ra, darbay caarantaa kaŋ goo a ga. ²⁴ I n'a dii, i n'a warra dayoo ra. Hari sii a ra, nga koonoo no. ²⁵ Woo banda ga, i goro ka ųaa. I na Isimayel borey honnay i ga kaa, ngi nda ngi yoo jeejeweŋ ka hun Galad ka doo Misira gandraa ra. Jeejeweŋ man'ti kala day-day, nda jii, nda dugu. ²⁶ Kaŋ ųuda dii ey, a nee nga armyey se: «Macin no ir ga duu a nda ir n'ir armaa wii k'a tugu?» ²⁷ Wa kaa, ir m'a neere Isimayel borey se, ir mas'a wii, zama ir armaa no kaŋ ti ir hamoo.» I yadda a se. ²⁸ Waatoo kaŋ Majaŋ maamalakawyanj ga bisa, Isufi armyey n'a cendi k'a kaa dayoo ra k'a neere Isimayel borey se nzorfu kaaray tamma boŋ waranka (20). Borey din koy nda a Misira gandraa ra. ²⁹ Woo banda ga, Rubenj yee kate dayoo do, de a dii kaŋ Isufi sii a ra, a na nga darbawey

kaŋ goo jindoo ra kottu. ³⁰A yee nga armye do ka nee i se: «Zankaa sii no! Sohō cin no ay ga ti a?»

³¹I na Isufi darbaa zaa, i na jindaaru foo koosu, de i na darbaa miti kuroo ra. ³²I na darbaj caarantaa sanba ngi baabaa do ka nee a se: «Woo ti hayaa kaŋ ir duu a! Guna wala ni iz'aroo darbaa no wala man'ti nga no.» ³³A n'a bay, de a nee: «Ay izoo darbaa no! Ganjihooga k'a ŋaa, Isufi wiiyandi!» ³⁴Yakuba na nga jinde bankaarawey kottu. A na nga gamoo haw nda saaku kasa^w, de a na waati kuku tee a ga nga izoo hēe. ³⁵Nga iz'arey nda ize woyey kul tun ka koy ka binoo yaynandi, amma a wanji ka dangay. A nee: «Hēenoo ra ay ga koy ag'iz'aroo gar alaahara.» A cindi a ga hēe.

³⁶Woo kaa ka gar Majaj borey na Isufi neere Misira gandaa ra Potifar se kaŋ ti Firawuuna goykaw beerey affoo, nga lakkalkey jineboraa.

^w37.34 Buuyan ra i ga woo tee.

Tamar duu Žuda se hayyan

38¹Zaman follokaa ra, Žuda hibi nga armye ga ka koy goro Adulam bora a do kaŋ maapoo ti Hira. ²No din ra Žuda dii Kanaŋ aru foo kaŋ maapoo ti Šuwa, ize woyoo. A hiiji a, a gorokasinay nda a. ³A tee alhaamidu, a na iz'aru foo daŋ aduŋna ra kaŋ Žuda na maapoo daŋ Er. ⁴A yee ka gunde zaa, a na iz'aru daŋ aduŋna ra kaŋ a na maapoo daŋ Onaŋ. ⁵A yee ka iz'aru daŋ aduŋna ra kaŋ a na maapoo daŋ Šela. Žuda sii kala Kezib waatoo kaŋ izoo woo ga hayandi.

⁶Jiiriyaŋ banda ga, Žuda na Er hiijandi kaŋ ti nga iz'aru jinaa, woyoo maapoo ti Tamar. ⁷Er, Žuda ize jinaa man'ti kala boro futu Abadantaa se. Abadantaa n'a wii. ⁸Žuda nee Onaŋ se: «N'ga hima ka hiiji ni albora woyoo hala ma duu hayyan ni armaa se.» ⁹Amma Onaŋ faham kaŋ izey kaŋ a g'i hay si huru nga maapoo ga, woo se waati kul kaŋ a ga marga nda woyoo, a mma naŋ almaaniyoo ma mun laboo ra hala nga masi duu nga armaa se hayyan. ¹⁰Hayaa kaŋ Onaŋ n'a tee man'ti kala ifutu Abadantaa se, a na nga mo wii. ¹¹Žuda nee nga nzura woyoo Tamar se: «Koy goro ni baabaa hugoo ra, masi hiiji hala ay iz'aroo Šela ma beeri.» A nka hunbra Šela masi koy buu sanda nga armye takaa, nga se a na šennoo woo har. Tamar koy goro nga baabaa hugoo ra.

¹²Waati kuku banda ga, Šuwa ize woyoo kaŋ ti Žuda wandoo, faati. Buuyanoo goraa banda ga, Žuda nda nga ceroo Hira, Adulam bora a, žigi ka koy Timna ka almaney kosu. ¹³Boroyaŋ na Tamar noo alhabar ka nee: «Ni kurjoo baabaa ne ma žigi ka koy Timna ka nga almaney kosu.» ¹⁴Tamar na nga woy gorori darbawey kaa ka tungu gum nga ga, ka nga boŋ tugu. A koy goro Enayim koyraa mijoo ga, Timna fondaa ra, zama a ga dii kaŋ Šela beeri, amma i mana nga noo a se hiijay. ¹⁵Kaŋ Žuda dii a kul, a n'a himandi nda woykuuru, zama a nka nga ndumoo gum. ¹⁶A šiiri ka koy a do fondaa ra, a nee a se: «Naŋ ya kani nda ni.» A si bay wala nga nzura woyoo no. A n'a zaabi ka nee: «Macin no n'g'a noo ya ne nda ay n'ay boŋ noo ma ne?» ¹⁷A nee a se: «Ay ga hancin-ize foo sanba ma ne ag'almaney ra.» Woyoo nee a se: «A boori, nda n'g'ay noo tolme hala n'g'a sanba.» ¹⁸A nee a se: «Macin no n'ga baa y'a tolme?» A n'a zaabi ka nee: «Ni karfoo nda nga korbaa kaŋ ti ni tammaasaa, nda ni kabe goboo.» A n'i noo a se, a marga nda a, a n'a tee boro hinka. ¹⁹A tun ka koy, a na tungoo kaa ka woy gorori darbawey yeeti nga ga.

²⁰Žuda na nga ceroo, Adulam bora a, sanba nda hancin-izoo a ma nga hayey kaŋ a n'i tolme taa woyoo kone. Amma a mana dii a. ²¹A na borey kaŋ goo no din hãa ka nee: «Man woyoo kaŋ ga izefututaray tee Enayim fondaa ra?» I n'a zaabi ka nee: «Woy kul sii ne ra kaŋ ga izefututaray tee.» ²²A yee Žuda do ka nee: «Ya na dii a, koyne mo ba nongoo din borey nee kaŋ woy kul sii no din kaŋ ga nga boŋ neere.» ²³Žuda nee: «A ma gaabu hayey kaŋ goo a kone ir masi koy kayna. Nga ne, ay na hancin-izoo sanba, amma mana dii a.»

²⁴Handu hinza cine banda ga, boroyaŋ na Žuda bayrandi ka nee: «Tamar, ni izoo wandoo na woykuurutaray tee, de woykuurutaraa ra a tee boro hinka.» Žuda nee: «W'a fattandi, i m'a ton.» ²⁵Waatoo kaŋ i g'a ka fatta, a n'i ma nee nga nzuraa se: «Bora a kaŋ n'ay tee boro hinka wane nda jinawey wey.» A yee ka nee: «Guna wala n'ga bora a bay kaŋ wane nda karfoo, nda nga korbaa, nda goboo woo.» ²⁶Žuda n'i bay, a nee: «A goo nda cimi nda agay, zama ya n'a noo ag'iz'aroo Šela se.» Woo banda ga, a mana yee ka marga nda a.

²⁷Waatoo kaŋ a ga baa ka hay, i gar kaŋ naway aruyaŋ no a ga duu. ²⁸Kaŋ a ga duu nga boŋ, ize faa na nga kaboo kaa taray, hayandikaa na kaboo dii ka šilli ciray zaram haw a ga ka nee: «Woo ka jin ka fatta.» ²⁹Amma a na nga kaboo yeeti, de armaa ne ka huru aduŋna ra. Hayandikaa nee: «Gaabi nda ni ne ka fatta!» I na

maajnoo daɗ Peres (maanaa «fatta nda gaabi»).³⁰ Nga banda ga, armaa fatta kate kaɗ šilli cira a goo kaɓoo ga. I na maajnoo daɗ Zera (maanaa «waynaa cirayyanoo»).

Potifar wandoo kaŋ Isufi ga

39¹I na Isufi ka doo Misira. Misira aru foo kaŋ maapoo ti Potifar kaŋ ti Firawuuna goykaw beerey affoo, nga lakkalkey jineboraa, a n'a day Isimayel borey ga kaŋ n'a ka doo no din.² Abadantaa goo Isufi bande, haya kul kaŋ ra a huru ga boori. A cindi nga koyoo, Misira boraa, hugoo ra.³ Nga koyoo dii kaŋ Abadantaa goo a bande, de mo haya kul kaŋ ra a huru Abadantaa g'a hanse.⁴ A na alhormo tee Isufi se, a tee a se ce-cire maana. Potifar na nga hugoo talfi a ga, a na nga hayey kul daŋ kaboo ra.⁵ Za kaŋ a na nga hugoo nda nga hayey kul daŋ kaboo ra, Abadantaa na albarka daŋ Misira boraa hugoo ra Isufi maaganda se. Abadantaa na albarka daŋ Potifar hayey kul ra, nda nga hugoo ra, nda nga faarey ra.⁶ Hayey kul kaŋ goo maapoo ga, a n'i naŋ Isufi kaboo ra. Nga hunday si huga nda haya kul kala nga ŋaahayaa. Isufi goo nda kunturu henna nda ndum henna.⁷ Hayey wey banda ga, Isufi goo woo da ra kaŋ nga koyoo wandoo na moo daŋ a ra. Woyoo nee a se: «Marga nda agay.»⁸ A wanji, de a nee a se: «Guna, ay koyoo si haya kul bay nga hugoo se, hayey kul a man'i daŋ kala ay kaboo ra.⁹ A mana bisa agay hugoo woo ra, a man'ay ganji haya kul nda man'ti ni kaŋ ti nga wandoo. Taka foo nda ay ga zunubu beeroo woo tee ka Irkoy kuta?»¹⁰ Takaa kul kaŋ nda a g'a har Isufi se zaari ka kaa zaari, a wanji ka marga nda a, ka kani nda a.

¹¹Han foo Isufi huru hugoo ra ka nga goyey tee, a gar kaŋ hugu-ize kul sii no,¹² woyoo na Isufi dii nda nga darbaa ka nee: «Kani nda agay!» A na nga darbaa naŋ kaboo ra, a zuru ka taray gaarandi.¹³ Waatoo kaŋ a dii kaŋ a na nga darbaa naŋ nga kaboo ra ka zuru ka koy taray,¹⁴ a ciya nga hugoo borey se ka nee i se: «Wa guna, a mana kate ir se kala Ebere kaŋ ma kaa ka hooray ir ra. A nka gum ay ga, de ay na jinde jer ka kaati ka ciya.¹⁵ Kaŋ a maa kaŋ ay ga kaati ka ciya, a na nga darbaa naŋ ay jeroo ga, a zuru ka koy taray.»

¹⁶A na Isufi darbaa jisi nga jeroo ga hala waatoo kaŋ kurpoo yee kate hugey.¹⁷ A na filla follokaa deede a se ka nee: «Ebere baŋnaa kaŋ ni kate a ir do kaa ay do ka hooray ay ra.¹⁸ Amma kaŋ ay kaati ka ciya kul, a na nga darbaa naŋ ay jeroo ga ka zuru ka koy taray.»¹⁹ Waatoo kaŋ Isufi koyoo ga maa wandoo deedaa ra, a ga nee: «Woo ti hayaa kaŋ ni baŋnaa n'a tee ya ne», Isufi koyoo too met nda futay.

Isufi huru kasaa ra

²⁰Isufi koyoo n'a dii, a n'a daŋ kasaa ra, nongoo kaŋ ra kokoyoo kasa-izey ga daabandi. A cindi no din, kasaa ra.²¹ Amma Abadantaa goo Isufi bande, a na nga hennayyanoo cebe a se, ka borohennataray daŋ kasahugoo jineboraa binoo ra Isufi se.²² Kasa hugoo jineboraa na kasa-izey kul kaŋ goo kasaa ra daŋ Isufi kaboo ra, haya kul kaŋ i g'a tee, nga no m'a juwal.²³ Haya kul kaŋ goo Isufi kaboo ra, kasahugoo jineboraa si huga nda a, zama a ga bay kaŋ Abadantaa goo Isufi bande, de mo haya kul kaŋ ra Isufi na kabe daŋ, Abadantaa g'a boryandi.

Isufi na kasa-ize hinka handirey feeri

40¹Hayey wey banda ga, aroo kaɗ ga huga nda Misira kokoyoo haɗhaya nda aru kaɗ ga huga nda nga ɗaahayaa na laybu tee ngi koyoo se kaɗ ti Misira kokoyoo. ²Firawuuna futu nga goykaw beerey hinkaa ga kaɗ ti nga haɗhaya hansekey jineboraa nda ɗaahaya hansekey jineboraa. ³A n'i dii k'i daɗ nga lakkalkey jineboraa hugoo ra kaɗ goo kasaa ra, nongoo kaɗ ra Isufi daabandi. ⁴Lakkalkey jineboraa n'i naɗ Isufi kaboo ra, a m'i hawgay, i na waati tee kasaa ra.

⁵Han foo Misira kokoyoo haɗhaya hansekaa nda ɗaahaya hansekaa kaɗ daabandi kasaa ra, handiri cijin folloku, affoo kul nda nga handiroo nda nga almaganaa. ⁶Isufi biya ka kaa i do, de a dii kaɗ i ga huzun. ⁷A na Firawuuna goykaw hinkaa kaɗ goo a bande kasaa ra haa ka nee: «Macin se war ndumey si feeri hō?» ⁸I n'a zaabi ka nee: «Ir nka handiri, amma boro kul sii ne kaɗ g'i feeri.» Isufi nee i se: «Man'ti Irkoy kone almaganaa goo wala? W'i filla ya ne.»

⁹Haɗhaya hansekey jineboraa na nga handiroo deede Isufi se ka nee: «Ay handiroo ra, ay dii *alaneɓnaa foo kaɗ ga kay ay jine. ¹⁰Alaneɓnaa woo, kabe hinza bara a ga. Kaɗ a boosu kul, a na izeyaɗ hay kaɗ nin. ¹¹Firawuuna potoo goo ay kaboo ra, ay ga alaneb-izey kaa, ay g'i motti potoo ra, de ay n'a šerre Firawuuna se.» ¹²Isufi nee a se: «Handiroo almaganaa ne, tuuri kabe hinzaa man'ti kala jirbi hinza. ¹³Ne nda jirbi hinza Firawuuna ga ciya ma ne, a ga ni yeeti ni goyoo ra. N'ga potoo šerre a se sanda takaa kaɗ ni cindi k'a tee waatoo kaɗ n'ga tee boro kaɗ ga huga nda nga haɗhaya. ¹⁴Amma ma hongu agay waati kaɗ ni hayey boori. Ma borohennataray tee ya ne k'ay misoo hēe Firawuuna do, a m'ay fattandi hugoo woo ra. ¹⁵Gaabi nda i n'ay ka zuru ka hun Eberewey ganda ra, ne mo ra, ya na haya kul tee kaɗ ga hima nda guusoo woo huruyanoo.»

¹⁶ɗaahaya hansekey jineboraa dii kaɗ handiroo almaganaa ga boori, a nee Isufi se: «Agay mo, ay handiroo ra, ay dii dika hinzaa kaɗ ra takula ga huru ga deke-deke cere g'ay boɗoo boɗ. ¹⁷Dikaa kaɗ goo beene, haya kul kaɗ ti ɗaayan kaɗ ga huru alforon ra Firawuuna se kul goo a ra, de cirawey g'i ɗaa dikaa ra ay boɗoo boɗ.»

¹⁸Isufi zaabi ka nee: «Almaganaa ne, dika hinzaa man'ti kala jirbi hinza. ¹⁹Ne nda jirbi hinza Firawuuna ga ni boɗoo kaa ni jindoo ga ka ni deejii bundu boɗ, cirawey ga kaa ka ni hamoo ɗaa.»

²⁰Jirbi hinzantoo sawa nda hanoo kaɗ ra Firawuuna hayyanoo jiiri bereyanoo too, a na hoyandi tee nga borey kul se. A na haɗhaya hansekey jineboraa nda ɗaahaya hansekey jineboraa cee borey gamey ra. ²¹Firawuuna na haɗhaya hansekey jineboraa yeeti nga goyoo ra, ka potoo šerre a se. ²²ɗaahaya hansekey jineboraa, a n'a deejii k'a wii sanda takaa kaɗ nda Isufi na handirey feeri i se. ²³Haɗhaya hansekey jineboraa mana yee ka hongu Isufi, a dirɓa a.

Isufi na Firawuuna handirey feeri

41 ¹Jiiri hinka banda ga, Firawuuna na handiri foo tee. Handiroo ra, a mma kay isaa mijoo ga. ²A dii haw henna naasa iyye žigi ka hun haroo ra, de i huru suboo ra k'a jaa. ³Ngi banda ga, haw iyye žigi ka hun haroo ra, i ga meeri, i ga faabu, de i koy kay ijinawey jerey ga isaa mijoo ga. ⁴Haw iyye meera faabey na haw iyye boryaa naasey gon. Woo banda ga, Firawuuna moŋey hay.

⁵A yee ka jirbi, de a handiri koyne. Handiroo ra, a dii jeeni iyye kaŋ ga too i ga boori, i zay kaari follokaa ga. ⁶Jeeni iyye koga noomayaŋ kaŋ dandi hew konnaa n'i ton, tun dumawey ga. ⁷Jeeni iyye noomey na jeeni iyyaa gon kaŋyaŋ ga too i ga boori. Firawuuna tun, de a gar kaŋ handiri ra nga goo.

⁸Subbaahoo ra, Firawuuna lakkaloo tun, de a daŋ i ma ciya kottekoyney nda bayraykoyney kul se kaŋ goo Misira ra. Firawuuna na nga handirey deede i se, amma boro kul mana hin k'i feeri a se. ⁹Haŋhaya hansekey jineboraa ŧelaŋ Firawuuna se ka nee: «Hō ay ga hongu ay laybey kaŋ ay n'i tee ka bisa. ¹⁰Han foo ni kaŋ ti Firawuuna futu ni borey ga, n'n'ay daŋ kasaa ra lakkalkey jineboraa hugoo ra, agay nda ŋaahaya hansekey boŋkoynoo. ¹¹Ir affoo kul na handiri foo tee cijin follokaa da ra, agay nda a, affoo kul nda wanoo almaganaa. ¹²Ebere aru sooga foo kaŋ ti lakkalkey jineboraa tamoo, cindi ir bande no din ra. Ir n'ir handirey deede a se, a na affoo kul noo nga almaganaa. ¹³Hayey tee nda takaa kaŋ nda a n'a feeri ir se. N'n'ay yeeti ay goyoo ra, n'na ŋaahaya hansekey boŋkoynoo deedi k'a wii.»

¹⁴Firawuuna daŋ i ma ciya Isufi se. I n'a fattandi kasaa ra nda caħayan. A mulle, a na darbay barmay jina, a koy Firawuuna do. ¹⁵Firawuuna nee Isufi se: «Ay na handiri foo tee, amma boro kul sii ne kaŋ g'a feeri. Ay maa kaŋ ni, n'ga hin ka handiri feeri nda ni maa a se.» ¹⁶Isufi na Firawuuna zaabi ka nee: «Man'ti agay no! Irkoy no ma ni noo zaabi kaŋ ga ni binoo yaynandi.» ¹⁷Firawuuna nee Isufi se: «Guna, ay handiroo ra, ya mma goo ma kay isaa mijoo ga. ¹⁸De haw iyye henna naasa ne ka žigi ka hun haroo ra ka suboo jaa. ¹⁹Ngi dumaa ga, haw iyye žigi ka hun haroo ra, ifaranteyaŋ, i ga meeri, i ga faabu. Ya na bay ka dii ngi dumi noomayaŋ Misira gandaa kul ra. ²⁰Haw iyye meera faabey na haw iyye jinawey gon kaŋ ga naasu. ²¹Haw naasey gonandi, amma boro si bay wala i huru haw faabey gundey ra. Ngi azzaatey ga meeri sanda cee jinaa. Woo banda ga, kul ay moŋey hay. ²²Ay dii koyne jeeni iyye kaŋ ga too, i ga boori, i zay kaari follokaa ga. ²³Ngi banda ga, jeeni iyye koga noomayaŋ zay kaŋ dandi hew konnaa n'i ton. ²⁴Jeeni noomey na jeeni boryey gon. Ay n'a filla kottekoyney se, amma boro kul sii ne kaŋ g'a feeri ya ne.»

²⁵Isufi nee Firawuuna se: «Ni handirey man'ti kala afolloku. Hayaa kaŋ Irkoy g'a tee, nga no a n'a bayrandi ni kaŋ ti Firawuuna se. ²⁶Haw iyye henney man'ti kala jiiri iyye. Jeeni iyye boryey mo man'ti kala jiiri iyye. Handiri follokaa no. ²⁷Haw iyye meera faabey kaŋ žigi ka koy ijinawey banda ga man'ti kala jiiri iyye. Jeeni iyye koga noomey kaŋ dandi hew konnaa n'i ton, man'ti kala jiiri iyye heray. ²⁸Hayaa da kaŋ ay n'a har ma ne no, Irkoy nka hayaa cebe ma ne kaŋ a g'a tee. ²⁹Nga ne, jiiri iyyaa woo kaŋ goo ma kaa, duuray beeri ga tee Misira gandaa kul ra. ³⁰Amma nga dumaa ga, jiiri iyye heray ga kaa kaŋ ga borey dirpandi duuraa kaŋ Misira gandaa bay ka duu a. Heraa ga gandaa tuusu. ³¹Heraa gaaboo se, boro si ba bay wala duuray bay ka tee gandaa ra. ³²Ni handiroo kaŋ filla cee hinka man'ti kala hayaa no kaŋ Irkoy n'a kayandi, koyne mo Irkoy g'a tee nda caħayan. ³³Sohō aru lakkalkoyne ceeci kaŋ ga faham, m'a daŋ Misira gandaa jine. ³⁴Ma daŋ gandaa ra kaŋ boroyaŋ ma kay ka Misira gandaa heгаа zamna guu kul affoo jisi jere ga, jiiri iyyaa duuraa waati. ³⁵Jiiri henney wey kaŋ goo kaa ra, i ma ngi taasoo kul marga. Ma yaamar noo kaŋ alkamaa ma fanjandi, koyrawey huna se, i m'i lakkal. ³⁶Woo

kaŋ margandi ga jisi gandaa se, nga ra waati kaŋ jiiri iyyaa heraa kaa Misira gandaa ra, heraa masi gandaa benandi.»

Isufi huru Misira gandaa jine

³⁷ Šennoo woo kan Firawuuna nda nga borey se. ³⁸ Firawuuna nee i se: «War ga hongu ir ga duu aroo woo cine kaŋ Irkoy *Hundoo goo a ra wala?» ³⁹ A nee Isufi se: «Sohō kaŋ Irkoy na hayey wey kul bayrandi ma ne, boro sii no kaŋ goo nda lakkaal ka faham sanda ni. ⁴⁰ N'ga huru ay laamaa jine, gandaa kul ga haŋajer ma ne. Kokoytaray fuulaa hinne no m'ay ka bisa ni.» ⁴¹ A nee Isufi se koyne: «Guna! Ay na ni daŋ Misira gandaa kul jine.» ⁴² Firawuuna na nga korbaa kaa k'a daŋ Isufi kaboo ra. A na šukka baana bankaarayyaŋ daŋ a ga, a na wura hiiri daŋ jindoo ra. ⁴³ A n'a kaarandi nga bari torka hinkantoo ga. Borey goo a jine, i ga kaati ka nee: «Wa kobi-kobi!» Takaa woo nda a n'a daŋ Misira gandaa kul jine.

⁴⁴ Firawuuna nee Isufi se koyne: «Agay ti Firawuuna, amma boro kul si nga kaboo wala nga cewoo juuti Misira gandaa kul ra nda man'ti ni nka baa.» ⁴⁵ Firawuuna na Isufi maapoo daŋ Safnat-Paneya. A na koyraa kaŋ se i ga nee On *sargari juwalkaa kaŋ maapoo ti Poti-Fera, ize woyoo, Asanat hiijandi Isufi se. Isufi koy Misira gandaa yaara. ⁴⁶ Woo kaa ka gar kaŋ Isufi sii nda kala jiiri waranza (30) kaŋ a ga koy kay Firawuuna, Misira gandaa kokoyoo jine. A hun Firawuuna do ka koy Misira kul kuubi.

⁴⁷ Jiiri iyyaa duuraa ra, hegay beeri tee. ⁴⁸ Isufi na jiiri iyyaa taasoo kul marga Misira gandaa ra. A n'i fanji koyrawey ra. Koyra foo kul a na faarey kaŋ g'a kuubi taasoo daŋ a ra. ⁴⁹ Isufi na alkama boobo marga sanda teekoo labutaasi gurunbey, a mana yee k'a kabu nga booboyanoo se.

Isufi iz'arey

⁵⁰ Za jiiroo kaŋ heraa tee mana kaa, On *sargari juwalkaa kaŋ ti Poti-Fera ize woyoo Asanat duu Isufi se iz'aru hinka. ⁵¹ Isufi na ijinaa maapoo daŋ Manase (maanaa «dirɲandikaa»), a nee: «Zama Irkoy n'ay dirɲandi ay farayanoo kul kaŋ ay n'a tee ay baabaa hugoo ra.» ⁵² Ihinkantoo a na maapoo daŋ Efrayim (maanaa «hayyaŋ»), a nee: «Zama Irkoy n'ay noo hayyaŋ gandaa kaŋ ra ay hottu.»

Heraa

⁵³ Jiiri iyyaa duuraa kaŋ tee Misira gandaa ra ben. ⁵⁴ Woo banda ga, jiiri iyyaa heraa šintin ka kaa sanda takaa kaŋ nda Isufi n'a har. Heraa huru gandawey kul ra, amma Misira gandaa kul goo nda taasuu. ⁵⁵ Waatoo kaŋ Misira gandaa kul heray, i kaati ka Firawuuna ŋaaray a ma ŋgi noo taasuu. Firawuuna n'i zaabi ka nee: «Wa koy Isufi do, hayaa kaŋ a n'a har, war m'a tee.» ⁵⁶ Heraa huru gandawey kul ra, Isufi na jinay fanjidokey feeri ka taasuu neere Misira borey se. Heraa mma koy de a ga tonton Misira gandaa ra. ⁵⁷ Gandawey kul here no borey ga hun ka kaa Misira ka taasuu day Isufi do, zama heraa mma koy de a ga tonton gandawey kul ra.

Yakuba na nga iz'arey sanba Misira

42¹ Yakuba dii kaŋ alkama goo Misira ganda ra, a nee nga iz'arey se: «Macin se war ga goro ka cere guna?»² A nee koyne: «Wa guna, ay maa kaŋ alkama neerante goo Misira. Wa doo no din ka day ir se, ir masi koy buu.»³ Isufi armyey boro woy (10) doo Misira ka koy taasu day.⁴ Yakuba mana Benzameŋ kaŋ ti Isufi armaa, sanba i bande, zama a ga hunbur albasi ma duu a.⁵ Izirayel iz'arey koy alkama day, i sawa nda borey jerey kaŋ koy day, zama heraa goo Kanaŋ ganda ra.

⁶ Isufi no ma ganda kul laama. Nga no ma taasoo neere ganda borey kul se. Isufi armyey kaa, de i gunguma jinoo ra ka ngi ndumey sinji laboo ra.⁷ Kaŋ Isufi dii nga armyey, kul a n'i bay, amma a na nga boŋ tee i se ceewaani. A šendandi i ga, a nee i se: «Man ra war hun?» I n'a zaabi ka nee: «Kanaŋ ganda ra ir hun, ka kaa ka taasu day.»⁸ Isufi na nga armyey bay, amma ngi, i man'a bay.⁹ Isufi hongu handirey kaŋ nga n'i tee nga armyey ga. A nee i se: «Monnokawyaŋ ti war! Ganda kanje faabey no war kaa k'i laasaabu, woo se war kaa!»¹⁰ I n'a zaabi ka nee: «Kalaa, kalaa! Ir koyoo, ni tamey nka kaa ka taasu day.¹¹ Ir kul ti baaba foo, boro šerranteyaŋ ti ir, ni tamey mana bay ka tee monnokawyaŋ.»¹² A nee i se: «Abada, war nka kaa ka ganda kanje faabey laasaabu.»¹³ I n'a zaabi ka nee: «Ni tamey man'ti kala arma boro woy cindi hinka (12) kaŋ kul ti baaba folloku Kanaŋ ganda ra. Ir kul ikaccaa goo ir baabaa jeroo ga, affoo mo goo no kaŋ mana cindi.»¹⁴ Isufi nee i se: «Woo da ti hayaa kaŋ ay n'a har war se, monnokawyaŋ ti war.¹⁵ War ga siyandi, ay ga žee nda Firawuuna hunaroo kaŋ war si hun ne ra nda war kul ikaccaa mana kaa ne.¹⁶ Wa war affoo sanba, a ma koy war armaa ceeci, de cindey ga tee kasa-ize hala ya dii wala war šenney ga laadir. Nda man'ti nga sii a ra, ay ga žee nda Firawuuna hunaroo kaŋ monnokawyaŋ ti war!»

¹⁷ Woo banda ga, a n'i dii kasaa ra jirbi hinza.¹⁸ Jirbi hinzantoo hane Isufi nee i se: «Wa hayaa tee kaŋ ay g'a har hala war ma duu ka huna. Boro ti agay kaŋ ga hunbur Irkoy!»¹⁹ Nda war, boro šerranteyaŋ ti war, war affoo ma cindi kasaa ra, cindey ma koy nda alkama hugey borey se k'i ŋandi.²⁰ De a ma kate ya ne war kaynoo hala ya war šenney sii, nga ra war si duu ka buu.» Woo kaŋ a n'a har i n'a tee.²¹ I nee cere se: «Nda cimi, ir armaa alhakoo goo ir ga, zama ir dii nga binemaryanoo waatoo kaŋ a g'ir suurandi, amma ir mana yadda! Woo ti hayaa kaŋ se bonaawoo woo kaŋ ir boŋ.»²² Rubey šelaŋ ka nee i se: «Ay mana nee war se war masi haya laala tee zankaa se wala? Amma war mana haŋajer ya ne. Sohō ir ga hundoo alhakoo bana.»²³ I si bay wala Isufi ga maa ngi se, zama mandikaw no a n'a daŋ ngi gamey ra.²⁴ Isufi hibi i ga ka koy hēe. A yee kate ka šelaŋ i se. Nga banda ga, a na Simewoŋ zaa i ra k'a daabu jiney ra.²⁵ Isufi daŋ kaŋ i ma ngi saakey too i se nda alkama, de i ma affoo kul nooroo daŋ nga saakoo ra, i m'i noo šilfanda. Woo kaŋ a n'a har i n'a tee.²⁶ I na alkama jeeje ngi farkey ga, de i koy.

Yakuba iz'arey yee Kanaŋ ganda ra

²⁷ Nongoo kaŋ ra i na cijinoo tee, ngi affoo na nga saakoo feeri ka nga farkaa noo ŋaayan, de a dii kaŋ nooroo goo saakoo mijoo ga.²⁸ A nee nga armyey se: «Ay nooroo yee ay ga, nga ne ay saakoo ra.» Biney dunbu, de i ga jijiri ka nee cere se: «Cin ti woo kaŋ Irkoy n'a tee ir se?»

²⁹ I koy ngi baabaa Yakuba do, Kanaŋ ganda ra, de i na haya kul filla a se kaŋ tee ngi ga.³⁰ I nee a se: «Boraa kaŋ ti ganda din boŋkoynoo šendandi ir ga. A n'ir dii nda boroyaŋ kaŋ kaa ka ganda monno.³¹ Ir nee a se: «Boro šerranteyaŋ ti ir, ir man'ti monnokawyaŋ.³² Ir man'ti kala arma woy cindi hinka (12) kaŋ kul ti baaba folloku. Ir affaa mana cindi, ir kul ikaccaa goo ir baabaa do Kanaŋ ganda ra.»³³ Boŋkoynoo nee ir se: «Takaa ne kaŋ nda ay ga bay wala boro šerranteyaŋ ti war.

Wa war armye affoo naŋ ay kaboo ra, wa haya zaa kaŋ nda war ga war hugey borey ŋandi. ³⁴ Wa koy, de war ma kate ya ne war kaynoo. Woo ra ay ga bay kaŋ man'ti monnokawyaŋ ti war, boro šerranteyaŋ ti war. Ay ga war armaa yeeti war ga, de waatoo din war ga hin ka koy nongu kaŋ kan war se gandaa ra.»

³⁵ Waatoo kaŋ i ga taasey kaa saakey ra, nga ne, affoo kul nga nooro hawaroo goo nga saakoo ra. Kaŋ ŋi nda ŋi baabaa dii nooru hawarey, kul i hunbur. ³⁶ Yakuba nee i se: «War g'ay izey kaa ay cire! Isufi mana cindi, Simewoŋ dere, sohō war ga baa war ma Benzameŋ dii! Hayaa kul si kaŋ kala agay boŋ.» ³⁷ Rubeŋ nee nga baabaa se: «A noo ya ne, ay g'a ka yee kate ni do. Nda ay mana yee kate nda Benzameŋ, m'ay iz'aru hinkaa wii.» ³⁸ Amma a nee: «Ay iz'aroo si doo war bande, nga armaa nka buu, nga foo ka cindi. Nda albasi duu a diraa ra, binehēeni nda war g'ay žeenayyanoo zumandi alaahara.»

Benžamej koy nga armye bande Misira

43¹ Heraa laala Kanaŋ ganda ra. ² Waatoo kaŋ Yakuba hugoo borey na alkama kaŋ i n'a ka hun Misira, ŋaa ka ben, Yakuba nee nga iz'arey se: «Wa yee ka koy ŋaayan day ir se.» ³ Žuda n'a zaabi ka nee: «Aroo din bayrandi ir se kaaray kaŋ ir masi too kate nga do nda ir armaa sii ir bande. ⁴ Nda n'ga yadda, ir armaa ma hanga ir bande, ir ga doo ka ŋaayan day ma ne. ⁵ Amma nda n's'a sanba ir bande, ir si doo, zama aroo nka nee ir se kaŋ, nda ir armaa sii ir bande, ir masi too kate nga do.» ⁶ Izirayel nee: «Macin se war na goy futaa woo tee ya ne ka bayrandi aroo se kaŋ war goo nda arma foo koyne?» ⁷ I n'a zaabi ka nee: «Aroo nka hanse k'ir hāa ir nda ir hugoo, a nee: «War baabaa ga huna wala? War goo nda arma foo koyne wala?» Ir mo tuuru a se nda taka kaŋ nda a n'ir hāa. Ir mma bay wala a ga nee ir m'ir armaa ka doo kate?» ⁸ Žuda nee nga baabaa Izirayel se: «Naŋ zankaa ma hanga ay bande hala ir ma duu ka tun ka koy, ir masi koy buu nda heray, ir, nda ni, nda ir zankey. ⁹ Agay no n'g'ay bay, agay nda m'a hāa. Nda ay man'a ka yee kate ni do, nda ay man'a daŋ ni kaboo ra, ni alhakoo ma hanga agay hala abada. ¹⁰ Nda a gar ir nka koy za waatoo din, sohō kaa ka gar ir yee koyne!»

¹¹ Ngi baabaa Izirayel nee i se: «Nda woo no, takaa ne kaŋ war g'a tee: wa ganda hayaa suubanteyaj zaa k'i ka doo aroo do i ma tee a se gomni: jii, nda yuu, nda day-day, nda dugu, nda maatiga, nda amand. ¹² Wa nooroo kaŋ war n'a gar war saakey mijey ga ka koy war bande k'a yeeti, a ga hin ka tee boraa nka firka. War ma nooru taaga zaa ka koy koyne. ¹³ Wa war armaa zaa, ka tun ka yee aroo do. ¹⁴ Yala Irkoy, Hini-kul-koyoo ma war noo alhormo aroo woo do, hala a ma naŋ war armaa faa nda Benžamej ma yee kate war bande. Nda ay ga hima ka jaŋ ay izey, ya jaŋ ey.»

Isufi armye yee a do

¹⁵ Armye na gomney zaa, i na nooroo kaŋ i ga hima k'a ka koy cine hinka zaa, i na Benžamej mo zaa ka koy. I tun ka doo Misira ka koy Isufi do. ¹⁶ Za kaŋ Isufi dii i bande Benžamej, a nee nga goykaa kaŋ ga nga hugoo ga talfi se: «Arey wey ka koy hugey do, ma alman wii, ma hina, hō zaarikayoo i ga cirkosu ay do.» ¹⁷ Aroo na hayaa tee kaŋ a n'a har, a n'i ka koy Isufi hugoo do.

¹⁸ Amma arey hunbur, zama i nk'i ka koy Isufi hugoo do, i nee: «Nooroo kaŋ i n'a yeeti ir saakey ra cee jinaa, nga se i kate iri ne ra, ka kaŋ ir ga, k'ir gurzugay, k'ir tee sanda baŋŋayan, k'ir farkey kom.» ¹⁹ I man Isufi goykaa ka šelan a se hugoo mijoo ga. ²⁰ I nee a se: «Suuri boŋkoynoo, ir cee jinaa kaŋ ir doo ka kaa ka ŋaayan day ne ra, ²¹ kaŋ ir ga willi ir do, fondaa ra, nongoo kaŋ ra ir na cijinoo tee, ir n'ir saakey feeri, de ir kaa ka gar kaŋ boro foo kul nga nooroo goo saakoo mijoo ga, nooroo hinnaa hunday kaŋ ir n'a bana, nga dumoo no ir yee ka kate a ir bande. ²² Ir doo kate nda nooru taaga ka taasu day. Ir si bay boro kaŋ ka nooroo daŋ ir saakey ra.» ²³ Aroo zaabi ka nee: «Baani ma kaa war ga, war masi hunbur! War Koyoo no, war baabaa Koyoo ka almanoo din daŋ war saakey ra, war nooroo mo, ay duu a.» A na Simewoŋ fattandi i se.

²⁴ Aroo n'i daŋ Isufi hugoo ra. I kate i se hari, i na ngey cewey jumay, i na ngi farkey noo ŋaayan. ²⁵ I na ngi gomney soolu hala Isufi ga kaa zaarikay, zama i duu alhabar kaŋ nga do ngi ga cirkosu.

²⁶ Kaŋ Isufi too kate hugey do, i na gomney noo a se kaŋ i kate ey nga hugoo do, i gunguma jinoo ra hala ganda. ²⁷ A n'i hāa wala taka foo ti ngi gaahamey takaa. A nee i se: «War baabaa žeenaa kaŋ war bay ka nga alhabaroo tee ya ne ga huna hala sohō? A ga saabu?» ²⁸ I n'a zaabi ka nee: «Ni tamoo, ir baabaa ga huna, a ga saabu.» De i sonbu ka gunguma a se. ²⁹ Isufi dii nga armaa Benžamej kaŋ nga nda a

ga tee ɲaa foo, a nee: «War kaynoo kaɲ war na nga ŝennoo tee ya ne ti woo wala?» Hāayanoo banda ga, a nee: «Irkoy ma albarka daɲ ni ra, ay zankaa!»³⁰ Isufi armaa faajoo hanse ka hin a, moɲey too nda mundawey, a cahā ka fatta ka koy huru hugu foo ra, a hēe no din.³¹ Woo banda ga, a na nga moɲey ɲumay, a fatta kate. A na nga binoo naagu ka ŝelaɲ ka nee i ma ɲaayaney gorandi.³² ɲaayanoo waati Isufi foo nda nga bagaa, armyey jerey nda ngi bagaa, Misira borey kaɲ ga ɲaa a bande mo nda ngi bagaa, zama Misira boro nda Ebere si ɲaa cere bande, almuhal no Misira borey se.³³ I na armyey gorandi i m'a tenje, k'a dii ibeeroo ga ka koy koddaa ga. I ga cere guna nda almunkar.³⁴ Isufi n'i noo ɲaayanyaɲ kaɲ goo jinoo ra, Benžamerɲ bagaa bisa cindey waney hala cee guu. I haɲ, i ɲaali a bande.

Isufi na nga armey sii

44 ¹ Isufi nee aroo se kaŋ ga nga hugoo ga talfi: «Borey wey saakey too nda taasu hala nongu kaŋ ga a si bisa, de ma affoo kul nooroo daŋ nga saakoo miŋoo ga. ² M'ay potoo, nzorfu guuru potoo, nda taasoo nooroo, m'i daŋ i kul ikaccaa saakoo miŋoo ga.» A na hayaa tee kaŋ Isufi n'a har a se. ³ Za moo boo, nga no i na arey din nda ngi farkey naŋ i ma koy. ⁴ I fatta koyraa ra, i mana mooru kaŋ Isufi nee nga hugoo talfikaa se: «Tun ni boŋ ga, hanga arey din, nda ni toor'ey, ma nee i se: «Cin se war ga goy henna bana nda ifutu? ⁵ Man'ti nga ti hayaa kaŋ nda ay koyoo ga haŋ, hayaa kaŋ nda a ga gunandi wala? Woo kaŋ war n'a tee man'ti kala goy futu!» ⁶ A toor'ey, a na šenni follokey har i se. ⁷ I n'a zaabi ka nee: «Macin se ay koyoo ga šenney wey dumey har? Ni tamey ga mooru goyoo woo dumi teeyan! ⁸ Nga ne, nooroo kaŋ ir n'a gar ir saakey miŋey ga, ir n'a ka kaa ma ne ka hun Kanaŋ gandra. De taka foo nda ir ga yadda ka zay ni koyoo hugoo ra, a ma tee nzorfu kaaray wala wura! ⁹ Yala bora kaŋ kone n'na potoo gar ni tamey ra, ma buu, ir mo ga tee ay koyoo baŋŋey.» ¹⁰ A n'i zaabi ka nee: «Ay yadda hayaa kaŋ war n'a har, amma bora kaŋ kone a duwandi no ma tee ay baŋŋaa! War borey jerey ga henan.» ¹¹ Affoo kul ga cahā ka nga saakoo zumandi k'a feeri. ¹² Aroo fisi, a mana šintin nda kala i kul ibeeroo ka koy ben nda i kul ikaccaa. Potoo duwandi Benžameŋ saakoo ra. ¹³ I na ngi darbawey kottu, affoo kul na nga farkaa jeejaa yeeti a ga, i willi koyraa ra. ¹⁴ Žuda nda nga armey koy Isufi hugoo do, i n'a gar no din, de i gunguma jinoo ra hala ganda. ¹⁵ Isufi nee i se: «Cin ti goyoo kaŋ war n'a tee? War nka si bay kaŋ ay cine ga wan ka gunandi ka dii hayey kaŋ ga kaa ka tee?» ¹⁶ Žuda zaabi ka nee: «Macin no ir ga nee ma ne, ay koyoo? Macin no ir g'a har, taka foo nda ir g'ir boŋ henanandi? Irkoy na ni tamey laybey fatawandi. Sohō ir ga tee ma ne baŋŋa, ir nda bora kaŋ kone potoo duwandi.» ¹⁷ Isufi zaabi ka nee: «Ay ga mooru woo teeyan! Bora kaŋ kone potoo duwandi no ma tee ya ne baŋŋa, war, wa žigi ka koy war baabaa do nda baani.»

Žuda na nga boŋ noo Benžameŋ dogoo ra

¹⁸ Žuda man Isufi do ka nee: «Ay koyoo, alhormo tee ya ne! Ni tamoo ma hin ka šelaŋ ma ne, ay koyoo, masi futu ni tamoo ga, zama n'ga sawa nda Firawuuna. ¹⁹ Ay koyoo, ni nka ni tamey hāa ka nee: «War baabaa ga huna wala? War goo nda arma foo koyne wala?» ²⁰ Ir na ni zaabi, ir koyoo ka nee: «Ir baabaa ga huna, a žen. Ir goo nda arma foo kaŋ a duu a nga žeenayyanoo ra. Zankaa din armaa faati, nga hinne ka cindi ŋaŋoo se, baaboo ga hanse ka bag'a.» ²¹ Waatoo din ni nee ni tamey se: «W'a doori kate ya ne, ay ga baa ya dii a.» ²² Ir na ni zaabi, ay koyoo ka nee: «Zankaa si hin ka hun baaboo do. Nda a hun baaboo do, kul baaboo ga buu.» ²³ Amma ni nee ni tamey se: «Nda war kaynoo mana doo war bande, war si hin ka dii agay koyne.» ²⁴ Waatoo kaŋ ir žigi ka koy ni tamoo, ir baabaa do, ir na ni, ay koyoo šenney har a se. ²⁵ Jirbiyaŋ banda ga, ir baabaa nee ir se: «Wa yee ka koy ŋaayan day ir se.» ²⁶ Ir n'a zaabi ka nee: «Ir si hin ka doo. Nda ir kaynoo ga hanga ir bande, ir ga doo, zama ir si hin ka dii aroo nda man'ti ir kaynoo mma bara ir bande.» ²⁷ Ay baabaa, ni tamoo nee ir se: «War ga bay kaŋ ay wandoo mana duu ya ne kala iz'aru hinka. ²⁸ Affaa hun ay kone, de ay nee: «Šikka sii kaŋ ganjihooga n'a wii!» De mo ya na dii a hala nongoo kaŋ ra ay goo. ²⁹ Nda war na woo mo taa ay kone, de albasi duu a, war g'ay žeenayyanoo zumandi nda hottay alaahara. ³⁰ Sohō, nda ay koy ni tamoo, ay baabaa do bila aru soogaa kaŋ ga nga hundoo hanse ka denji, ³¹ nda a dii kaŋ zankaa sii ir bande, kul a ga buu! De ni tamey g'ir baabaa, ni tamoo zumandi nga žeenayyanoo ra nda binehēni alaahara. ³² Zama

agay, ni tamoo nka nga boŋ tolme zankaa dogoo ra ay baabaa se, ay nee a se: «Nda ay man'a ka yee kate ma ne, ay zunuboo ga cindi waati kul, ay baabaa.»

³³Sohō ay koyoo, ay g'a wiri ni ga, ni tamoo ma tee ma ne baŋŋa aru soogaa dogoo ra, nga hunday ma žigi ka koy nga armey bande. ³⁴Taka foo nda ay ga hin ka žigi ka koy ay baabaa do nda zankaa sii ay bande? Yala ya si dii bonaa kaŋ g'ay baabaa kar!»

Isufi na nga boŋ bayrandi nga armye se

45 ¹ Isufi mana yee ka hin ka nga boŋ dii borey kul kaŋ g'a kuubi k'a bere jine. A wurru ka nee: «Wa borey kul fattandi.» Boro kul sii no waatoo kaŋ Isufi ga nga boŋ bayrandi nga armye se. ² A na nga jindoo jer ka hēe hala nongu kaŋ ra Misira borey maar'a, Firawuuna hugoo mo maar'a. ³ A nee nga armye se: «Agay no Isufi. Ay baabaa ga huna hala sohō wala?» Amma armye mana hin ka tuuru a se, zama i zalba jinoo ra. ⁴ Isufi nee nga armye se: «Wa man kate ay ga.» I man kate. A yee ka nee: «Agay no Isufi, war armaa kaŋ war n'a neere Misira. ⁵ Sohō war masi war boŋ dor, war masi futu nda hayaa kaŋ se war n'ay neere ne ra. War hallasiroo se Irkoy n'ay sanba ne ra war jine. ⁶ Jiiri hinka ne kaŋ heraa goo gandaa ra, de mo jiiri guu koyne kaŋ beeriyan si tee, hegayyan si tee. ⁷ Irkoy nk'ay sanba war jine hala war masi duu ka ben gandaa ra, amma hala war boro boobo ma hallasi. ⁸ Adiši, man'ti war k'ay sanba ne ra, Irkoy k'ay sanba. A n'ay tee Firawuuna se baaba, a n'ay tee boŋkoyne nga hugoo kul boŋ, a n'ay noo ya Misira gandaa kul laama.

⁹ Wa cahā ka žigi ka koy ay baabaa do, war ma nee a se: «Ni izoo Isufi nee ir ma nee ma ne kaŋ Irkoy na nga tee Misira kul se boŋkoyne, ma doo kate nga jeroo ga, masi gay! ¹⁰ N'ga goro Gošeŋ gandaa ra, ay jeroo ga, ni nda ni izey nda ni haamawey, nda ni alman buuney, nda ibeerey, nda haya kul kaŋ goo ni maŋoo ga. ¹¹ Ne ra, ay ga ni ŋandi, zama heray ga tee koyne jiiri guu, hala masi koy kaŋ fara ra ni, nda ni alaayaney, nda haya kul kaŋ goo ni maŋoo ga.» ¹² Nga ne, war dii nda war moŋey, ag'armaa Benžameŋ dii nda nga moŋey kaŋ agay hunday no ka šelaŋ war se.

¹³ W'ay beeraa kul kaŋ ay duu a Misira deede ay baabaa se nda haya kul kaŋ war dii a. War ma cahā ka doo kate nda ay baabaa ne ra.» ¹⁴ Isufi na nga boŋ warra nga armaa Benžameŋ jindoo ga ka hēe. Benžameŋ mo na jindoo dii ka hēe. ¹⁵ A na nga armye kul naagu nga gandoo ra ka hēe i bande. Woo banda ga, nga armye duu ka šelaŋ a bande.

Firawuuna ciya Yakuba se a ma kaa ka goro Misira

¹⁶ Alhabaroo too Firawuuna hugoo do kaŋ Isufi armye kaa. Woo tee hayaa kaŋ kan Firawuuna nda nga borey se. ¹⁷ Firawuuna nee Isufi se: «Nee ni armye se kaŋ hayaa kaŋ i ga hima k'a tee man'ti kala i ma ngi adabbawey jeeje ka koy Kanaŋ gandaa ra. ¹⁸ I ma ngi baabaa nda ngi alaayaney zaa ka kaa ka goro ay jeroo ga. Ay ga baa y'i noo nongu henna-henney kaŋ goo Misira gandaa ra. De mo i ga gandaa ŋaayan suubantey ŋaa. ¹⁹ Ni, ay na ni yaamar ma nee i se: «Hayaa ne kaŋ war m'a tee: war ma bari torkayaŋ zaa Misira gandaa ra war izey nda war wandey se. War ma war baabaa žigandi ka kaa. ²⁰ War masi nimsi nda hayey kaŋ war g'i naŋ, zama nongu henna-henney kaŋ goo Misira gandaa kul ra ga tee war wane.»

²¹ Izirayel iz'arey na hayaa tee kaŋ harandi i se. Isufi n'i noo torkayaŋ sanda takaa kaŋ nda Firawuuna n'a yaamar, a n'i noo šilfandayaŋ fondaa se. ²² A na affoo kul noo jingar darbay. A na Benžameŋ noo nzorfu kaaray tamma boŋ zangu hinza (300) nda jingar darbay guu. ²³ A na farkey aru boŋ woy (10) jeeje nda haya henna-henney kaŋ goo Misira, nda farkey woy boŋ woy (10) kaŋ i na alkama jeeje i ga, nda taasu, nda meehunayaŋ, a n'i sanba nga baabaa diraa se. ²⁴ Waatoo kaŋ a ga nga armye naŋ i ma koy, a nee i se: «War masi yenje fondaa ra!» ²⁵ I žigi ka hun Misira ka too Kanaŋ gandaa ra ngi baabaa Yakuba do. ²⁶ I bayrandi a se kaŋ Isufi ga huna, nga no ma Misira gandaa kul laama. Amma Yakuba binoo kay, zama a mana naanay ey. ²⁷ Woo banda ga, i na hayey kul filla a se kaŋ Isufi n'i har ngi se. Koyne mo Yakuba dii torkawey kaŋ Isufi n'i sanba hala i ma kate nga, woo ka kate ngi baabaa lakkaloo ma zunbu. ²⁸ Izirayel nee: «Isufi, ag'iz'aroo ga huna, woo wasa ya ne! Ay ga koy, de ay ga dii a za ya na buu!»

Yakuba koy Misira

46¹ Izirayel koy nda haya kul kaŋ goo maapoo ga. A too Ber-Šeba, no din ra a na almanyar koosu k'i tee sargari nga baabaa Isiyaka Koyoo maapoo ga. ² Cijinoo ra, Irkoy šelaŋ Izirayel se bangayyan ra ka nee: «Yakuba, Yakuba!» A zaabi ka nee: «Agay ne.» ³ Irkoy nee a se: «Agay ti Irkoy, ni baabaa Koyoo. Masi hunbur ka doo Misira, zama ay ga ni tee dumi beeri no din ra. ⁴ Agay hunday ga doo ni bande Misira, de mo agay zaati no ma yee ka ni žigandi ka hun no din. Isufi no ma ni moyey mooru.»

⁵ Yakuba hun Ber-Šeba. Izirayel izey na ngi baabaa Yakuba, nda ngi izey, nda ngi wandey žigandi bari torkawey boŋ kaŋ Firawuuna n'i sanba nga kateyanoo se.

⁶ I na ngi alman kurey nda gomney zaa kaŋ i duu ey Kanaŋ gandaa ra. Yakuba koy nda nga bande nga hayroo kul Misira, ⁷ nga iz'arey, nda nga haam'arey, nda nga ize woyey, nda nga haama woyey, nda nga hayroo kul. I too a bande Misira.

Yakuba hayroo

⁸ Izirayel izey maapney ne: Yakuba nda nga hayroo kaŋ koy Misira. Yakuba ize jinaa ti Rubeŋ. ⁹ Rubeŋ iz'arey ti: Hanok, nda Palu, nda Hesroŋ, nda Karmi. ¹⁰ Simewoŋ iz'arey ti: Yemuwel, nda Yamin, nda Ohad, nda Yakin, nda Sohar, nda Šawul kaŋ ti Kanaŋ woyoo iz'aroo. ¹¹ Lewi iz'arey ti: Geršoŋ, nda Kehat, nda Merari. ¹² Žuda iz'arey ti: Er, nda Onaŋ, nda Šela, nda Peres, nda Zera. Er nda Onaŋ mana buu kala Kanaŋ gandaa ra. Peres iz'arey man'ti kala Hesroŋ nda Hamul. ¹³ Isakar iz'arey ti: Tola, nda Puwa, nda Yob, nda Šimroŋ. ¹⁴ Zabuloŋ iz'arey ti: Sered, nda Eloŋ, nda Yalel. ¹⁵ Leya hayroo ti wey kaŋ a duu ey Yakuba se Padaŋ-Aram, nda Dina nga ize woyoo. Ngi iz'arey nda ngi ize woyey kul cere ra hinnaa man'ti kala boro waranza cindi hinza (33).

¹⁶ Gad iz'arey ti: Sefoŋ, nda Hagi, nda Šuni, nda Esiboŋ, nda Eri, nda Arodi, nda Areli. ¹⁷ Ašer iz'arey ti: Yimna, nda Yišwa, nda Yišwi, nda Beriya, nda Sera ngi woymaa. Beriya iz'arey ti: Heber nda Malkiyel. ¹⁸ Žilpa kaŋ Labaŋ n'a noo nga ize woyoo Leya se, hayroo ti wey kaŋ a duu ey. Ize boro woy cindi iddu (16) no a duu ey Yakuba se.

¹⁹ Rašel, Yakuba wandoo iz'arey ti: Isufi nda Benžameŋ. ²⁰ Isufi duu Misira gandaa ra iz'arey kaŋ Poti-Fera kaŋ ti On *sargari juwalkaa ize woyoo kaŋ ti Asanat n'i hay a se: Manase nda Efrayim. ²¹ Benžameŋ iz'arey ti: Bela, nda Beker, nda Ašibel, nda Gera, nda Naamaŋ, nda Ehi, nda Roš, nda Mupim, nda Hupim, nda Ardu. ²² Rašel hayroo ti wey kaŋ a duu ey Yakuba se. I kul cere ra man'ti kala boro woy cindi taaci (14).

²³ Dan iz'aroo ti Hušim. ²⁴ Neftali iz'arey ti: Yasiyel, nda Guni, nda Yeser, nda Šilem. ²⁵ Bilha kaŋ Labaŋ n'a noo nga ize woyoo Rašel se, hayroo ti wey. A duu Yakuba se zankayaŋ, i kul cere ra man'ti kala ize boro iyey.

²⁶ Yakuba hugoo borey kul kaŋ hun a ga kaŋ koy a bande Misira, man'ti kala boro woydu cindi iddu (66) kaŋ nga iz'arey wandey sii i ra. ²⁷ Isufi iz'aru hinkaa kaŋ hayandi Misira nda Yakuba hugoo borey kul kaŋ koy a bande Misira man'ti kala boro woyey (70).

Yakuba goro Gošeŋ

²⁸ Yakuba nka Žuda sanba nga jine Isufi do ka alhabar tee a se kaŋ nga goo ma koy Gošeŋ. Kaŋ i too Gošeŋ gandaa ra, ²⁹ Isufi na nga bari torkaa soolu ka žigi a boŋ ka koy nga baabaa Izirayel kubay Gošeŋ. Za a dii a, a na nga boŋ warra jindoo ga, a gay a ga jindoo dii ka hēe. ³⁰ Izirayel nee Isufi se: «Sohō, nda a baa ya buu, zama ay dii ni, ay dii kaŋ n'ga huna!» ³¹ Isufi nee nga armyey nda nga baabaa hugoo

borey se: «Ay ga žigi ka koy alhabar daŋ Firawuuna ra ka nee a se: «Ag'armey nda ay baabaa hugoo borey kul kaŋ goo Kanaŋ gandaa ra kaa ay jeroo ga. ³²I man'ti kala kurkawyaŋ, zama alman no i g'a biiri. I kate ngi bande ngi alman buuney, nda ibeerey, nda haya kul kaŋ goo maapey ga.» ³³Waati kaŋ Firawuuna na war cee ka nee: «Macin ti war goymipoo?» ³⁴War m'a zaabi ka nee: «Ni tamey man'ti kala kurkawyaŋ za ngi zankataraa ga hala hō, ir nda ir baabey kul.» Takaa woo ra war ga goro Gošeŋ gandaa ra, zama kuryan man'ti kala almuhal Misira borey se.»

Yakuba dii Firawuuna

47¹ Isufi koy alhabar daɗ Firawuuna ra, a nee a se: «Ay baabaa, nda ay armyey, nda ngi alman buuney, nda ibeerey, nda haya kul kaɗ goo maɗney ga kaa ka hun Kanaɗ gandaa ra. Ngɗi ne Goŕeɗ gandaa ra.»² A na boro guu zaa nga armyey ra ka koy Firawuuna do.³ Firawuuna nee nga armyey se: «Macin ti war goymɗoo?» I na Firawuuna zaabi ka nee: «Ni tamey kaɗ ti ir nda ir kaagey man'ti kala kurkawyaɗ.»⁴ I nee Firawuuna se koyne: «Ir nka kaa ka goro gandaa woo ra, zama nongu sii kaɗ ra ni tamey ga ngi almaney kur, heraa laala Kanaɗ gandaa ra. Sohō naɗ ni tamey ma goro ka waati tee Goŕeɗ gandaa ra.»⁵ Firawuuna nee Isufi se: «Ni baabaa nda ni armyey kaa ni do,⁶ Misira gandaa ne ni jine. Ni baabaa nda ni armyey gorandi gandaa nongu henna-henna ra. I ma goro Goŕeɗ gandaa ra. Nda n'ga goykaw hennayan bay i ra, m'i daɗ aɗ almaney jine, i ma tee i se jineboro.»

⁷ Isufi kate nga baabaa Yakuba k'a cebe Firawuuna se. Yakuba gaara Firawuuna se.⁸ Firawuuna nee Yakuba se: «Jiiri marje bara ma ne?»⁹ Yakuba na Firawuuna zaabi ka nee: «Ay yawtaraa jiirey man'ti kala zangu nda waranza (130). Ay hunaroo jiirey ga kacca i ga laala, i mana too jiirey kaɗ ay kaagey duu ey ngi yawtaraa ra.»

¹⁰ Yakuba yee ka gaara Firawuuna se, de a hun a do.

¹¹ Isufi na nga baabaa nda nga armyey gorandi, de a n'i noo doo Misira gandaa ra, gandaa nongu henna-henna ra, Ramses^y laamaa ra, nda takaa kaɗ nda Firawuuna n'a yaamar.¹² A na nga baabaa, nda nga armyey, nda nga baabaa hugoo borey kul noo ŋaayan, affoo kul a laasaabu k'a noo haya kaɗ ga wasa nga borey hinnaa se.

Isufi teegoyoo heraa waati

¹³ ŋaayan sii gandaa kul ra, zama heraa hanse ka laala. Misira nda Kanaɗ gandaa fara heraa maaganda se.¹⁴ Isufi na Misira nda Kanaɗ gandaa nooroo kul marga kaɗ nda borey na alkamaa day. A na nooroo woo kul ka koy Firawuuna hugoo ra.¹⁵ Waatoo kaɗ nooroo ben Misira nda Kanaɗ gandaa ra, Misira borey kul kaa Isufi do ka nee a se: «Ir noo taasu. Macin se ir ga buu nongu kaɗ ra ni goo, zama ir nooroo ben.»¹⁶ Isufi zaabi ka nee: «Nda war nooroo ben, wa kate war almaney, ay g'i barmay war se nda taasu.»

¹⁷ I kate ngi almaney Isufi do. A na ngi baryey, nda alman buuney, nda ibeerey, nda farkey barmay i se nda taasu. A na jiiroo diin tee a ga almaney kul barmay i se nda taasu.¹⁸ Waatoo kaɗ jiiroo woo ben, yeeŕi i kaa a do ka nee a se: «Ir koyoo, ir si hin k'a tugu ma ne kaɗ ir noorey ben, alman kurey yee ni maɗnoo ga, haya kul mana cindi kaɗ ir ga kate a ma ne, kala ir kunturey nda ir faarey, ir koyoo.»¹⁹ Macin se ir nda ir faarey ga faati nongu kaɗ ra ni goo? Ir nda ir faarey day nda taasu, woo ra ir nda ir faarey ga tee Firawuuna wane. Ir noo dumi hala ir ma huna ir masi koy buu, laboo mo masi koy hasara.»

²⁰ Takaa woo nda Isufi na Misira faarey kul day Firawuuna se, zama Misira borey affoo kul nka nga faaroo neere heraa kaɗ ga koy de, a ga tonton se. Misira gandaa tee Firawuuna wane.²¹ Isufi na borey daɗ koyrawey ra, m'a dii Misira gandaa boɗ faa ga ka koy affaa ga.²² *Sargari juwalkey hinne faarey no a man'i day, zama haya no kaɗ Firawuuna n'a zaa nga jindoo ga sargari juwalkey se. Ngɗi meehunaa si hun kala Firawuuna do, woo se i mana ngey faarey neere.

²³ Isufi nee borey se: «Ay na war nda war faarey day Firawuuna se. Dumi ne, war m'a say faarey ra.»²⁴ Nda hegaa tee, zamna guu kul war ga affoo noo Firawuuna se, war ma itaacaa zaa k'a tee dumi faarey se nda ŋaayan war hugey borey nda war izey se.»²⁵ I n'a zaabi ka nee: «N'n'ir hundey hallasi. Yala ir ma duu alhormo ni do, ir koyoo ka tee Firawuuna se baɗɗa.»²⁶ Isufi n'a tee yaamar kaɗ ga bara hala hō

kaŋ Misira faari zamna guu kul affaa ti Firawuuna wane. Sargari juwalkey hinne waney no Firawuuna s'i mayray.

Yakuba ibaayi kokoraa

²⁷ Izirayel goro Misira gandaa ra, Gošeŋ gandaa ra. I tee no din ra almankoyini, i duu izeyaŋ, de i hanse ka boobo. ²⁸ Yakuba huna jiiri woy cindi iyye (17) Misira gandaa ra. Aloomuroo kaŋ Yakuba duu a man'ti kala jiiri zangu nda woŋtaaci cindi iyye (147).

²⁹ Waatoo kaŋ Izirayel man buuyan, a na nga izoo Isufi cee, a nee a se: «Ay g'a wiri ni ga, alhormo tee ya ne, ma ni kaboo daŋ ay ceehamoo cire ka allaahidu zaa ya ne nda baji nda laadirtaraa kaŋ n's'ay sutura Misira. ³⁰ Waati kaŋ ay koy ay hayragey gar alaahara, m'ay zaa ka hun Misira ka koy ay sutura ay hayragey hugoo ra.» Isufi zaabi ka nee: «Woo kaŋ n'n'a har, nga no ay g'a tee.» ³¹ Yakuba nee: «A žee ya ne.» Isufi žee a se. Woo banda ga, Izirayel sujudu nga daaroo boŋoo ga.

Yakuba gaara Isufi iz'arey se

48 ¹ Hayey din kaŋ tee banda ga, boroyaŋ kaa ka nee Isufi se: «Ma bay, ni baabaa sii nda baani.» Isufi na nga iz'aru hinkaa kaŋ ti Manase nda Efrayim zaa nga bande. ² Boroyaŋ na alhabar daŋ Yakuba ra ka nee a se: «Ni iz'aroo Isufi ne ma kaa ni do.» Izirayel na gaabi daŋ nga boŋ ra, a goro daaroo boŋ. ³ Yakuba nee Isufi se: «Irkoy, Hini-kul-koyoo bangay ya ne Luz, Kanaŋ gandaa ra, a gaara ya ne. ⁴ A nee ya ne: «Nga ne, ay ga ni noo hayyan, ay ga ni boobandi, ay ga ni tee dumi boobo. Ay ga gandaa woo noo ni hayyanoo se ni banda ga, a m'a mayray hala abada.» ⁵ Sohō iz'aru hinkaa kaŋ ni duu ey za ya na kaa ni do Misira gandaa ra, i ga tee ay wane. Efrayim nda Manase ga tee ay wane sanda Ruberŋ nda Simewoŋ. ⁶ Amma ni hayroo kaŋ n'g'a hay dumawey ga, ga tee ni wane. Ngi armye bagaa ra i ga tubu. ⁷ Agay, n'ga bay, waatoo kaŋ ay ga kaa ka hun Padaŋ, Rašel buu ay kaboo ra, Kanaŋ gandaa ra. Diray cindi ir nda koyraa game kaŋ se i ga nee Efrata. No din ra ay n'a sutura, Efrata fondaa ra. Efrata da ti Betelehem.» ⁸ Izirayel dii Isufi iz'arey, de a nee: «Mayyan ti wey?» ⁹ Isufi na nga baabaa zaabi ka nee: «Iz'arey no kaŋ Irkoy n'i noo ya ne, ne ra.» Yakuba nee: «Ay g'a wiri ni ga, i manandi agay hala ay ga gaara i se.» ¹⁰ Zeenayyanoo na Izirayel moŋey kokoorandi hala nongu kaŋ ra a si dii koyne. A n'i manandi a ga. Yakuba n'i summu, a n'i naagu nga gandoo ra. ¹¹ Izirayel nee Isufi se: «Ya na hongu wala ay ga dii ni koyne, amma nga ne, Irkoy n'ay cebe ba ni hayroo.» ¹² Isufi n'i kaa nga baabaa cewey boŋ, a na nga ndumoo sinji laboo ra ka gunguma.

¹³ Woo banda ga, Isufi na ngi boro hinkaa kul zaa, Efrayim goo Isufi kabe gumaa here, Izirayel kabe waawaa ga, Manase goo nga kabe waawaa here, Izirayel kabe gumaa ga. A n'i manandi a ga. ¹⁴ Izirayel na nga kabe gumaa šerre k'a fur Efrayim kaŋ ti kayne boŋoo ga, a na nga kabe waawaa fur Manase boŋoo ga. A nka nga kabey bere cere se, zama Manase ti beere. ¹⁵ A gaara Isufi se jina, a nee:

«Yala Irkoy kaŋ fondaa ra ay hayragey Ibrahima nda Isiyaka dira,
yala Irkoy kaŋ n'ay kur za ay huru aduŋŋa ra hala hō,

¹⁶ yala almalaykaa kaŋ n'ay hallasi ifutu kul ra, ma albarka daŋ zankey wey ra.
Yala ay maŋnoo nda ay hayragey Ibrahima nda Isiyaka maŋney ma ciya i ga.

Yala i ma boobo gandaa ra k'a too!»

¹⁷ Isufi dii kaŋ nga baabaa na nga kabe gumaa fur Efrayim boŋoo ga, a mana kan a se. A na nga baabaa kaboo zaa ka nee nga g'a kaa Efrayim boŋoo ga ka fur Manase wanoo ga. ¹⁸ Woo banda ga, a nee nga baabaa se: «Man'ti takaa woo no, ay baabaa! Zama woo ti beere, ni kabe gumaa fur boŋoo ga.» ¹⁹ Baaboo wanji, a nee: «Ay ga bay, ay izoo, ay ga bay, a ga tee jama, nga mo ga tee boro beeri. Amma nga kaynoo ga beeri nda a, de nga hayroo ga dumi boobo tee.» ²⁰ Hanoo woo, a gaara i se, de a nee: «War maŋney nda Izirayel borey ga gaara ka nee: «Irkoy ma ni tee sanda Efrayim nda Manase!» Takaa woo nda a na Efrayim daŋ Manase jine.

²¹ Izirayel nee Isufi se: «Agay ne buuyan mee ga, Irkoy goo war bande, de a ga war yeeti war hayragey gandaa ra. ²² Agay, ay ga ni noo Šekem kaŋ ay n'a taa nda ay takubaa nda ay biraa Amor borey kone. A ga tee ma ne tontoni ka bisa ni armye.»

Yakuba šenni kokorantey

49¹ Yakuba ciya nga iz'arey se, a nee i se:

«Wa marga, ay ga hayey filla war se
kaŋ ga kaa ka tee zamaney kaŋ ga kaa ra.

² Wa marga ka haŋajer, Yakuba iz'arey,
wa maa war baabaa Izirayel se.

³ Ruberŋ, ni ti ay iz'aru jinaa,
ag'alfaydaa nda ay gaabi jina-jinawey ra ay duu ni,
ni beeraa nda ni hinoo bisa ni armyey waney.

⁴ N'ga zarga sanda hari,
woo se n'si tee jineboraa koyne!
Zama ni žigi ni baabaa kanidogoo boŋ, n'n'a kaynandi.
A žigi ay daaroo boŋ!

⁵ Simewoŋ nda Lewi man'ti kala armayan
kaŋ anniyawey man'ti kala kurimunyan.

⁶ Ay hundoo sii ngi ceretaraa ra,
ay binoo sii ngi margararo ra,
zama ngi futuyanoo ra i na aruyan wii,
ngi hooraa ra i na yaaruyan malal.

⁷ Ngi hottayyanoo ma laali, zama a ga koron.
Ngi futuyanoo ma laali, zama a ga laala.
Ay g'i say Yakuba gandaa ra.
Ay g'i say-say Izirayel gandaa kul ra.

⁸ Žuda, ni, ni armyey ma ni saabu,
ni kaboo ga ni iberey gungumandi,
de mo ni baaba-izey ga sujudu ni jine.

⁹ Žuda man'ti kala ganjihayla-ize,
n'ga hun hoodogoo ra, ay iz'aroo.
A ga kani ka hunanzam sanda ganjihayla aru
wala sanda ganjihayla woy.

May no ma yadda k'a tunandi?
¹⁰ Kokoytaray goboo si hun Žuda kone.

Boŋkoyntaray goboo si hun kaboo ra,
hala nga koy cimi-cimoo kaayanoo ga^z,
nga kaŋ se gandawey kul borey ga yee ganda.

¹¹ Žuda ga nga farkaa haw *alanebŋaŋoo ga,
alanebŋaa henna ga nga farka-izoo ga hawa.
Alaneb hari moora ra a ga nga bankaaraa ŋumandi,
alaneb-izoo hari ciraa ra a ga nga darbay beeroo ŋumandi.^ž

¹² Moŋey nere nda alaneb hari moora,
de hiŋey kaaray nda waa.

¹³ Zabuloŋ ga goro teekoo miŋoo ga,
a goo harihiyey guraa ga,

^z49.10 *hala nga koy cimi-cimoo kaayanoo ga*, Ebere šenni ra, almaganaa faa ti *hala Šilo kaayanoo ga* wala *hala waati kaŋ i na alkaasoo kaa a se*.

^ž49.11 Alanebŋaa man'ti kala tuuri baana, amma nga haroo addawlaa ga hima nda yuu wala hawjii.

nga laamaa ga koy hala Sidonj here.

¹⁴ Isakar man'ti kala farka gaabikoyni
kaŋ ga kani kaley gamey ra.

¹⁵ A dii kaŋ hunanzamdo ga boori,
gandaa ga kan.

A na nga jesoo gaaru ka jere.

A ga bajɲataray goy tee.

¹⁶ Dan ga ciiti nga dumoo se
sanda Izirayel alkabiila foo.

¹⁷ Dan ga tee gandakarfu kaŋ goo fonda ra,

a ga tee gondi kaŋ goo lolaa ra

kaŋ ga bari cee ɲama

hala bari kaarukaa ma kaŋ nda banda.

¹⁸ Abadantaa, ay ga ni hallasiroo batu.

¹⁹ Gad, bone teekawyaŋ ga marga a ga,

amma nga, a g'i dii nda banda.

²⁰ Ašer do ɲaayan henna ga hun,

nga do kokoy ɲaayaney ga hun.

²¹ Neftali man'ti kala jeeri kaŋ sii boro mayray ra.

A ga ize hennayaŋ hay.^a

²² Isufi man'ti kala yaaru,

yaaru kaŋ goo hari jere ga,

yaaruyaŋ kaŋ goo tondi hondu jese ga.^b

²³ Birawkarkey n'a tooje,

i n'a kar, i n'a yenje,

²⁴ amma nga biraa alfaydaa ga gay,

nga kabey goo nda gaabi^c,

Hinikoyoo kaŋ ti Yakuba Koyoo kabey bande,

Kurkaa kaŋ ti Izirayel Tondoo, maɲoo ga.

²⁵ Ni baabaa Koyoo ga ni faaba,

Hini-kul-koyoo ga albarka daŋ ni ra.

N'ga duu beenaa haroo albarkaa,

nda laboo cire guusu beeroo haroo albarkaa,

n'ga duu ni almaney nda ni hayroo albarkaa.

²⁶ Ni baabaa gaararey

ga bisa ay hayragey waney,

^a49.21 *Neftali man'ti kala jeeri kaŋ sii boro mayray ra. A ga ize hennayaŋ hay, Ebere šenni ra, almaganaa faa ti Neftali man'ti kala tuuri beeri kaŋ ga nga kabey šerre. A ga kabe hennayaŋ tee.*

^b49.22 *Isufi man'ti kala yaaru, yaaru kaŋ goo hari jere ga, yaaruyaŋ kaŋ goo tondi hondu jese ga, Ebere šenni ra, almaganaa faa ti Isufi man'ti kala tuuri kabe dumante kaŋ ga ize tee, de a goo hari jere ga. Kabey ga žiği cetaa ga ka bisa a.*

^c49.24 *amma nga biraa alfaydaa ga gay, nga kabey goo nda gaabi, Ebere šenni ra, almaganaa faa ti amma affoo kul biraa cindi a ga kogu karbaši, ŋi kabey jiji.*

i ga too hala hondey kaŋ ga bara waati kul.^d
 Yala i ma tabati Isufi boŋoo ga,
 nga armey boŋkoynoo teŋaa ga!

²⁷ Benžamerŋ man'ti kala ganjihani kaŋ ga kotta.
 Subbaahoo ra, a ga hayaa ŋaa kaŋ a duu a,
 cijinoo ra, a ga nga *alganiimaa zamna.»

²⁸ Izirayel alkabiila woy cindi hinkaa (12) kul ti woo. Šenney ti wey kaŋ ŋi
 baabaa n'i har i se nga gaararoo ra. A gaara i se affoo kul nda nga gaararoo.

Yakuba buuyanoo

²⁹ Woo banda ga, Yakuba na nga iz'arey yaamar ka nee: «Ay ga koy ay hayragey
 gar alaahara, war m'ay sutura ay baabey jerey ga, tondi guusoo ra kaŋ goo Eferoŋ
 Heti bora faaroo ra,³⁰ Makupela faaroo tondi guusoo ra kaŋ ga Mamre tenje, Kanaŋ
 gandra ra. Faaroo no kaŋ Ibrahima n'a day Eferoŋ Heti bora ga k'a tee *saaray.
³¹ No din ra Ibrahima nda nga wandoo Sarata suturandi. No din ra Isiyaka nda
 nga wandoo Rebeka suturandi. No din ra ay na Leya sutura.³² Faaroo nda tondi
 guusoo kaŋ goo a ra mana dayandi kala Heti borey ga.»³³ Waatoo kaŋ Yakuba na
 nga iz'arey yaamar ka ben, a na nga cewey marga nga daaroo ra, hundoo hun, a
 koy nga hayragey gar alaahara.

^d49.26 Ni baabaa gaararey ga bisa ay hayragey waney, i ga too hala hondey kaŋ ga bara waati kul,
 Ebere šenni ra, almaganaa faa ti Ni baabaa gaararey ga bisa tondijanŋey kaŋ gay i ga bara haya henney,
 i ga bisa tondi hondey kaŋ ga bara waati kul gomney.

Yakuba kaŋ ti Izirayel suturayanoo

50¹ Isufi gum nga baabaa ndumoo boŋ, a hēe a ga, a n'a summu. ² Isufi na safarkey, nga tamey yaamar i ma nga baabaa yon^e. I na Izirayel yon. ³ I na jirbi woytaaci (40) tee a ra, zama woo ti jirbey kaŋ kayandi yonyan se. Misira borey n'a hēe jirbi woyye (70).

⁴ Waatoo kaŋ nga buuyanoo goraa jirbey bisa, Isufi šelaŋ Firawuuna hugoo borey se ka nee: «Wa alhormo tee ya ne, ay g'a wiri war ga, war m'ay dontaa ka too Firawuuna do ka nee a se: ⁵ «Ay baabaa nk'ay žeendi ka nee kaŋ nga ne, buuyan mee ga, nga *saaraa kaŋ nga n'a soolu Kanaŋ gandaa ra, no din ra ya nga sutura.» Sohō ay ga baa ya žigi ka koy ay baabaa sutura, de ya yee kate.» ⁶ Firawuuna zaabi ka nee: «Žigi ka koy ni baabaa sutura sanda takaa kaŋ nda a na ni žeendi.» ⁷ Isufi žigi ka koy nga baabaa sutura. Firawuuna borey kul, nda nga hugoo boro beerey, nda Misira gandaa boro beerey kul žigi ka koy a bande, ⁸ nda Isufi hugoo kul, nda nga armyey, nda nga baabaa hugoo borey. Haya kul mana cindi Gošeŋ gandaa ra kala zankey hinne, nda ngi alman buuney, nda ngi ibeerey. ⁹ Bari torkayaŋ nda bari kaarukawayŋ hanga Isufi bande. Hayey kaŋ hanga a bande ga hanse ka boobo.

¹⁰ Waatoo kaŋ i too taasu kar ganganoo do kaŋ se i ga nee Atadu kaŋ goo Žurdeŋ isaa se banda, no din ra i na buuyanoo hēe, hēeni beeri šenda-šenda, de a na nga baabaa buuyanoo goro jirbi iyee. ¹¹ Gandaa gorokey kaŋ ti Kanaŋ borey dii takaa kaŋ nda i na buuyanoo hēe Atadu ganganoo ra, de i nee: «Woo ti buuyan beeri Misira borey se!» Woo se i na ganganoo din maapoo daŋ Abel-Misirayim (maanaa «buuyanoo goraa kaŋ Misira borey n'a tee»), a goo Žurdeŋ isaa se banda.

¹² Izirayel iz'arey n'a tee nda takaa kaŋ nda a n'i yaamar. ¹³ Nga iz'arey n'a ka koy Kanaŋ gandaa ra, i n'a sutura tondi guusoo ra kaŋ goo Makupela faaroo ra. Faaroo no kaŋ Ibrahima n'a day Eferoŋ Heti boraa ga kaŋ ga Mamre tenje, k'a tee saaray. ¹⁴ Waatoo kaŋ Isufi na nga baabaa sutura ka ben, a yee Misira, nga nda nga armyey, nda borey kul kaŋ žigi a bande ka koy baaboo sutura.

Isufi na nga armyey biney yaynandi

¹⁵ Kaŋ Isufi armyey dii kaŋ ngi baabaa buu, i nee cere se: «Sohō, nda Isufi konna ir, a ga hin ka ifutaa kul kaŋ ir bay k'a tee a se bana ir ra!» ¹⁶ I donto ka nee Isufi se: «Za ni baabaa mana buu a na yaamar foo noo ka nee: ¹⁷ «Wa nee Isufi se kaŋ ay g'a wiri a ga a ma nga armyey hooyanoo nda ngey zunuboo yaafa i se, zama goy futu no i n'a tee ma ne!» Adiši sohō ni baabaa Koyoo tamey hooyanoo yaafa i se!» Kaŋ Isufi maa šenney wey kul, a hēe. ¹⁸ Nga armyey hunday kaa ka gunguma jinoo ra ka nee: «Nga ne, ir ga tee ma ne baŋŋa.» ¹⁹ Isufi n'i zaabi ka nee: «War masi hunbur! Agay ti Irkoy wala? ²⁰ War, war miile ka ifutu tee ya ne, amma Irkoy n'a bere k'a tee ihenna, hala hayaa kaŋ ne ka tee ma duu ka teendi. Jama beeri ma duu hallasiyan. ²¹ Sohō war masi hunbur, ay ga war nda zankey ŋandi.» Šenni henney wey nda a na biney yaynandi.

Isufi buuyanoo

²² Woo banda ga, Isufi cindi Misira, nga nda nga baabaa hugoo borey. Isufi huna jiiri zangu nda iwoy (110). ²³ A dii Efrayim iz'arey nda iz'arey izey. A dii mo Makir kaŋ ti Manase iz'aroo, izey, i hayandi cewey boŋ. ²⁴ Isufi nee nga armyey se: «Agay ne buuyan mee ga. Irkoy si dirŋa war, a ga war ka žigi ka hun gandaa woo ra, ka war ka koy gandaa ra kaŋ a žee nga g'a noo Ibrahima, nda Isiyaka, nda Yakuba se.» ²⁵ Woo banda ga, Isufi na Izirayel izey žeendi ka nee: «Waati kaŋ Irkoy hongu war, war m'ay birey ka žigi ka hun ne.»

^e50.2 Bukaw yonyan mm'a ganji a ma funbu.

²⁶ Isufi buu nga jiiri zangu nda iwoyaa (110) ga. I n'a yon, i n'a daŋ bukawey ceesu foo ra Misira.